

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ותשעים-ושש של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיא הפרלמנט של רומניה	
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי ועדת מועצת אירופה	
לקשרים עם פרלמנטים ויחסי חוץ	
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לקבוצת נכבדים בדואים	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
האירועים בישראל בעקבות הרצח בחברון	
הצעת חוק שירותי אמבולנסים, התשנ"ד–1994	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ד–1994	
(קריאה ראשונה)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות ותשובות	
עמותות המתנחלים "עטרת כוהנים" ואלע"ד	
הסדר זכויות מקרקעין במגזר הבדואי בנגב	
העמדת דירות ביש"ע למכירה	
פינוי אתר הקרוונים חצרות-יסף	
רישום שטחי דירות על-ידי קבלנים	
פינוי אתר הקרוונים בפתח-תקווה	
דיירים מוגנים	
תאונות עבודה בענף הבניין	
פיקוח על עמידות בניינים במקרה של רעידת אדמה	
סלילת "דרך מכבית" – פתח-תקווה–צומת בר-אילן	
סיפוח שכונת פסגות-רם לעיריית קריית-אתא	
עדכון תעריפי המשכנתאות לדיור	
מחירי הדירות במרכז הארץ	
כביש דליית-אל-כרמל–חיפה	
חוק הגנת הדייר	
כביש מס' 554 – צומת בית-ברל–רמת-הכובש	
תקופת הזכאות של עולה לרכישת דירה	
התחייבויות "שיכון ופיתוח" כלפי משתכנים	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
הצעת חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994	
(קריאה ראשונה)	
שאלות ותשובות	
פעילות רב רפורמי בבית-ספר	

בחינות בגרות במקצועות היהדות
מועדי בחינות הבגרות
מינוי מפקחים ללא מכרזים במערכת החינוך הערבית
סקר עמדות בני נוער
הזרמת הון פרטי למערכת החינוך
מחסור ביועצים בבתי-ספר יסודיים
הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה) (הוראות שעה), התשנ"ד-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – סייג להגבלת אספקת חשמל, מים וטלפון),
התשנ"ג-1993
(הצעת חבר הכנסת ס' טריף)
הצעת חוק איסור פגיעה בקווי תשתית, התשנ"ד-1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום
פעילות מיסיונרית בקרב עולי בוכרה
הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד-1994
(קריאה ראשונה)

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיא הפרלמנט של רומניה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, כ"ד באדר התשנ"ד, 7 במרס 1994.

חברי הכנסת, לפני שנפתח בדיון החשוב שנקיים היום אני רוצה לשאת ברכות ולומר אחר כך עוד משהו.

אנחנו מקבלים אורחים ברצון רב, והכנסת הופכת יותר ויותר למוקד של מעין עלייה לרגל פוליטית. כך היה בעבר, ובעקבות התרחבות יחסי החוץ של ישראל והעמקתם, תהליך שהתחיל לפני כשלוש-ארבע שנים, אנחנו אכן זוכים כאן לביקורים חשובים מאוד. בשבוע שעבר אירחנו את נשיא הפרלמנט של הונגריה, והיום אנחנו מארחים בכנסת את נשיא הפרלמנט של רומניה, ד"ר אדריאן נסטסה. ערכנו לו טקס כמקובל. הוא יושב עכשיו בלשכתי עם קבוצה של חברי כנסת. שוחחנו על היחסים בין שני העמים, בין שתי המדינות. אני רוצה לקבל אותו בברכה כאן בתוכנו כאורח רצוי מאוד.

אנחנו יודעים איזה תהליך דמוקרטי מרתק עוברת רומניה בשנים האחרונות, ובצלה ולאורה של ההיסטוריה הארוכה בת מאות השנים של יחסי העם הרומני עם העם שלנו, תקופות נפלאות של קשר הדוק, תקופות קשות ועגומות מאוד במלחמת העולם השנייה, שגם בהן נתגלה חלק גדול מן העם הרומני כמסייע, כעוזר; על הייחוד של קהילת יוצאי רומניה במדינת ישראל ותרומתה להקמת הארץ הזאת כראשוני החלוצים והבונים של הבית השלישי – על כל אלה דיברנו ועוד נשוחח. בשלב זה אני אסתפק בברכה חמה מאוד לבואם.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי ועדת מועצת אירופה

לקשרים עם פרלמנטים ויחסי חוץ

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מארחים היום – האורחים יושבים אתנו ביציע – את הוועדה של מועצת אירופה לקשרים עם פרלמנטים ויחסי חוץ, ועדה חשובה מאוד.

39 חברי פרלמנטים פעילים באירופה, מארצות שונות, הם אורחי ישראל, הם אורחי הכנסת במסגרת הקשרים המאוד-אינטנסיביים שלנו עם מועצת אירופה. כידוע לכם, יש לנו שם משלחת של משקיפים שהיא מאוד פעילה, שוות זכויות לכל הדיונים, זולת זכות ההצבעה. יש לנו עכשיו שישה חברים במועצת אירופה, פעילים מאוד, אשר נוסעים לשם מדי פעם בפעם בקבוצות של אחד או שניים, לוועידות, לישיבות של הוועדות.

האורחים שלנו היו אתנו בכנסת עד עכשיו. אנחנו הצגנו בפניהם את בעיות היסוד של הפרלמנטריזם הישראלי. הם פגשו את נשיא המדינה, את ראש הממשלה. אחרי ההתארחות כאן אצלנו ביציע הם יפגשו גם את חבר הכנסת בנימין נתניהו. אנחנו פורסים בפניהם את מלוא הקשת הפוליטית. אני מברך אותם בכל לבי ורוצה להביע הערכה ליחסים המיוחדים ההולכים ומשתפרים בינינו לבין מועצת אירופה. אני רוצה לברך את יושב-ראש המשלחת, ויטורנו קולומבו, את הסגנים, את הסגן מספרד, מר רומן, ואת הסגנית מאיסלנד וחברים נוספים רבים.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לקבוצת נכבדים בדואים

היו"ר ש' וייס:

ועוד, חברי הכנסת, אנחנו מארחים היום קבוצה של נכבדים בדואים, שבאו להאזין לדיון שיתקיים כאן. הדיון יתקיים לא רק על התקלות והתגובות במגזר הבדואי אחרי האסון של הטבח במערת המכפלה, אלא יהיה פה איזה ייחוד לקבוצה הזאת בעקבות מה שקרה.

אני כבר אמרתי להם קודם, שתהיינה תוצאות הדיון אשר תהיינה, העם היהודי במדינת ישראל ואזרחי ישראל מרגישים רגש חם כלפי הציבור הזה, תחושה של שותפות מלאה בחיי המדינה הזאת. אנחנו שמחים בשמחות שלהם וכואבים את כאבם. את זה אפשר לומר על דעתו של כל הבית.

חבר הכנסת אלסאנע, שהיה אחד היזמים של הדיון הזה, הוא וחבר הכנסת דראושה ומכובדים אחרים לא נמצאים אתנו כאן, ביקש לנמק מדוע הוא לא כאן. אנחנו יודעים מדוע הוא לא כאן. אני מקווה שהוא ממלא גם שם איזו שליחות חשובה, נוסף על המטרה העיקרית של הביקור שלהם שם.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אומרת לי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי שקרה משהו, אבל זה חלק מן הדיון, והיא תוכל להתבטא בדיון עצמו במסגרת הצעה אחרת או במסגרת הפרוצדורות הפרלמנטריות המקובלות; מכיוון שאין סוף לרצונם של חברי כנסת להתבטא גם בעניינים שקורים ממש באותה שעה.

עכשיו את מבטאת את זה דרכי, ומייד את תמצאי דרך פרלמנטרית להשתלב בדיון.

אנחנו עוברים להודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיעכם, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 39) (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; הצעת חוק הדיינים (תיקון מס' 17), התשנ"ד–1993, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט – הצעת חוק-יסוד: זכויות במשפט; הצעת חוק-יסוד: חופש הביטוי וההתאגדות; הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יהושע מצא.

לדיון מוקדם – הצעת חוק חושפי שחיתויות (תיקון חקיקה), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק הכותל המערבי ורחבתו, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק חובת בדיקת איידס לקטינים, התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון – איסור השמדת עודפים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דב שילנסקי; הצעת חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות (תיקון – איסור השמדת עודפים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת דב שילנסקי; הצעת חוק שמירת הניקיון (תיקון – חובת ניקוי צואת כלבים), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק כלי הירייה (תיקון), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק השבות (תיקון – מניעת זכות לאשרת עולה מאדם המסית לגזענות), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת א' גולדשמידט, פ' בדש וי' כץ; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – הגבלה על כהונה כדירקטור), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אורי אור; הצעת חוק לתיקון חוק ההסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון – הגדרת "חוב"), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת שמואל אביטל; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – הגנת עובדת בשירות קבלן – בתקופת ההיריון), התשנ"ד–1994, מאת חברי הכנסת ע' מאור, י' דיין, נ' בלומנטל, ת' גוז'נסקי וא' סלמוביץ; הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי

הנצחה (תיקון – חילול אנדרטאות ואתרי הנצחה), התשנ"ד–1994, מאת חבר הכנסת אליהו בן-אלישר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

האירועים בישראל בעקבות הרצח בחברון

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 3591, 3592, 3593, 3594, 3603, 3604 ו-3609, בנושא: האירועים בישראל בעקבות הרצח בחברון. ראשון הדוברים – חבר הכנסת רן כהן. כל דובר – עד שבע דקות. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שאז תוכל לבטא כמובן את כל מה שהיא רצתה להגיד לפני ארבע דקות.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אורחים נכבדים, בראשית הדברים הכואבים, הפצועים, אני רוצה לברך מכאן את חברי הכנסת עבד-אלוהב דראושה וטלב אלסאנע, הנמצאים עכשיו בדמשק, ולהצטרף בכך לדברי היושב-ראש ולאחל שהנתיב שהם פותחים היום יהיה נתיב פתוח של שלום, ערוץ מעבר של ישראלים וסורים ותושבים מכל העולם בין ישראל לבין דמשק, בין דמשק לבין ישראל, מירושלים לתל-אביב לדמשק ולחאלב ומשם לביירות ולרבת-עמון ולכל המזרח התיכון.

אדוני היושב-ראש, לדאבוני הרב אינני יכול להישאר רק באווירת השמחה הזאת. הרצח הנתעב, המחריד, במערת המכפלה בחברון לפני כעשרה ימים שבר שבר נורא ועמוק בתהליך השלום. זאת היתה בדיוק מזימתו הנאלחת של הרוצח, ולדאבוני הרב אנחנו מצויים היום בעיתוי קשה, אולי עם מעט תקווה שהכוונה הזדונית הזאת לא תצא אל הפועל ותהליך השלום יחודש אולי כבר בימים הקרובים.

אני ממתין לימים הללו שבהם התהליך הזה יחודש. האסון הזה הנחית גם מכת מחץ, מהלומה איומה ונוראה על ראשו של העם הפלשתיני בשטחים ובישראל, אבל גם מהלומה איומה ונוראה על ראשו של העם היהודי, שרוצח נתעב כזה יצא מקרבנו.

לכן באה גם מהלומה שלישית, וזוהי המהלומה שהונחתה על יחסי יהודים וערבים בתוך ישראל, ובעיקר מכת כאב קשה על המיעוט הערבי בתוך מדינת ישראל. טבעי מאוד שכאשר נפגעים יהודים,

אנחנו כיהודים מביעים את כאבנו במחאה, בהפגנה, בעצומות, בכל דרך אחרת. לכן זה מאוד טבעי שהמיעוט הערבי במדינת ישראל מצא דרכים שונות ומורכבות להביע את צערו.

אני רוצה מכאן להביע את צערי ואת צערה של הכנסת, עם כל תושבי רהט והבדואים בכל מקום, ועם המיעוט הערבי במדינת ישראל, על הריגתו של מוחמד אבו-סלימאן ג'מאע, זיכרוננו לברכה, שנרצח ברהט במהומות הנוראות והקשות, ולהביע מכאן את מלוא ההערכה לחבר הכנסת אביטל, שאני יודע שהוא סייע, יחד עם רבים מהמנהיגים ביישובים עצמם, וחברי כנסת ערבים אחרים, להרגעת הרוחות.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להדגיש: 130 יישובים ערביים יש במדינת ישראל. בכולם היה ביטוי של זעזוע והלם מהרצח הנתעב בחברון. בכל המקומות הללו הציבור הערבי במדינת ישראל ידע להביע את הזעם הזה בדרכים אמיתיות, קשות, חריפות, אבל דרכים דמוקרטיות. גם בחמישה-שישה מקומות שבהם ביטויי הזעם היו חריפים יותר, גם שם בדרך כלל ידע הציבור הערבי לבטא את הכאב הזה בדרכים ענייניות וללא אלימות.

אני סבור שצריך להבין את הציבור הערבי, שכן הזעם היה קשה והכאב היה נורא, כי האסון היה מעבר למה שניתן לתאר בימים רגילים. לכן צריך היה להבין ללבו של הציבור הזה. אבל צריך להודות על האמת, שמה שנחשף באותם אירועים, גם ברהט וגם במקומות אחרים, היה חבירה בין הכאב הלאומי הנורא והאיום לבין ההזנחה החברתית והכלכלית שהציבור הערבי ברובו הגדול נושא בה יום-יום ושעה-שעה, ולא במקרה ביישוב כמו רהט, שבו הייתי הרבה פעמים, תמיד מאיר פנים, תמיד מקבל במאור פנים תושבי ישראל ואחרים שבאים לבקר שם, באותו יום נגדשה הסאה והזעם התבטא בדרכים אחרות.

אדוני שר המשטרה, כדי שתראה את מידת האובייקטיביות שבה אני מביע את הדברים, אני רוצה להצדיע מכאן למשטרת ישראל על הדרך שבה היא נהגה בהר-הבית באותו יום ארוך וקשה שבו היו 100,000 מתפללים על הר-הבית, נזעמים, כואבים, חרדים, מזועזעים, ובשל התנהגות נבונה של המשטרה והאחריות שלקח על עצמו המפק"ל, האירועים הסתיימו ללא שום הרוג במקום הקדוש ביותר במדינת ישראל לערביי ישראל, בתוכם מאמינים רבים אמונה עמוקה, קשה וכואבת, ובכל זאת האירועים הסתיימו ללא הרוגים.

מצאתי לנכון לציין את זה בפני הרמטכ"ל ולהשוות בין פעולת המשטרה על הר-הבית, שבה לא היה שום הרוג, לבין פעולת הצבא, שלדאבוני היו בה הרוגים רבים במקומות אחרים.

לכן, לדעתי, מה שקרה ברהט לא היה צריך לקרות. הריגתו של אדם לא היתה הכרחית, ואפשר היה לחסוך אותה.

אני רוצה לסיים בשתי בקשות. האחת – מדינת ישראל חייבת להוציא את הנשק האוטומטי הרצחני מידי מתנחלים שנמצאים בהתנחלויות, והנימוק של הגנה עצמית לא מצדיק יותר מאשר מסירת נשק להגנה עצמית, קרי אקדחים, לאלה שיעמדו במבחן, לא רק מבחן של המשטרה אלא גם מבחן הכוונה. גם אקדח אסור שיימצא בידי מי שאומר שבערבים צריך לירות. גם אקדח אסור שיימצא בידי מי שאומר שערבים צריך לגרש. הפרובוקטורים שנמצאים היום בלב חברון, בבית-הדסה, בבית-רומנו, בתל-רומיידה ובמקומות אחרים, צריכים להיות מוצאים משם לתוך מדינת ישראל. יש להם מספיק מקומות להיות בהם.

השנייה – אני מציע לא להמתין לאסונות נוספים כדי להתחיל לבדוק את מצבה של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, לא רק ביישובי הבדואים, אלא גם במקומות אחרים; לבדוק מה נתגלה בדוח על העוני בקרב ילדים ערבים במדינת ישראל, לבדוק את מצבה של אוכלוסיית הקשישים מבין ערביי מדינת ישראל. מוטב להתחיל לדאוג עכשיו למצבה הכלכלי והחברתי של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל ולא לחכות לאסון נוסף. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רן כהן. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה, ואחריה – חבר הכנסת טלב אלסאנע, אם הוא יצליח להגיע לכאן מדמשק, ואם לא – חבר הכנסת פני בדש. בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה להביע פה מחאה וכאב על מעשיה של "הסיירת הירוקה" הבוקר. הבוקר עלו טרקטורים שהובאו על-ידי "הסיירת הירוקה" וחרשו כמה מאות דונמים של שדות חיטה ושעורה בהר-הנגב, שמעובדים על-ידי המשפחות הערביות הבדואיות סאלם אבו-ג'לידן, סלאח אבו-ג'לידן, עיד אל-ואג', עבדאללה אל-ואג' ואחרים.

יבול השדות האלה, חברי הכנסת, הוא הבסיס הכלכלי לקיומן של אותן משפחות, והשמדת היבול פירושה לדון את המשפחות האלה למצוקה ואפילו לחרפת רעב. נוסף על כך, השדות האלה הם נושא לדיון משפטי, ומחר אמור להימשך הדיון בבית-המשפט.

מעל הבימה הזאת אני מוחה על המעשים הבלתי אנושיים של "הסיירת הירוקה", וקוראת לפזר את "הסיירת הירוקה", שרודפת את האוכלוסייה הבדואית, שנוטלת לעצמה סמכויות לנהל את העניינים, שמשמידה יבול, וזאת כאשר הממשלה יצאה לא מכבר בתוכנית להסדר מצבם של הבדואים בהר-הנגב.

רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, ברהט, ביפו, בנצרת וביישובים אחרים פעלה המשטרה בצורה פרובוקטיבית וגרמה לעימותים מיותרים, שאפשר היה למנוע אותם. הכאב החריף שחשה האוכלוסייה הערבית בישראל, כמו כל היהודים הדמוקרטיים ושוחרי השלום, כמו הציבור היהודי בכללותו, על מעשה הטבח הנורא שהיה במסגד בחברון, הכאב הזה היה חייב לבוא לידי ביטוי, וזה רק טבעי שאנשים יצאו להפגין, ברשות או בלי רשות, עם רשיון או בלי רשיון. הכאב הזה היה צריך להביא לכך שאנשים צעקו ואנשים ביטאו את הזעם. ההפגנות האלה יכלו להתנהל כפי שהתנהלו הפגנות אחרות במדינת ישראל. כפי שהתנהלה ההפגנה של עובדי התעשייה האווירית באוגוסט 1993, שאז נגרמו נזקים לרכוש, והמשטרה נתבקשה לא להתערב ולא התערבה. כפי שקרה בהפגנה של רבבות מפגינים מהימין, שחסמו פה בירושלים צירי תנועה, שרפו תמונות של רבין, ואז, אדוני שר המשטרה, אמרת: צריך לאפשר למפגינים להביע את דעתם, למחות ולהתבטא לא רק במלים אלא גם במעשים שלא יסכנו את הציבור, ועל המשטרה לגלות איפוק רב ככל האפשר.

אדוני השר, בשום מקום, לא בנצרת, לא ביפו ולא ברהט, לא היתה סכנה לשלום הציבור. אני לא חייבת להצדיק כל מעשה של כל אחד בכל מקום. הייתי מאוד שמחה לו כל האנשים היו יכולים להפגין בלי ליידות אבנים. אבל עוד לא שמעתי שכשמיידים אבנים בירושלים, כשחרדים מיידים אבנים משום שאינם מרוצים מסדרי התנועה בשבת, או כשמתנחלים חוסמים צירי תנועה, המשטרה יורה, ויורה בכדורים חיים והורגת. לא שמעתי דבר כזה.

לכן, אילו היית נאמן לדבריי, אדוני השר, ההוראה למשטרה היתה צריכה להיות – איפוק ככל האפשר והימנעות מהתנגשות עם התושבים.

ברהט במיוחד הכאב הוא נורא. השוטרים שירו במוחמד אבו-סלימאן ג'מאע לא ירו במישהו שסיכן את חייהם, לא ירו במישהו שאיים לעשות דבר נורא. הם ירו במפגין. אבל אולי אחד הדברים היותר סמליים בהתנהגות המשטרה, אדוני, זה אותו שוטר שהלך כמה מאות מטרים וירה למוות בגמל. רק גמל. לשם מה? לשם מה הוא היה צריך ללכת כמה מאות מטרים לירות בגמל? כדי להפגין שיש לו נשק? שהוא יכול לאיים עליהם? או אולי הגמל הוא סמל?

הייתי בהפגנה ביפו בשבת בצהריים. אדוני השר, היתה זו הפגנה כואבת, ומפגינים ירדו לכביש ועלו מהכביש, והשוטרים גילו איפוק. באותו רגע השוטרים גילו איפוק. הגיע אחר כך גם המפכ"ל. הודות לאיפוק הזה הכול נגמר בשקט. אבל אחרי שהמשטרה הלכה, היא חזרה והחליטה לעשות סדר. במסגרת ה"סדר" הזה באו בלילה ועצרו אנשים, את מי שמצאו ברחוב. בין השעות 02:00-04:00 הלכו לבתים ועצרו מבוגרים, אבל גם 17 נערים, בהם תלמידי כיתה ז', בני 12. לשם מה, אדוני? לשם מה צריך לעצור אנשים בשעה 02:00, ועוד ילדים, ולהביא אותם לבית-מעצר? לשם מה?

לכן, אדוני השר, הדברים החמורים שקרו בערים האלה, בכלל זה ההתקפה של המשטרה על ביתו של חבר הכנסת תופיק זיאד בנצרת, הירי, כל האלימות שהופעלה, היו מיותרים.

לכן, אדוני השר, אנחנו שמרגישים את הכאב ושותפים לכאב הזה, חייבים ללמוד לנהוג באיפוק. אני קוראת לממשלה להפסיק את השימוש בכוח נגד מפגינים, נגד מפגינים ערבים, לאפשר להם לבטא את זכותם הדמוקרטית להפגין, ואני קוראת לממשלה לעשות מעשה, להוציא את המתנחלים מחברון, ולא להכניס את צומת לממשלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, בהצעה לסדר-היום שלך את כללת חמישה נושאים. גמרת לנו את כל סדר-היום השבוע.

חבר הכנסת פיני בדש, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

בפגישה שהתקיימה היום בכנסת, בהשתתפות נכבדי העדה הבדואית, ביוזמתם של חבר הכנסת שמואל אביטל ואחרים, השתתפו שר המשטרה, המפכ"ל וקצינים בכירים. אני רוצה לומר לכם שהיתה אווירה של סולחה ושל רצון הדדי חזק מאוד לרפא את הפצע.

חבר הכנסת בדש, בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש פה נכבדים בדואים שאת חלקם אני מכיר. אני גם רואה את ראש מועצת רהט, שאני מכיר אותו.

היו"ר ש' וייס:

גם חבר הכנסת סאלח טריף השתתף בפגישה היום אחר הצהריים.

פיני בדש (צומת):

מערכת היחסים עם הבדואים קרובה אלי כאיש הנגב, כראש מועצה, שכן של הרבה מאוד יישובים בדואיים בסביבה.

בראשית דברי אני רוצה להביע תנחומים למשפחת ההרוג ברהט. צר לי וכואב לי שדבר כזה היה צריך לקרות. אני חושב שאנחנו, ואני מדבר גם כראש מועצה שכן, חשנו אי-נוחות רבה בכל מה שקרה שם בסביבה. האי-נוחות היא משני הצדדים: בגלל האירוע הטרגי שקרה ובגלל ההתפרעות שהיתה סביבנו.

אני מצטער מאוד שנוצר ערעור מסוים בדו-קיום הטוב והנהדר שהיה בינינו, אני מדבר לפחות בשם היישובים, וההתפרעות שהיתה בקרבת הגדר שלנו עוררה בנו מחשבות, אצל חלק פחדים, וצריך להגיד פה את האמת: וקצת אכזבות; אני חושב שהיא העמידה קצת בספק את כל מערכת היחסים הטובה שהיתה.

בואו נבין מה היה הרקע. היה הרצח הנפשע בחברון, וכולנו, מהראשון עד האחרון, מצטערים צער רב על הרצח. עם כל הכאב והצער על מה שקרה, אני לא רואה הצדקה להתלקחות שהיתה בקרב האוכלוסייה הבדואית והערבית בדרום. אפשר להביע צער, אפשר להביע כאב, אפשר להתאבל, אבל אני לא חושב שצריך לעשות את זה בדרך שבה הדבר נעשה, בדרך הלא-חוקית, בדרך של שרפת מכוניות ושל התפרעות.

ניסיתי להבין. פשוט קמנו יום אחד בבוקר ומצאנו את עצמנו במרכז של אינתיפאדה ישראלית. אני מדבר כנציג יישוב שנמצא בנגב, שמוקף ביישובים, ואני חוזר ואומר, שהיתה לנו עמם מערכת יחסים טובה – תל-שבע, ערוער, כסיפה, חורה, לגיה ורהט, והשבטים שנמצאים ליד, ובאמת חלק גדול מהעובדים שלי במועצה הם משבט אבו-סירחאן ומשבט טרביין-אלסאנע.

ניסיתי להבין מה קרה שפתאום יום אחד קמה אוכלוסייה שמשרתת בצה"ל, נאמנה למדינת ישראל, מה קרה שהיא קמה והתחילה באינתיפאדה. נתחיל ברקע הכלכלי. אני מניח שיש כאן השפעה של המצב הכלכלי הקשה, התסכול ותחושת הקיפוח, האבטלה שהולכת וגוברת בקרב הבדואים בפרט וביישובים בדרום בכלל. ניסיתי לחשוב מה עוד קרה. כמי שגר ביישוב שכן, אני רואה בימי שיש תנועה ערה מאוד מיהודה, משומרון ומחבל-עזה לתל-שבע, ואני יודע שיש הרבה מאוד נישואים בין תושבים מהשטחים ובין תושבי תל-שבע. אני גם מודע, אי-אפשר להכחיש את זה – מישהו אמר לי: אל תגיד את זה, אני חושב שצריך להגיד את זה, צריך לשים את הכול על השולחן – שיש התחזקות של התנועה האסלאמית בקרב היישובים הבדואיים והזרמת כספים לתוך היישובים האלה. אני יודע שיש מורים שמגיעים מיהודה ומשומרון ומלמדים ביישובים הבדואיים, ואני מניח שתוך כדי חינוך הם מכניסים גם חינוך אחר, שהוא לא החינוך שהמנהיגות הבדואית היתה רוצה. אני יודע שבאוכלוסייה הזו יש גם בעיה של סמים, ואולי זה היה הקטליזטור בהיתקלות החריפה עם המשטרה.

אני מדבר על קבוצה קטנה, אני לא מדבר על הכלל. הכלל, הרוב הדומם והעיקרי באוכלוסייה הבדואית הוא אוכלוסייה נאמנה, שקטה. יש לה כאב אמיתי בשל הקיפוח, ואני אומר – כאב אמיתי בשל הקיפוח, שצריך לתת עליו את הדעת. אבל יש אוכלוסייה קטנה שהצליחה לעורר ולפגוע ולפצוע – לא יעזור כלום, נשאר פצע, אני מקווה שהזמן יגבר על זה – הצליחה לפצוע ולערער את כל מערכת היחסים הטובה בדו-קיום.

היו כאן דברים שקשה מאוד להסביר אותם – שרפת מכוניות, זריקת בקבוקים, זריקת אבנים, ניסיון הצתת בלוני גז של תחנת משטרה, איום בהוצאת נשק צה"לי ושימוש בו, הסתערות על תחנת משטרה. הייתי בתל-שבע וראיתי את האיפוק של המשטרה. לא הייתי ברהט, אני לא יודע בדיוק מה קרה ומה הביא לירי. ראיתי את האיפוק של המשטרה בתל-שבע, וכשלא היתה ברירה נאלצו להיכנס ולהפעיל קצת כוח כדי להשקיט את המצב.

חבר הכנסת טלב אלסאנע איננו כאן. לדעתי, בתחילת הדרך הוא היה קטליזטור שחימם את האווירה. זה היה בהתחלה. כשהוא ראה שהאווירה מתחממת והעסק תופס תאוצה, הוא ניסה להרגיע, אבל בקטע הזה כולם כבר איבדו את השליטה. על הנושא הזה אני לא רוצה לדבר פה, כי חבר הכנסת טלב אלסאנע איננו. מאחר שהוא אינו יכול להגיב ולהשמיע את דברו, אני יורד מהעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

אתה נוהג בהגינות.

פיני בדש (צומת):

חבר הכנסת טלב אלסאנע אמר: המשטרה לא היתה צריכה להיות בכלל באזור. אמרתי: איך זה ייתכן? שורפים מכוניות, מסתערים על תחנת משטרה; הגיעה אלי מורה מעומר, שמלמדת בתל-שבע, הגיעה בפחד ואמרה שהחביאו אותה בבגאז' והוציאו אותה, ויש עוד מורה שלא יכולה לצאת – במצב כזה הוא מצפה שהמשטרה לא תיכנס להשליט סדר? זה לא ייתכן.

שמעתי בחור בדואי שדיבר בעילום שם ואמר שיש קבוצה קטנה שמתסיסה. הוא פחד להגיד את שמו, כי הוא פחד מאותה קבוצה שמתסיסה ומאיימת על האנשים המתונים.

לצערי הרב, המצב שנוצר יביא לפגיעה כלכלית ביישובים הערביים. אני שומע אנשים שאומרים: היום אנחנו לא כל כך רוצים ללכת לבקר, לקנות או להסתובב שם, כי יש לנו חרדות. זה הדבר הכי גרוע והכי מסוכן שקרה, כי פה נוצרו פצע ופגיעה בדו-קיום. אנחנו ראינו את הבדואים באמת כאחים לנשק, כשכנים, כחברים. אם אנשים אומרים היום דברים כאלה, זה מראה שנשאר פצע.

אני מאוד מקווה שהזמן, שמרפא הרבה מאוד דברים, ירפא את הפצע הזה, אבל הכול תלוי בנו ותלוי באנשים שיושבים כאן ביצע. אם האווירה והמצב שנוצר יסתיימו איך שיתיימו, ואנחנו נחזור למהלך החיים התקין, אני מניח שגם אם תישאר צלקת, כל העניין הזה יעבור. אם העניין הזה יימשך, אני חושש מאוד שכל מערכת היחסים שהיתה בינינו לבין השכנים שלנו תתערער, וזה יהיה חבל מאוד. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בדש.

חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לפני שאגש לנושא עצמו, אני מבקש לברך את המשלחת הפרלמנטרית מקוריאה שנמצאת אתנו באולם ואת מר צ'ו לי שעומד בראשה. זו המשלחת הראשונה שמגיעה לישראל מקוריאה, במסגרת אגודת הידידות הפרלמנטרית, מאז 1979. הם יבקרו בארץ שבוע ימים ויראו את ישראל. חלק מהם היו שרים בממשלת קוריאה.

תופיק זיאד (חד"ש):

קוריאה הדרומית.

דן תיכון (הליכוד):

יש קוריאה אחת. יש קוריאה הצפונית ויש קוריאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תופיק זיאד, הכוונה היא לקוריאנה הדרומית, שבירתה סיאול. בסדר? אני מקווה שיום יבוא ונארח גם משלחת מקוריאנה הצפונית, מפיונג-יאנג, ויום יבוא והם גם יתאחדו.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין מדינה שנקראת קוריאנה הדרומית.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, אבל אני לא נציג שלה פה, בכל הכבוד. אני נציג של המפה האובייקטיבית.

מאיר שטרית (הליכוד):

רבותי, כל מה שאמרתי הוא שאני מברך אותם בבואם לביקור בישראל. אני מקווה שבעתיד נחזיר להם ביקור גומלין.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לגשת לנושא. לצערי הרב, בעקבות האירוע בחברון, בעקבות הטבח הנורא בחברון, שכל קצות הבית ללא יוצא מן הכלל גינו אותו, מעשה באמת נורא, מדינת ישראל כולה, על ערבייה ויהודיה, הזדעזעה מהטבח הנורא הזה. אם יש בעקבות הטבח הזה תופעה שמקוממת את הרחוב היהודי, שמכעיסה, שגילתה לנו הישראלים, ואני בתוכם, דבר חמור והדליקה אור אדום, זאת ההתפרעות של הערבים תושבי ישראל, אזרחי מדינת ישראל, ברחובות יפו, נצרת, ברהט ובמקומות אחרים בישראל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — המתנחלים.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד):

חברת הכנסת גוז'נסקי, כך הרגשתי – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

לא תיארתי לעצמי שאשמע את זה דווקא מפיו, התפרעות – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת זיאד, עוד לא שמעת אותי. תן לי לדבר. כן, היתה התפרעות. כך הרגשתי, חברת הכנסת גוז'נסקי, גם כשראיתי את המתנחלים הולכים עם רובים בתוך קריית-ארבע. אני לא חשוד כמי שמתנגד להסכם השלום, להיפך. אף אחד לא חושד בי, חלילה, שיש לי יחסים רעים עם העולם הערבי, להיפך.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

איך אתה משווה – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

ועוד איך אני משווה. אני חושב שזכותם של ערבים היתה כמובן להתאבל, למחות, להפגין, אבל הכול בצורה חוקית. יש פער גדול מאוד בין מחאה, בין הבעת צער, בין הבעת אבל, בין הפגנה חוקית, לבין לקיחת החוק לידיים. לתקוף תחנת משטרה ברהט, פירוש לקיחת החוק לידיים. לזרוק אבנים על כלי רכב החולפים ברחובות יפו, פירוש לקיחת החוק לידיים. ולא משנה לי אם היו יהודים או ערבים. אסור להרשות שדבר כזה יקרה במדינת ישראל.

תופיק זיאד (חד"ש):

אילו זה היה בכפר יהודי – –

מאיר שטרית (הליכוד):

הייתי אומר אותו דבר.

תופיק זיאד (חד"ש):

– – התגובה של המשטרה או כוחות הביטחון תהיה ירי כדי להרוג? כמה יהודים נהרגו בנסיבות אלה? אפילו אחד לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

ב-1988.

תופיק זיאד (חד"ש):

מאיר שטרית (הליכוד):

ב-1988 המשטרה הרגה יהודי במסגרת ביצוע צו הריסה בכפר-שלם. למה? כי גם הוא איים על המשטרה ויצר סכנה לאותם שוטרים שעמדו שם להרוס את הבניין. תבדוק את דברי בכנסת באותה שנה ותראה שגם אז הגנתי על המשטרה, באותה מידה, ואמרתי שלא יכול להיות שמישהו ייקח את החוק לידיים. אתה יודע יותר טוב, אתה ראש העיר נצרת הרבה מאוד שנים, ראש עיר מכובד.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מכיר את זה. כל שני וחמישי הבת שלי מוכה על-ידי המשטרה.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת זיאד, תקשיב רגע. הרי אתה ראש עיר הרבה מאוד שנים. אני אומר לך, אתה יודע לפחות כמוני ואולי טוב יותר, במשך הרבה מאוד שנים הכפרים והיישובים הערביים סבלו מפער עצום בתשתית, בפיתוח, בכבישים, בחינוך. בעצם היתה הרגשה שהערבים נמצאים בתוך גטו. בשנים האחרונות התחיל העניין הזה להשתנות מן הקצה אל הקצה. אתם, כמובן, דורשים, ובצדק – ואני אתכם בעניין הזה – שוויון זכויות מוחלט בפיתוח, בתשתית, בחינוך. נעשו צעדים גדולים בכיוון זה, גם על-ידי ממשלות שעברו, ממשלות הליכוד, וגם על-ידי ממשלה זו נעשו צעדים מאוד גדולים בכיוון. לאחרונה גם אושרו קצבאות יוצאי צבא לאוכלוסייה הערבית בישראל, מה שהיה באמת אפליה לרעתכם.

אני שואל, אחרי כל כך הרבה שנים, אחרי מאמץ אדיר בשני הצדדים של רצון לחיות ביחד וליצור שוויון זכויות, כאזרחי מדינה שווי זכויות לכל דבר, אפשר לקום ובמחי יד, בגלל אירוע שקרה, אירוע של מטורף, לבוא בטענה לכל המדינה הישראלית ולהתפרע ברחובות ולזרוק אבנים? אני לא מקבל את זה. לא מיהודים ולא מערבים.

פיני בדש (צומת):

וליד חאג' יחיא (מרצ):

תופיק זיאד (חד"ש):

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת זיאד, אל תנסה להגן על מה שלא ניתן להגנה. אני חושב שזכותו של העולם הערבי, וגם היהודי, להביע מחאה על הרצח הזה. ראית במוצאי שבת האחרונה, עשרות אלפי ישראלים עמדו בכיכר מלכי-ישראל בהפגנה שלא ראיתי מעולם כמוה בעולם הערבי, גם לא כאשר רצחו נשים וילדים ואחרים. לא ראיתי הפגנה כזו לא של ערביי ישראל ולא של הפלשתינים. לא היו דברים מעולם. בצד שלנו, אני אומר לך שלא רק אתם מזועזעים, אלא גם אנחנו מזועזעים. זה מצדיק זריקת אבנים ברחובות יפו?

אם הגענו למצב שיהודים פוחדים לנסוע בנצרת, אתה צריך לדאוג, חבר הכנסת זיאד. אתה ראש עיריית נצרת. אתה שלטון. תרצה או לא תרצה, אתה השלטון בנצרת. אותך בחרו התושבים להיות ראש עיר.

תופיק זיאד (חד"ש):

מאיר שטרית (הליכוד):

ואם יהודים פוחדים להגיע לנצרת ולנסוע ברחובות נצרת באותו שבוע, יש לך בעיה.

תופיק זיאד (חד"ש):

הם באים.

מאיר שטרית (הליכוד):

הם באים?

תופיק זיאד (חד"ש):

הם באו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני הייתי רוצה לבוא אליך בימי אבלות לנחם אותך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש. חבר הכנסת וליד צאדק. יש לי הרגשה שחבר הכנסת שטרית עומד לומר דבר מאוד חשוב. תנו לו לומר את זה כך שנשמע.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת זיאד, אני הייתי רוצה לבוא אליך, אם אתה באבל, לנחם אותך בתור קולגה, בתור אזרח המדינה הזו, אם אני ממזדהה אתך. לא הייתי רוצה לבוא אליך תחת חשש שמא יזרקו עלי אבנים. ואם אנשים פחדו לנסוע בימי האירועים, אני אומר לך, זה חמור מאוד לאומה הערבית. אני אומר לכם, רבותי ערביי ישראל, תחליטו איפה אתם – הלנו אתם או לצרינו? אם אתם אזרחי מדינת ישראל, תהיו אזרחי המדינה עד הסוף. אתם לא רוצים להיות אזרחי מדינת ישראל? תגידו את זה בגלוי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

תופיק זיאד (חד"ש):

אנחנו נהיה בעד הרצח ברהט או נגד הרצח ברהט?

מאיר שטרית (הליכוד):

ראשית, אל תקרא לזה רצח. אני דוחה את הביטוי שלך.

תופיק זיאד (חד"ש):

נשיקת מוות.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה אתה מצפה, שייתנו לתושבים לכבוש תחנת משטרה ברהט?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תופיק זיאד (חד"ש):

מאיר שטרית (הליכוד):

אילו יהודים היו מנסים לתקוף תחנת משטרה בתל-אביב או בירושלים, הייתי מצפה מהמשטרה שתנהג באותו אופן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גוז'נסקי.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מציע לא להתחבא מאחורי העניין הזה ולא לקרוא לזה רצח. זו אולי טרגדיה, אבל ודאי לא רצח. אם אנשים תקפו תחנת משטרה, שיביאו בחשבון שהם יכולים להיפגע. באו אל המשטרה בטענות. אני חושב שהיא נהגה באיפוק גדול מאוד בפעולה זו.

רבותי, זה אולי אור אדום. תבינו, אם האוכלוסייה הישראלית לא תרגיש שהערבים נמצאים אתנו באותו מקום ובאותו מעגל – לא רק אתם הזדעזעתם, גם הישראלים – בסופו של דבר תהיה לכם בעיה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מבקש שאלה.

היו"ר ש' וייס:

מייד נאפשר לך. חברי הכנסת, בינתיים קיבלתי אינפורמציה על המשלחת של דרום-קוריה. יש כל כך הרבה משלחות, שיושב-ראש הכנסת אפילו לא יודע על היוזמות הפרטיות. זה לא מונע ממני לברך אותם בכל לב. אני מעריך שהיחסים בין שתי המדינות שלנו הולכים ומשתפרים, בלי קשר להערה האובייקטיבית שלי קודם להערתו של חבר הכנסת דן תיכון, ודאי שאנחנו מאוד שמחים שהמשלחת הזאת נמצאת אתנו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מבקש מחבר הכנסת מאיר שטרית למחוק מהפרוטוקול את השאלה היומרנית, ויש בה יומרנות: תחליטו איפה אתם. יש בזה הטפה. אני מבקש שימחק את זה מהפרוטוקול. זו בושה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ש' וייס:

הוא מסכים. אני ירדתי לסוף דעתו. הוא התכוון לשאול ולא להטיף. אבל אם הוא מסכים, מה טוב. הוצאנו את זה מן הפרוטוקול.

אני מזמין את חבר הכנסת סאלח טריף. באותם יומיים הוא היה ממלא-מקומי, ואני רוצה לומר שהוא עשה את זה בהצלחה יתירה, וגם היה מאוד מעורב בניסיונות להרגיע את הרוחות.

תופיק זיאד (חד"ש):

טוב שבאותם ימים גם נשיא המדינה לא נסע.

היו"ר ש' וייס:

בפעם הבאה נארגן גם לו נסיעות.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה לומר, כאשר אנחנו מדברים על העניין הזה לאחר האירוע הטרגי בחברון, אנחנו צריכים לזכור דברים מספר. עוד בפורים 1984 החל מחול הפורים, כאשר אנשי בית-הדסה בחברון הרסו את הקומה הראשונה של אותו בניין חנויות הנמצא בלב חברון. אז הממשלה פיצתה את בעלי החנויות, ואילו אותם "חלוצים", אותם "פטריוטים יראי שמים" שביצעו את המעשה הנורא הזה, לא זו בלבד, אדוני שר המשטרה, שלא נענשו, אלא זכו בבניין כולו.

זה באמת היה תחילתו של תהליך מסוכן של השתלטות אטית ואלימה על בית-הדסה, על המערה, השתלטות ששיתקה את הממסד. האלימות הזו, שהיתה בברכת שמים, היתה והפכה למוסכמה.

עשר שנים אחרי, ב-1994, התרחש האירוע הטרגי השפל והנבזי ביותר בתולדות המאבק בין שני העמים, רצח בדם קר של מתפללים הכורעים ברחל לאלוהיהם במקום המקודש ביותר לשני העמים.

לדאבוני הרב, אף שכולם כבר ראו את הסכנה האצורה בקרב הציבור ה"קדוש" הזה, ואף שהחבורה הזו ניתקה את עצמה מן ההווה הישראלית כחבורה שאיננה מקבלת את מרות השלטון והחוק, כולם ראו, כולם ידעו, טמנו את הראש בחול ועמדו אין-אונים מול הטבח במערת המכפלה, עם התירוץ האומלל הזה, כי ההוא, שאינני רוצה להזכיר את שמו, ההוא הנורא, הוא פסיכופת.

הרבה סימני שאלה מטרידים את מנוחתי בעניין הזה. למשל, מה עשו שלטונות הביטחון כלפי החתרנות המשיחית הזאת, המסוכנת, שנעשתה מתחת לאפו של החוק ושל שלטון החוק? יש הרבה שאלות אחרות, אדוני היושב-ראש, שהן נושא כבד ביותר לוועדת החקירה הממלכתית, שאני נותן בה את מלוא האמון, כי היא תגיע לחקר האמת.

זו שעה יפה לומר לך, לשר המשטרה כנציג הממשלה, כי הממשלה צריכה להוציא באופן מיידי את כל המתנחלים מלב חברון. זו שעה טובה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לדחות על הסף את דבריו של חבר הכנסת פני בדש. חברי, חבר הכנסת בדש, כאשר ערבים מפגינים – בלשונך זו אינתיפאדה. אני לא יודע האם כאשר אחרים מפגינים במדינה זו הפגנה לגיטימית.

פני בדש (צומת):

הם מפגינים. אבל כאשר עפים בקבוקי תבערה ושורפים מכוניות – – –

סאלח טריף (העבודה):

אני מבקש להסביר לך שראיתי הפגנות אלימות ביותר של עובדי התעשייה האווירית. חסמו כבישים, התנגשו עם שוטרים.

פני בדש (צומת):

רוגטקות זה בסדר?

סאלח טריף (העבודה):

על מה אתה מדבר? למה אתה מפריע לי? איפה אתה היית?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש, הדיון הזה – – –

סאלח טריף (העבודה):

מתנחלים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש, אני רוצה להפנות אליך בקשה ומשאלה. הדיון הזה, לצד הבירור, יש לו גם כוונה תמה לעשות במשותף, כפי שאמרנו, לאיחוי הפצע. גם אתה דיברת על כך. כל אחד יתרום על-פי הטקט שלו את חלקו לכוונה הזאת.

פיני בדש (צומת):

בגלל הסממנים – – –

היו"ר ש' וייס:

זרקתי לך הצעה. אתה רוצה – קח אותה. בבקשה. אם לא – אביא את הפטיש.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

האינתיפאדה מכוונת נגד שלטון או כיבוש. אם מישוהו אומר "אינתיפאדה" על ערביי ישראל – אני חושב שהוא טועה טעות גסה. אנחנו לא מרגישים עצמנו תחת כיבוש.

פיני בדש (צומת):

לא זו היתה כוונתי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני ממליץ שחבר הכנסת סאלח טריף ימשיך בנאומו.

סאלח טריף (העבודה):

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני חושב שעברנו שנים רבות וקשות במדינת ישראל. היו שנות מתח בין ישראל לבין מדינות ערב, בין ישראל לבין העם הפלשטיני, וערביי ישראל ידעו לגלות חוכמה

ואיפוק במשך המון שנים. הם גילו מעל לכול נאמנות ולוואליות למדינה ולחוק. איש אינו יכול להכחיש זאת.

במקרה הנפשע האחרון רבים איבדו את העשתונות. אני לא מסכים לשום התפרצות כזאת או אחרת בניגוד לחוק. אבל אל לנו לא להבין ללב הזה, אשר התרגש, התרגז וכאב את המקרה הנפשע. הרי כל העם היהודי, רובו ככולו, גם הוא הזדהה עם הכאב הזה. צריך להבין לרוחם הנסערת של ערביי ישראל. צריך להבין את ההזדהות שהם חשים עם המתפללים הפלשתינים שנטבחו בחברון.

אני חוזר ומזכיר כי ראיתי, ושמענו גם בבית הזה, את רוב רובו של העם בישראל זועם את זעם כולם על הטבח הנורא הזה.

אני מוכרח לומר לך, אדוני שר המשטרה, שראיתי את המשטרה מתנהגת בצורה מאוד אחראית ומאוד מאופקת בהרבה מקומות בצפון. אני רוצה לומר שזה לא חל על רהט וזה לא היה כך בכמה מקומות אחרים.

המשטרה צריכה להבין, כי האירועים המצערים ברהט חייבים לשמש לה בסיס לרענון שורותיה, עד אחרון השוטרים, כי השימוש בנשק חם ובנשק קטלני הוא האפשרות האחרונה והרחוקה העומדת לרשותה, והוא חייב להיעשות בלית-ברירה, במקרים מובהקים של סכנה אישית ושל הגנה עצמית. אין להבין את המקרה שקרה. על המשטרה להיות משוכנעת, אדוני היושב-ראש, כי אין הלחיצה על ההדק קלה במקרים אלה בהשוואה להפגנות סוערות אחרות. אני תובע מהפיקוד המשטרתי ומכל הנתונים למרותו, כי בבואם להפעיל נשק יהיו משוכנעים כי השימוש בו היה נעשה גם אילו נמנו יהודים עם ציבור המפגינים. האם מישהו, למשל, הטיל ספק בנאמנותם של המפגינים, של עובדי התעשייה האווירית, כאשר ההפגנות שלהם גם הן היו אלימות וקשות מאוד?

אין שום קשר בין התפרצויות הזעם של ערביי ישראל, שהיו ביטוי לרחשי לבם, לבין נאמנותם למדינה, לשלטון החוק, ואין לראות בכך בשום פנים ואופן הוכחה לחוסר הסיכוי לשלום ולדו-קיום.

ברשות היושב-ראש, אני רוצה לומר עוד דברים מספר. ראשית, חבר הכנסת טלב אלסאנע ביקש ממני להביא את דבריו ואת מורת רוחו ממה שקרה, בתקווה שהמשטרה, שר המשטרה והפיקוד של המשטרה יחקרו את העניין ויסיקו את המסקנות הנכונות.

זו שעה שבה אני רוצה לומר לחברי טלאל גרינאווי ולנכבדים שנמצאים כאן, שממשלת ישראל חייבת לציבור הבדואי בנגב ולציבור הבדואי והערבי במדינת ישראל, והיא צריכה לעשות מעשה, והיא צריכה לתת להם סיוע בכל הבעיות הקשות שהם עומדים בפניהן. זה ציבור שגם נתן רבות למדינה, וזו שעה שאנחנו נדרשים וצריכים גם ככנסת וגם כממשלה להתאחד, כדי לסייע בפתרון בעיות קשות ומצוקה אמיתית באזור הזה.

בסיכומי של דבר, אני רוצה לומר שאני משוכנע שערביי ישראל, כמו כל הציבור הישראלי, יטו שכם וייתנו כתף למען הדו-קיום, למען המשך העשייה, אדוני השר, של הממשלה, ליישום הסכם העקרונות ולהליכה קדימה בנושא השלום.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת סאלח טריף.

אחרון הדוברים בסדרה הזאת – חבר הכנסת שמואל אביטל. אחריו – שר המשטרה יתייחס לכל ההצעות.

חבר הכנסת אביטל, בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, ראשית, ברכה ליושב-ראש הכנסת על שהואלת היום לקבל את נכבדי הכפר רהט. אני מודה לך על כך שהשתתפת במפגש עם שר המשטרה, המפכ"ל וסגל הפיקוד של המשטרה.

כאשר הצטרפתי להצעות לסדר-היום האלה הצטרפתי קודם כול כחבר וכשכן של רהט. לכן, מירב הדברים שלי יתמקדו באירועים ברהט.

אין ספק שהרצח המתועב בחברון הדליק בעירה גדולה בתוך מדינת ישראל. הרצח המתועב הזה חשף, בעיני, בדרך הקשה ביותר את מרקם היחסים בין יהודים ובין ערבים בתוך מדינת ישראל.

אני בהחלט מקבל את התהלוכות, את ההשתתפות בצער. לא רק שהדבר הוא לגיטימי, אוי לו למיעוט הערבי בתוך מדינת ישראל אילולא הביע את מחאתו, את צערו ואת כאבו על הטבח הנורא בחברון.

אבל אני רוצה להתייחס לחברי מרהט. בלילה הארוך ההוא, כשהייתי ברהט, הגיע המפכ"ל, ביוזמתו של שר המשטרה, ויחד עם החברים שנמצאים פה ניסינו, אחרי שקרה מה שקרה, כשמוחמד אבו-סלימאן ג'מאע נהרג –

קריאה:

ג'מעי.

שמואל אביטל (העבודה):

– ניסינו להרגיע וניסינו לכבות, ולו במעט, את הבעירה הגדולה שהיתה שם.

מי שמתעלם מכך שבמקביל לכאב ולהבעת הצער נחשפה בעיה קשה – אני כשכן של רהט אומר לכם, ואני לא רוצה להשוות זאת לא לציבור המושבים שאני מייצג ולא לשום ציבור אחר, שנחשפה מצוקה גדולה מאוד. מי שלא מכיר את הנתונים הקשים ביישוב רהט על העוני, על מצב החינוך, על התשתית הפיסית, ובעצם על מה לא, פשוט לא יודע איך קומץ אנשים הצליח לתעל כאב ומצוקה מתמשכת ולהוסיף לבעירה שנוצרה שם בחיכוך שבין מיעוט של שוטרים לבין קהל שהביע את זעמו על הטבח בחברון.

אני ביליתי את הלילה שם. ואני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, אחרי האירוע הטרגי צריך להצדיע למפכ"ל המשטרה, אבל מפכ"ל המשטרה לא יכול היה להגיע לאותו סיכום עם הנכבדים – כאשר בראשותו של ראש המועצה כינסנו את כולם בקיבוץ וישבנו לראות כיצד מתמודדים עם הבעירה הזאת – אלמלא משפחת ג'מאע ונכבדי רהט. ובשלב הזה שבו היינו שם, אני בהחלט יכול להגיד – ידידי חבר הכנסת פני בדש – שזה היה שלב שבו חבר הכנסת טלב אלסאנע כן עסק בהרגעת הרוחות. מה היה לפני כן – אני לא הייתי.

פני בדש (צומת):

שוטרים בדואים אמרו לי שמהתחלה הוא ניסה לחמם את האווירה.

שמואל אביטל (העבודה):

אני לא מציע לך לחלק ציונים, כי אני לא רוצה לחבר אותך עכשיו יחד עם חבר הכנסת טלב אלסאנע ולהרחיק את עדותי למדינות אחרות. בוא נעזוב את זה. כשאני רואה את שניכם כצמד מדי פעם, כשאתם עושים את ההתקוטטויות הקטנות שלכם, זה לא מסתדר לי בגבולות הגזרה הגדולים של רוב הציבור בנגב. אז אל תגרור אותי לזה. וטלב אלסאנע – – –

פני בדש (צומת):

הוא חבר שלך.

שמואל אביטל (העבודה):

אני לא מחלק ציונים – אין לי חברים, יש לי יותר חברים. תעזוב, חבר הכנסת בדש.

בקטע שבו הייתי – אני לא יודע מה היה לפני כן – בקטע שאני הייתי שם ופניתי לנכבדי היישוב, והם הגיעו, והמפכ"ל, ביוזמתו של שר המשטרה, טלב אלסאנע היה חלק מהצוות שלנו, והוא בהחלט עסק בהרגעת הרוחות. מה היה לפני כן, אני לא יודע. אבל אני יכול לתאר לעצמי, כשנהרג שם בן הכפר,

אילו תחושות של זעם יש לכל מי שהיה שם, ומזה אי-אפשר להתעלם, בלי להצדיק את מה שנעשה או לא נעשה.

והיום, במפגש של הנכבדים עם שר המשטרה, המפכ"ל ומפקד המחוז – וודאי שר המשטרה יעמוד על הדברים האלה – נאמר שמתקיימת חקירה. ואני בטוח, אבל נדמה לי שחובתנו בבית הזה, ובעיקר אותם חברי הכנסת שליוו את האירוע מקרוב, והשכנים, ללוות את העניין על מנת שציבור הנכבדים שהגיע לכאן, והציבור בנגב וברהט, יהיה סמוך ובטוח – כמו שאני סמוך ובטוח – שתמוצה החקירה עד תום על מנת שכולנו נדע, שפעולת הפיוס שעשינו היום בכנסת היא פעולה שיהיה לה גם בסיס.

אני מאמין, שאף שמרקם היחסים העדין הזה נפרץ הפעם, יש בו כוחות שלא ייתנו לקיצונים – וראינו אותם – לגרום, חס וחלילה, לסיטואציה הזאת.

ברשות היושבת-ראש, אני רוצה להגיד מלה לנו, היהודים. נדמה לי שהמשפט שמהדהד ברחבי המדינה, והוא יצא מגרוננו של ראש הממשלה ושר הביטחון, לי, כחניך של תנועת חב"ד עד גיל 12-10, בית-ספר דתי – שם הכריחו אותנו ללמוד בעל-פה הכול – קולו של ראש הממשלה עוד מהדהד, בצטטו מתוך ברכת יעקב לבניו, שבה הוא אמר על שמעון ולוי: "שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם. בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור. ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל".

אני רוצה לתקן את ראש הממשלה בפרשנות למשפט הזה. זו אמת, הרוצח מתועב, והרוצח הזה, כפי שאמר ראש הממשלה, המיט קלון על כולנו. אבל מי שיקרא את ברכת יעקב לבניו – הדגש ב"בקהלם". ופה יש מרחב פעולה לממשלה. ומי שלא יבין שמה שאמר ראש הממשלה כציטוט הוא לא על האיש ולא על הפרט, אלא הוא על "בקהלם אל תחד כבדי" – יחטא. ופה אני, בניגוד למציעי ההצעות, לא רוצה להציע לממשלה לקחת מזה ולעשות לזה. אני מאמין, שאם יש שכל לממשלה, היא תעשה תחילה את הסדר מול הקהילה, על מנת שלא יהיו רוצחים שפלים כדוגמת אותו רופא. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שמואל אביטל. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רוח תזזית וטלטלה איומה העכירו את אווירה של ישראל לפני למעלה משבוע ימים.

נחרדנו אל מול מעשה נפשע, המנוגד לחלוטין לרוח היהדות ולערכיה. את מעשה הרצח הנורא ביצע רופא יהודי דתי. חזינו, והיינו כהוזים, בפונדמנטליזם דתי עיוור, אשר בינו לבין המוסר היהודי אין כל קשר ואין כל גשר. האיש קיים בחיי היום-יום את מצוות העשה אשר בתורה, אך עשה זאת שלא

לשמה. האיש לא קיים את מצוות הלא-תעשה, טלטל אותנו טלטלה עזה, ושינה, ולו לפרק זמן, את אורחות חיינו.

המוסר היהודי והדת היהודית מקדשים את החיים ומעלים למדרגה נעלה את ערכי המוסר, הצדק, האמת, המשפט, היושר, הסליחה, התבונה והסובלנות כערכי חיים גבוהים ונשגבים ביותר.

כל נאומי המלך שלמה בספר משלי דנים בערכים הללו. אלו הם ערכי יסוד המהווים את אבני היסוד של חיינו כעם: "פורע מוסר מואס נפשו ושומע תוכחת קונה לב. תועבת אדוני כל גבה-לב יד ליד לא ינקה. בחסד ואמת יכפר עון וביראת אדוני סור מרע. ברצות אדוני דרכי איש גם אויביו ישלם אתו. טוב מעט בצדקה מרב תבואות בלא משפט. מסלת ישרים סור מרע שמר נפשו נצר דרכו. טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר. אל תהי עד חנם ברעך. אל תאמר כאשר עשה לי כן אעשה לו אשיב לאיש כפעלו".

עברנו ימים של חשבון נפש, חשבון נפש מוסרי, חברתי, ערכי, פוליטי ומדיני, אשר עדיין לא הסתיים. שומה עלינו להתעשת, להתחזק ולהמשיך בדרך הנכונה שבה בחרנו.

תהליך השלום אך זה נולד. הוא רגיש ועדין ופגיע, כתינוק שזה אך הגיח מרחם אמו. רצינו בו וחלמנו עליו. הרינו אותו עת ארוכה. לידתו היתה כרוכה בצירים ארוכים ומכאיבים. ומשהגיח לאוויר עולמנו, בלתי מוכר אך מבטיח, עלינו לשמור עליו כעל בבת עיננו, לגדלו ולספק את צרכיו, לכוונו ולטפחו בזהירות, ברצון ובאורך רוח, עד שיעמוד על רגליו, חזק ואיתן ובלתי ניתן לערעור, עד שיגדל ויהיה חלק בלתי נפרד מחיינו החברתיים, הרוחניים והתרבותיים.

השלום חשוב לכולנו. אנו רוצים לחזקו ולהעצימו ולטעת בו תכנים. וגם, כן, גם לקטוף את פירותיו, אנחנו ובנינו ובני בנינו והבאים אחריהם.

גברתי היושבת-ראש, לכבודם של הנכבדים הבדואים מהעיר רהט אני רוצה לומר להם במישרין כמה מלים בשפה הערבית.

משה קצב (הליכוד):

גם לכבודה של הכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

גם לכבודה של הכנסת.

(נושא דברים בשפה הערבית)

רחבעם זאבי (מולדת):

האם יהיה תרגום למיעוטים?

שר המשטרה מ' שחל:

יש תרגום. רבותי, השפה הערבית היא שפה רשמית והיא מקובלת. מי שירצה, אני מוכן לתרגם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מאוד מבקשת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אנחנו רוצים להבין מה הוא אמר.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, זה לא מאוחר, אני מציע לך ללמוד ערבית, תאמין לי שזאת שפה מאוד עשירה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אף פעם לא אדע כל כך טוב כמוך. אז תן תרגום למיעוטים כאן.

שר המשטרה מ' שחל:

הדברים נאמרו כדי להביע תנחומים למשפחה ולציין את מערכת היחסים ארוכת השנים בינינו לבין הבדואים בכל מקום, שהצטיינה במאפיינים של המסורת הבדואית, שיש בה אצילות ושכנות טובה. וקראתי לבדואים שימשיכו במנהג הזה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני השר, על-פי תקנון הכנסת, צריך לבוא מתורגמן ולתרגם את הדברים מלה במלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יכול לעשות את זה סימולטנית.

רבותי חברי הכנסת, בהפגנות שהתקיימו במגזר הערבי לאחר הטבח נאלצו כוחות המשטרה להתערב בעקבות ההסלמה. ההסלמה כללה חסימות צירים וכבישים מרכזיים, גרימת נזק לרכוש ומעשים אחרים. אני רוצה לומר בוויכוח הזה כמה דברים שחשוב מאוד שיישמעו בבית הזה.

משטרת ישראל מצווה לשמור על שוויון כלפי כל אזרח. היא מצווה לשמור על שוויון כלפי כל מי שיש לו דעה או עמדה, מימין, משמאל או מהאמצע, דתי או חילוני. היא מצווה לשמור על שוויון כלפי כל אזרח, שהוא יהודי או ערבי, מתנחל או תושב ישראל, מי שלא יהיה.

יושבים פה כמה חברי כנסת אשר באו בטענות למשטרת ישראל בגלל אירועים שונים. יושב כאן חבר הכנסת זאבי, שלא פעם אחת ולא פעמיים תקף את המשטרה וביקר אותה על פיזור ההפגנה הגדולה שהיתה מול משרד ראש הממשלה. והיו גם אחרים שהצטרפו, כמו חבר הכנסת מיכאל איתן ואחרים. והיתה גם ביקורת עלי, כאשר היתה הפגנה של ההסתדרות מול משרד ראש הממשלה, ואמרו שהמשטרה השתמשה בכוח לא סביר. בכל מקרה חקרתי כל עניין. ותאמינו לי, אני אומר זאת שוב, כל מכתב שמגיע בנושא הזה, בין שהפונה הוא אזרח, וודאי אם הוא חבר הכנסת, עובר בדיקה אישית על-ידי עם מפכ"ל המשטרה, לרבות מכתבו של חבר הכנסת זאבי מאתמול, שאותו כתב בעניין אחר, על אירוע מסוים שהיה עם שוטרים בלי תגי זיהוי.

רחבעם זאבי (מולדת):

ומה נמצא שם?

שר המשטרה מ' שחל:

אני כותב לך מכתב. בעניין הזה אתה צודק; בעניין השני אני כותב לך מכתב.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם בעניין הזה אני צודק.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, לא צריך להגזים.

בעניין האירועים, ההנחיה למשטרה היתה לגלות איפוק מרבי. והיא אכן גילתה. היו אירועים, הם רשומים לפני אחד לאחד בחוברת, לפי שעות, כפי שצריך להיות בכל מקום מסודר, שעה אחרי שעה. ואני עקבתי אחרי הדיווח שהגיע אלי.

ובעניין רהט, כאשר הגיעה אלי הידיעה שהיה שם מקרה שבו נפגע מוחמד אבו-סלימאן ג'מאע, מייד אמרתי למפכ"ל המשטרה שהיה אתי בישיבה: רפי, העניין הזה מחייב את נוכחותך; היית מפקד המחוז הדרומי, האנשים מכירים אותך, אנחנו נמצאים עם הבדואים של רהט במערכת יוצאת מן הכלל; יש כאן משהו לא סביר, אתה חייב לרדת לשם. והוא היה שם. הייתי בקשר עד שעה 02:00. ולחבר הכנסת שמואל אביטל אני באמת רוצה להביע הערכה ותודה על המאמצים שהוא עשה, מכל הלב.

ואז היתה פגישה עם נכבדי הבדואים של רהט, כולם. היו למעלה מ-100 אנשים. היתה שאלה של ההלוויה. ושאל אותי המפכ"ל, לאחר שהוא נתן את הסכמתו, שבמלת כבוד הם מקבלים על עצמם שיהיה סדר – הוא אמר לי שהוא הולך להוציא את המשטרה. אמרתי לו: אין לי ספק שיהיה סדר למופת. ואכן כך היה.

אבל, רבותי, אני חייב להגיד דבר נוסף. אני עברתי בימים האלה, גם להשכלתי, על מה שהיה כאשר היו אירועים קשים שבהם נרצחו מספר רב מאוד של יהודים, כמו מקרה האוטובוס, שבו נהרגו 22 אנשים, והיו מהומות.

מאיר שטרית (הליכוד):

האם אתה מצדיק את הטענה שזה רצח?

שר המשטרה מ' שחל:

מה המבחן שלי? מה המבחן שאני צריך להעמיד כשר המשטרה? האם במקרה דומה, אילו האירועים לא היו קורים ביפו ולא על-ידי ערבים, אלא היו מתרחשים בחולון או בבת-ים, האם המשטרה היתה נוהגת לפי אותו קנה מידה? אני אומר לכם במצפון נקי ושקט: אין לי ספק שהמשטרה נהגה ביחס שווה. ואומר מדוע. מה ההבדל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

סליחה, אני מבקש לא להפריע לי. העניין רציני מכדי להפוך אותו לוויכוח בצעקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא זרקו אבנים על השוטרים?

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, אני מבקש לא להפריע.

מה ההבדל והשוני בין המקרים? כולם נבדקים. ואני רוצה לומר מראש: עניין זה, לגבי הפגיעה והשימוש באש חיה, נבדק על-ידי המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים, לא על-ידי המשטרה. והבדיקה ותוצאותיה יפורסמו מלה במלה.

מה ההבדל? ההבדל בין ההפגנות שבהן המשטרה השתמשה בכוח מפני שלא היתה לה ברירה, בבת-ים, בחולון ובמקומות אחרים, ההבדל הוא אחד: במקרים אלה היעד היה משטרה. היעד לא היה הפגנה או אלימות, היעד היה שוטרים.

רבותי, אני שואל את עצמי, אני מאמין שאני משתדל לעשות את תפקידי ככל האפשר בצורה הוגנת, ולכן יש ביקורת מימין ומשמאל, גם מכאן וגם מכאן. כאשר היעדים הם שונים, המשטרה לא יכולה להגיב כשהיא נמצאת בסכנה.

הציעו לי חברי כנסת, הציעו לי גם נכבדים, הציעו לי גם שרים, ואמרו לי: תעזבו את הערים, תפנו את המשטרה. לא אעשה זאת. אני אומר לכם, אני אעדיף לעזוב את תפקידי. אנחנו חייבים לשמור על קנה מידה. המשטרה איננה גוף העוין את הציבור, היא משרתת, היא זוכה להערכה, זה תפקידה, היא חלק מהציבור.

הבאתי כאן בפני הכנסת את הצורך להגיע לשוויון. אני מאמין בזה. גייסנו למשטרת ישראל בגיוס האחרון 200 שוטרים מבני העדה הדרוזית, ערבים מוסלמים ונוצרים שלא שירתו בצה"ל, הסכמתי לכך בפעם הראשונה, ואני יודע שהיתה ביקורת. הכוונה היתה להגיע למצב שהאזרח הערבי ירגיש שהמשטרה היא שלו, למענו ולטובתו. ממש בחודשים אלה אנחנו מגייסים עוד 50 שוטרים.

אני לא אעזוב את הערים. המשטרה לא תברח, היא תמלא את תפקידה. אם יש חריגה – החריגה תיבדק, כפי שנבדק כל מקרה של שימוש באלימות. יש לי רישום מלא ומדוקדק של המקרים האלה.

אני מעוניין שההצעות האלה תעבורנה לוועדת הפנים של הכנסת, כי רק על-ידי חשיפת האמת כולה נלמד כולנו לקח כלשהו מהדברים עצמם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, יש חברי כנסת שמגדירים את האירוע ברהט כרצח. איך אתה מתייחס לזה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לסיים את דברי באמירת כמה דברים. כיהודי גאה שמאמין כי בצד המוסרי אני מחויב לשמור על הכללים האלה ואני חייב לראות כל אדם כאדם שנברא בצלם אלוהים, בצלמו של הבורא, לראות אותו שווה בדיוק לי, שווה לחובות ושווה לזכויות, מאחר שכאן מדובר בעניין שבו אני חושב שהאזרחים הערבים לא צריך שהם יהיו שונים, דין אחד יהיה לכולם, ואם מישהו עובר על החוק, המשטרה תטפל בו, ואם מישהו שומר על החוק, המשטרה חייבת לשמור עליו.

לכן, אוכל להישיר את מבטי, בגילוי לב, להסתכל לכל אחד ואחד בעיניים. אני פעלתי ופועל למען שוויון מלא, ומכוח הדברים האלה אני יכול לבוא ולהגיד: בכל המקרים שהמשטרה פעלה, היא פעלה מתוך איפוק מרבי, והיא ניסתה בהחלט למלא את חובתה בתפקיד קשה מאוד בכל הימים ובוודאי בתקופה הזאת. בכל מקרה, ולא אכנס לפרטים, אם כי העניינים רשומים – בנצרת, ביפו – בכל מקרה ומקרה. מה הם הניסיונות? עקבתי אחריהם אחד לאחד, גם המקרה שחבר הכנסת תופיק זיאד מדבר עליו; יש לי מענה ויש לי תשובה, ואם הוא לא מרוצה, תהיה בדיקה וחקירה אובייקטיבית של מה שקרה. אני מאמין לקצינים ולשוטרים שהם עשו את כל מה שביכולתם כדי לשמור על האיפוק ולשמור על הסדר.

המקרה של רהט היה יוצא דופן, והוא חייב ללא ספק להיבדק. לכן מייד ניתנה הוראה שוועדה של משפטים במשרד המשפטים – לא המשטרה בודקת את עצמה – תבדוק את כל המקרה, את כל

האירוע. שמעתי היום פרטים נוספים, כל הפרטים שנאמרו כאן יועברו למח"ש – המחלקה לחקירת שוטרים. בדיקתה ותוצאות הבדיקה יפורסמו ויובאו לפרסום, אני מאמין, בזמן הקרוב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, מה זאת אומרת יוצא דופן? יש חברי כנסת שמגדירים את האירוע ברהט כרצח. איך אתה מתייחס לזה?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כל מקרה שבו חיי אדם מקופחים – אני לא אמרתי זאת, חבר הכנסת שטרית – מחייב בדיקה. אנחנו כמשטרה משתדלים לבצע את התפקידים והמשימות שהמשטרה מבצעת בלי לפגוע בחיי אדם. זו חובתנו הראשונה, לכן העניין נבדק.

גברתי היושבת-ראש, הנושא הזה עלה בצורה מכובדת. אני חייב לסיים את דברי ולהגיד, שהציבור הערבי, הנציגים הערבים, ראשי הרשויות, בראשם ראש עיריית שפרעם בפורום, וחברי הכנסת נהגו בצורה אחראית ביותר, הם השתדלו להרגיע את הציבור, פעלו מתוך אחריות למופת. אני רואה צורך לציין זאת ולשבח את ההתנהגות עצמה. אלה זמנים קשים. אף אחד איננו מרוצה או נהנה מהם. הזמנים קשים לכולנו. במערכת יחסים שבה יש שאיפה – והיו ניצנים ראשונים המראים זאת – ואפשרות לחיות מתוך כבוד הדדי והערכה הדדית, האירוע הזה, האירוע של הרצח בחברון, שיבש את רקמת היחסים העדינה ופגע בה. אין שום הצדקה שהוא ישבש אותה לתמיד. אוי לנו אם אנחנו ניתן לרוצח לנצח ולקיצונים – לשמוח בשל האירוע.

אני מציע להעביר את כל ההצעות בלי יוצאת מן הכלל לוועדת הפנים של הכנסת לדיון שם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל.

חבר הכנסת יוסף בא-גד מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי; בבקשה, במסגרת של דקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, נוכח האירועים ביפו ובנצרת, לאחר שבמשך 45 שנים טיפחנו הרגשה שערביי ישראל שונים, טפח הדבר על פנינו: יפו ונצרת נכבשו מחדש על-ידי ערביי ישראל, המשטרה נהגה באיפוק אף שרחוב ודרך ראשית ביפו נכבשו ונסגרו בפני כל תחבורה יהודית וערבית,

והעם בישראל לא סלח למשטרה שבמקום לפנות את דרך יפת היא נסוגה וחיפשה כל דרך אפשרית לשלום.

כבוד השר, האם אינך חושב שהמשטרה נהגה בסלחנות יתר – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

— — סלחנות שגרמה לאחר מכן את הצורך להגיב בירי חי? לו היו מגיבים מראש כמו שצריך היינו חוסכים את קורבנות האדם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד.

חבר הכנסת האשם מחאמיד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פני בדש מסדר-היום. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בדש מסיבות רבות. סיבה אחת, הוא מדבר על שכנים, וידוע על אילו שכנים הוא מדבר, על טרבין-אלסאנע, אני מכיר אותם היטב, הם חיים בתוך גדרות והוא זה שאילץ אותם לחיות בתוך גדרות, מתוך מחשבה – – –

פני בדש (צומת):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מכיר אותם, הם חיים כאילו בספארי.

פיני בדש (צומת):

למה אתה מדבר שטויות?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לא מדבר שטויות. אתה סגרת אותם. תשאל אותם ותיווכח שהם חיים בין גדרות. אתה גידרת אותם, אתה העלבת אותם.

פיני בדש (צומת):

אתה רוצה לסכסך – – – זאת המטרה שלך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

דבר שני, הוא דיבר על התלקחות ועל אינטיפאדה ועל תגובה בלתי מובנת. הבעת זעם זאת אינטיפאדה? הוא פשוט רוצה להכתיב איך לכעוס ואיך לרגוז ואיך לכאוב.

דבר שלישי, דברי הסתה, הוא הסית נגד האוכלוסייה הערבית – –

פיני בדש (צומת):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — כאשר הוא גם הסית נגד חבר כנסת שאיננו פה. חבר הכנסת טלב אלסאנע איננו פה. רוב חברי הכנסת אמרו שהוא הרגיע. הוא אמר שהוא, עם קומץ של אנשים, הסיתו, כאילו לא היתה סיבה למה שהיה. הוא שכח שהיה טבח איום, אבל אצלו הצער על הטבח כולל "אבל", אותם "אבלים".

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, עם כל הכבוד, זמן כבר תם פעמיים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

משפט אחרון, גברתי היושבת-ראש, ברשותך, אני פשוט חושב שזו דרכה של צומת, אני רק מתפלא שהממשלה והקואליציה הנוכחית מחפשים אחר צומת כדי להכניס אותה לממשלה, כאשר זו דרכה, כאשר רואים בנו ג'וקים, במקרה הטוב ביותר. לכן אני לא מתפלא. אני מתפלא על אלה שרצים אחרי צומת כדי להכניס אותה לממשלה ולהכניס את רפול כשר משטרה. ואז נראה מה יקרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמואל אביטל, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, לאחר הטבח בחברון, שאני מגנה אותו, נמנעה תפילת יהודים בכותל לראשונה זה עשרות שנים. אני מבקש לומר לשר המשטרה, שלאחר מאורעות 1929 בנה שלטון המנדט שורות של אבנים קטנות מעל לכותל, ובכך מנע זריקת אבנים, מאז, על מתפללים יהודים.

אני מבקש ותובע מממשלת ישראל שתבטיח שלומם של מתפללים בכותל, לפחות כפי שעשתה זאת ממשלת המנדט.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

נואף מסאלחה (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רחבעם זאבי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח טריף מסדר-היום. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אני ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח טריף אחרי ששמעתי אותו מגדיר את הרצח הנורא בחברון כרצח המזוויע ביותר בסכסוך הישראלי-הערבי. מי שם אותו להגדיר הגדרות כאלה ולתת דירוגים כאלה? האם רצח ילדי מעלות, האם רצח ילדי אביבים, האם שרפתה של רחל וייס ושלושת עולליה בשערי יריחו, האם שרפתה של עפרה מוזס והתינוק שלה, כשהיא בהיריון, אלה אינם מעשים נפשעים בדרגה הכי גבוהה?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

מי אמר שלא?

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר וליד צאדק, לא להפריע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לנו יכולת לדרג אותם. מה שהיה בחברון זה מזוויע וגרוע ואסון, ומה שהיה במקומות אחרים זה גרוע ומזוויע ואסון. אבל אני מתפלא על חבר הכנסת סאלח טריף, שהוא נכנס לדירוג הזה, וזה מסביר לי את מה ששמעתי, שבביקורו ב"אוריינט האוס" הוא אמר למארחיו שם, שהוא דרוזי-פלשתיני.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

נואף מסאלחה (העבודה):

אז מה? גם אתה פלשתיני.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אסעד אסעד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן מסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, אני ישראלי.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אני ישראלי. אתם רוקדים על שתי החתונות: בישראל אתם ישראלים — — —

נואף מסאלחה (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את זה, חבר הכנסת זאבי.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

גם נשיא המדינה אמר — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

תגיד: אתה פלשתיני או ישראלי?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר וליד צאדק.

רחבעם זאבי (מולדת):

לאן הגעתם? יש עם מי לעשות שלום?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

יש, יש.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את זה. חבר הכנסת זאבי, אני מבקשת ממך.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, רציתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן ולדבר אל המכובדים מהנגב, שהגיעו לכאן להשתתף בדיון הזה, אבל לצערי הם עזבו. את דברי אעביר לפרוטוקול.

אני רוצה שידעו, שכל עם ישראל, יהודים כערבים, גינו את הרצח הנתעב הזה שהיה בחברון. הכנסת, על כל מפלגותיה, גינתה את הרצח הנתעב הזה. אזרחי מדינת ישראל הלא-יהודים רשאים להפגין, לבקר, לקיים תהלוכות אבל, אבל הכול במסגרת החוק שמדינה דמוקרטית נותנת להם.

ואני פונה אליך, אדוני שר המשטרה: אני יודע מה נעשה שם, כי היום רואים את הכול מעל מרקע הטלוויזיה. אבל צריך לפנות למשטרה, כשבמשטרה הזאת משרתים בדואים ודרוזים ומוסלמים ונוצרים ויהודים, כולם יחד, ואני לא יודע מי הפעיל את הנשק שם. במקרה של אזרחי ישראל, לא משנה מי, צריך לשמור על איפוק מקסימלי כדי שלא יהיה אירוע טרגי כפי שהיה לנו היום. אני יודע שההפגנות שהיו שם אינן רק תוצאות של מה שקורה ומה שקרה בחברון, הן תוצאות של מצוקת הבדואים בנגב, ואני יודע שמנהיגי השבטים המכובדים ידעו: רק לפני שבועיים, בהצעה לסדר-היום בכנסת, כל הכנסת התאחדה ותבעה שיהיה טוב לבדואים בנגב, כי הם אזרחי מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית מסדר-היום. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מגנה את הרצח הנתעב שהיה בחברון. אסור לבוא ולומר שערביי ישראל, כל ערביי ישראל, הפגינו, הרי אני גם ראש רשות במועצה המקומית מעלות-תרשיחא. רוב הגליל המערבי שבת, אבל לא היתה שום הפגנה אלימה באזור הזה. צריך לזכור שאנחנו באמת נמצאים במדינת חוק וכל אחד צריך לשמור על החוק.

חברים שהיו פה, הבדואים – אני מציע לממשלת ישראל להקים צוות על מנת למצוא פתרון למצוקה שקיימת שם, מצוקה קשה ביותר. אסור ששום גורם ייקח את החוק לידיים, לא היהודי ולא הערבי. וכאן בכנסת כולנו צריכים להתאחד ולומר: במדינה הזאת, יהודים וערבים צריכים לחיות ביחד. אנחנו יכולים לשבות על מנת להזדהות, אבל השביתה צריכה להיות שקטה, ובשום פנים ואופן אסור לה להיות אלימה.

לכן אני קורא מכאן, מהכנסת, לכל ערביי ישראל ולכל היהודים במדינה הזאת: צריך לזכור, אנחנו חיים כאן, צריכים לשאוף לשלום וצריך להיות גם שלום בתוכנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט.

חבר הכנסת רן כהן, האם אתה מסכים להצעת כבוד השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

רן כהן (מרצ):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, האם את מסכימה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן, כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פני בדש, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה?

פני בדש (צומת):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מאיר שטרית?

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סאלח טריף? איננו.

דוד מגן (הליכוד):

לפי המסורת נוטים אחרי הרבים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שמואל אביטל מסכים? – גם כן איננו.

אם כך, שתי ההצעות האלה נשארות לדיון במליאה.

פיני בדש (צומת):

לא, יש הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא קיבלתי את הסכמתם. טוב, נעשה את זה לפי דעת הרוב.

נעבור, אם כך, להצבעה בעד או נגד העברת כל ההצעות לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 21

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

21 תומכים, ובצירוף קולו של חבר הכנסת רון נחמן – 22 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שכל ההצעות תעבורנה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק שירותי אמבולנסים, התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק שירותי אמבולנסים, התשנ"ד-1994. לפני ההצבעה, סגן השר נואף מסאלחה רוצה לומר כמה מלים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, רק בכמה משפטים, ברשותכם, אסכם את הדיון על הצעת חוק האמבולנסים. כידוע לכול, ודיברתי גם על זה, היום פועלים אמבולנסים של מגן-דוד-אדום בצורה מסודרת גם במערך החירום של צה"ל וגם כשירות לאזרחים.

יש הרבה אמבולנסים פרטיים. הרבה מן האמבולנסים האלה עובדים בלי צוותים מקצועיים וגם בלי מכשירי החיאה. בלי התקנות והחוק שאנחנו מציעים לא נוכל להכשיר אותם למערך החירום או למערך אחר, ולא נוכל לפעול.

חבר הכנסת גולדפרב ועוד כמה חברי כנסת אמרו כאילו ביהודה, בשומרון ובעזה אין אמבולנסים. אני בדקתי את הנושא. מסתבר שבכל יישוב יש לפחות אמבולנס אחד. היום מתקיימת בוועדת הכספים של הכנסת ישיבה עם המשנה למנכ"ל משרד הבריאות ד"ר שוקי שמר, עם יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת גדליה גל ועם חבר הכנסת רון נחמן בנושא הזה. אין שום אמת בטיעונים האלה, כאילו התושבים הישראליים ביו"ש לא מקבלים שירות. הכול מקבלים את השירות כמו אזרחי מדינת ישראל, והם אזרחי מדינת ישראל.

היו גם טענות כאילו יש כאן אפשרות לתחרות שתהיה על חשבון האנשים המוסעים או המבוטחים. זה לא נכון, כי הצעת החוק מסמיכה את שר הבריאות לקבוע תקרה או שכר מרבי להובלה באמבולנסים. זאת אומרת, התחרות תהיה כלפי מטה, כי השר או המנהל הכללי יקבעו את התקרה.

לכן, כדי שיהיה לנו שירות אמבולנסים מסודר במדינה שלנו, אני מציע לחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק בקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבריאות נואף מסאלחה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק שירותי אמבולנסים, התשנ"ד-1994. נא להצביע בעד או נגד העברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 13

נגד – 3

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירותי אמבולנסים, התשנ"ד-1994, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, שלושה מתנגדים, שני נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק שירותי אמבולנסים, התשנ"ד-1994, עברה בקריאה ראשונה והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה. יציג את ההצעה סגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה. בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ד-1994, שאני מביא עתה לאישורה של הכנסת בקריאה ראשונה, נועדה לאפשר מכירת כמה תרופות רגילות בבתי-מרקחת גם ללא מרשם רופא.

ההסדר האמור של מכירת תרופות רגילות גם ללא הצגת מרשם רופא מקובל במדינות רבות, והוא מוגדר כתרופות הנמכרות מעבר לדלפק.

לפי הוראת פקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א-1981, חל איסור על שיווק, ייבוא או החזקת תכשיר רפואי, אלא אם כן הוא רשום בפנקס התכשירים הרפואיים. הרישום האמור יכול שיהיה מלווה בתנאים ובהם החובה לשאת את התווית "חייב במרשם רופא". סעיף 26 לפקודת הרוקחים אוסר ניפוק תרופות ללא מרשם רופא, וזה לשונו: "לא ינופקו תרופות אלא לפי מרשם חתום בידי רופא, רופא שיניים או רופא וטרינרי".

מהאמור עולה שהאיסור על מכירת תרופות חל על כל סוגי התרופות, גם על אלה שלא נקבע לגביהן שהן חייבות לשאת את התווית, "חייב מרשם רופא".

מוצע, על כן, לתקן את הוראת הפקודה המטילה איסור גורף לנפק תרופות ללא מרשם רופא ולהתיר לרוקחים לשווק, כאמור, בבתי-המרקחת תרופות שאינן חייבות לשאת תווית המחייבת מרשם רופא, מעבר לדלפק, גם ללא מרשם רופא, כמקובל במדינות רבות בעולם.

אבקש להעביר את הצעת התיקון לפקודת הרוקחים האמורה לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתה לקריאה שנייה וקריאה שלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. אני מזמינה את ראשון הדוברים, חבר הכנסת סאלח טריף – איננו באולם; חבר הכנסת שאול יהלום – איננו באולם; חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו באולם; חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה באולם; חבר הכנסת חגי מירום – איננו באולם; חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו באולם; חבר הכנסת רענן כהן – איננו באולם; חבר הכנסת רן כהן – איננו באולם; חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו באולם. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

חברי הכנסת, רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה בהיקרא שמו לא יוכל לנאום.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הבריאות, צריך לברך על הצעת החוק לתיקון פקודת הרוקחים.

הנושא הזה שהציג אותו סגן השר יפשט את תהליך המכירה של תרופות, מה שקרוי מעבר לדלפק, OTC – OVER THE COUNTER.

בנושא התרופות, כדאי היה להקדיש תשומת לב בעיקר לבעיית העדר התחרותיות והמחירים היקרים. היוזמה של משרד הבריאות לקביעת מחירים מרביים במקום מחירים אחידים לא עזרה להורדת המחירים בבתי-המרקחת, והמחירים נשארו כמחירי בית-המרקחת.

אחת הדרכים לחזק את כלכלת הבריאות ולהוזיל את מחירי התרופות היא השימוש בתרופות גנריות, שהן אותן תרופות רק תחת שם שונה ובלי המוניטין הרב שיש לאותו שם; בצורה כזאת אפשר להוזיל מאוד את המחירים. ראוי שמשרד הבריאות יקל בנושא הזה, יקל ברישום של תרופות גנריות וירבה להשתמש בדברים האלה במוסדותיו.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים ערב חקיקת חוק בריאות ממלכתי, ויסלח לי ידידי סגן השר, שר הבריאות איננו כאן אתנו. הוא לא סתם איננו כאן אתנו, מפני שבשנים האחרונות הפך משרד הבריאות תחנת רכבת. ספרתי חמישה שרים בשנים מועטות. תוחלת החיים של שר בריאות כשר בריאות במדינת ישראל לצערי קצרה מאוד. אף לא אחד מחמשת השרים האחרונים לא כיהן קדנציה מלאה. באו והלכו, באו והלכו, חמישה שרים שלא הוציאו את זמנם בזה אחר זה.

צריך לקוות שהחוק שיחוקק בשבוע הבא יכניס פעם אחת ולתמיד את הסדר הראוי במערכת הבריאות, ובמקום מלחמות עקרות זה בזה בנושאים שוליים למערכת הבריאות, כמו זיקה וגבייה, ניגש ליישום של החוק. לפנינו חוק עם 71 סעיפים, חמש תוספות, ספר שכל מלה בו היא חוק רגיל במקום אחר. ראוי שמהר מאוד יתמנה למשרד הזה שר בריאות ראוי לשמו, שיכול ליישם את החוק הזה ולבצע אותו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

יש לך גם הצעה של שם?

יורם לס (העבודה):

זה אתה אומר, ידידי חבר הכנסת בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אולי באותה הזדמנות אפשר עכשיו לבחור שר.

יורם לס (העבודה):

הבעיה היא ששרים לא נבחרים בפריימריס. שרים נבחרים על-ידי החלטה של אדם אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אני מודה לגברתי היושבת-ראש, ובזה אסיים את דברי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס.

אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו באולם. חבר הכנסת חיים אורון – איננו באולם. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודמי, חבר הכנסת לס, ציין בצדק שהמונופול הקיים בידי הרוקחים אפשר להם בעבר לשמור על קרטל מחירים שחייב את האזרח ולא נתן לו אלטרנטיבה אחרת, וטוב עושה הממשלה שמעלה הצעת חוק שתבטל במידה מסוימת מרשמי רופאים על הרבה תרופות ותוריד את המונופול מידי הרוקחים, הקיים עד כה.

אני הגשתי הסתייגות ואני רוצה להבטיח דבר נוסף. ההסתייגות אומרת: וכן רשאי הרוקח לנפק ללא מרשם רופא כל תרופה הומיאופתית ולא קונבנציונלית של צמחי מרפא, ובלבד שאושרו על-ידי ועדת מומחים שתקבע.

אנשים רבים חושבים שהרפואה הקונבנציונלית לא פותרת את בעיותיהם ויש תרופות שעוזרות, אף שהן לא מוכרות. אני רוצה לספר לכנסת ולעם שאני, למשל, חי כבר 40 שנה על אכילת תמרים. במקום ארוחת בוקר וארוחת ערב אני אוכל רק תמרים עם מים וחלב.

נואף מסאלחה (העבודה):

מה שעשו אבותינו.

יוסף בא-גד (מולדת):

או, מה שאמרו חז"ל, חכמינו, אבותינו. כתוב בגמרא, שמי שאוכל תמרים לא יהיו לו התקפי לב, יהיה לו חום בגוף, יהיה לו מצב רוח טוב. הגמרא אומרת במסכת כתובות, דף י', עמוד ב' למטה – מחייכים, אבל הגמרא היא קודש-קודשים – שמי שאוכל תמרים באמת יהיו לו כל התכונות. היום זה לא מוכר כתרופה ולא זקוקים לזה.

דוד מגן (הליכוד):

— — — אומר שפטרזיליה יותר חזקה מתמרים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא מבטל פטרזיליה ולא מבטל שום ובצל, הכול כתוב בגמרא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תוסיף שמן זית.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם תיקחו את ספרי "נחלי יוסף" תמצאו בו את כל הדברים שאמרתם – בפי חז"ל. דעו לכם, הכתוב בתורה: "ארץ זבת חלב ודבש" – הכוונה לדבש תמרים. כך כתוב. לכן אני מכניס הסתייגות, שגם תרופה הומיאופתית בלתי קונבנציונלית, בתנאי שהיא תיבדק על-ידי ועדה, תהיה מוכרת ללא מרשם רופא.

יורם לס (העבודה):

יש פקודת הרוקחים. מה שאתה אומר מנוגד לחוק.

יוסף בא-גד (מולדת):

בתנאי שזה ייבדק על-ידי ועדת מומחים שתיקבע. זה לא מנוגד לחוק.

יורם לס (העבודה):

בשביל זה צריך לתקן את החוק.

אלכס גולדפרב (יעוד):

האם מותר לעשות קידום מכירות לספר שלך בבית הזה?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא עשיתי קידום מכירות, כי הספר נמצא על הדלפק, והטלוויזיה משתדלת תמיד לצלם את הש"ס ואת הספר עם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, להראות את היופי. עשיתי רק קידום מכירות לתמרים אצל עם ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו באולם. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו באולם. חבר הכנסת רון נחמן – איננו באולם. חבר הכנסת גונן שגב – איננו באולם. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו באולם. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו באולם. חבר הכנסת אפרים גור – איננו באולם. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת רפאל אלול, ואחריו – חבר הכנסת אברהם הירשזון.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני תומך בהחלט בהצעת החוק שבאה להקל, אולי גם לחסוך בהוצאות של קבלת מרשם מרופא כדי לקנות איזו תרופה. אבל ברצוני לשאול בהזדמנות זו, האם הרפורמה שנעשתה בקשר לבתי-מרקחת הוכיחה את עצמה? עדיין מתקבלות תלונות רבות, במיוחד באזורי שדה, בשכונות, שם אין בתי-מרקחת, ומדובר באוכלוסייה שאין לה כלי רכב ולעתים היא נזקקת לתרופות והיא צריכה לכתת רגליה למרחקים כדי לרכוש אותן.

נושא אחר, אדוני סגן השר, שלדעתי עלינו לדון בו, הוא הקפדה על התורנויות של בתי-המרקחת בסופי שבוע, בחגים, במועדים, שאז כל אחד עושה דין לעצמו. לא נוח לו או לא כדאי לו מבחינה כלכלית לפתוח בית-מרקחת באזור מסוים – השאלה היא אם המשרד אכן מפקח על זה.

שאלה אחרונה שרציתי לשאול היא, אם הרפורמה שנעשתה בנושא הזה הביאה לפתיחת מספר רב יותר של בתי-מרקחת? האם היא גרמה לתחרות שהוזילה את המחירים, או שהמצב נשאר בעצם כפי שהיה, או אפילו הורע מבחינת יוקר התרופות והמחירים לא ירדו בעקבות הרפורמה, שבעצם הורידה את הפיקוח ונתנה כושר תחרות מסוים.

נשאלת גם השאלה איך פותרים את הבעיה הזו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שאף שיהיה חוק ביטוח, האזרחים ישלמו יותר כסף ויתחילו להוריד להם מסים בתלוש המשכורת, וזה יהיה לפי הכנסה, וההכנסה תיקבע לפי הביטוח הלאומי, ועכשיו הולכים לעשות רפורמה לפי הביטוח הלאומי, ומכניסים כל מיני מרכיבים שהיו פטורים מדמי ביטוח לאומי, אבל ישלמו יותר מס – והשאלה תהיה אם אנחנו דואגים שלא יהיה תשלום נוסף עבור תרופות, שאולי צריכות להיות כלולות בביטוח הרפואי, כפי שמקובל בארצות רבות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין.

אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל אלול, ואחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני שמח על הצעת החוק הזו. זו הצעה שאולי מקילה על האזרחים שנמצאים במרכז הארץ. זו הצעה שעוזרת למספר לא מעט של אזרחים שלא לכתת את רגליהם בגלל כל תרופה וכל מרשם, בקופות-החולים השונות, בשעות פתיחה אלה או אחרות.

אבל הצעת החוק הזו עושה גם עוול לחלק מהאזרחים, אדוני סגן השר, שאין בתי-מרקחת ביישובים שבהם הם גרים. מי כמורך יודע, אדוני סגן השר, שרוב בתי-המרקחת מרוכזים בריכוזי אוכלוסייה גדולים.

מובן מאליו שלאותם בתי-מרקחת יש העדפה רצינית לפעול במקום שיודעים שההכנסה בו מובטחת מראש, ואז למעשה נוצר מצב שרק באותם אזורי פריפריה או בקיבוצים או במושבים, רק לאותן קופות-חולים שמאפשרות הבאת רוקח – בפקודה אחרת, לדאבונן הרב, סיבכתם את המערכת ואמרתם שתרופות יחלקו רק רוקחים – ביישובים קטנים שהיו בהם בתי-מרקחת, נסגרו בתי-המרקחת מחוסר תקנים לרוקחים בקופות-החולים השונות.

לכן אני מציע, כבוד סגן השר, שבדברי התשובה שלך, או לחלופין, אני לא זוכר אם יש תשובה מדויקת לנושא הזה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, אולי תשימו לב גם לעניין הזה. חשוב לעזור לערים הגדולות, חשוב לתמוך בערים הגדולות, אבל צריך לחשוב גם על היישובים הקטנים, על הקיבוצים ועל המושבים.

אגב, אני חושב שגם אם יש אפשרות שרוקח יעבור במשך יום בארבעה יישובים בשעות קבועות, ואנשים ידעו, גם זו הקלה של המצב הקיים, שבו אין כלל רוקח שנותן תרופות.

אני חושב שלא אחת יש במדינות המערביות המודרניות לא מעט חוקים שמקילים בדברים האלה על האזרחים. אולי במקום להביא כל פעם עוד חוק קטן ועוד חוק קטן, נביא קובץ חוקים שמקילים על האזרח, ואני בטוח שבכך נעזור לבריאות של תושבינו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אלול. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואחריו – חבר הכנסת גונן שגב.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אני חושב שזאת הצעת חוק מאוד הגיונית, מה גם שהדבר נעשה בכל מקום בעולם, ובאמת תרופות שאינן טעונות מרשם רופא יכולות בעצם להירכש באופן חופשי בבית-המרקחת. זה נעשה בעולם המערבי, ואין שום סיבה שזה לא ייעשה אצלנו.

אבל אני מוכרח להעלות איזה הרהור מעבר לכך. קודם כול, אני מקווה שעד לרגע קבלת החוק הזה וממש בשעות אלה, אכן בתי-המרקחת אינם מוכרים תרופות אלא באישור של מרשם רופא. אני מקווה שהדבר נעשה כך, ואני מקווה שזאת גזירה שבת-המרקחת והציבור עומדים בה.

אבל מה שאני רציתי לומר, שאנחנו מתמודדים בתקופה שלנו עם תופעה של צריכת תרופות רבה. יש היום גם ליברליזציה גדולה מאוד בתחום הפרסום של התרופות בעיתונות. אנחנו התברכנו עכשיו בפרסום גם בטלוויזיה בערוץ השני. אנחנו רואים את הפרסומות מחוץ-לארץ, אני לא רוצה להזכיר אותן פה, כי אני אעשה גם פרסומת, אבל הפרסומות הידועות והמוכרות מארצות-הברית – התרופות לשיכוך כאבים, כאבי גרון, התקרריות וכו', ויש לי איזו תחושה קצת לא נוחה, אף שאולי זה העידן המודרני ואין מה לעשות אתו, שמתחילים למכור תרופות – ונוכח הוראת החוק הזה זה יתגבר – כמו

שמוכרים ופלים, כמו שמוכרים מוצרי מזון כאלה או אחרים. יש איזו תחרות בין חברה שיש לה אריזה יפה לתרופה מסוימת נגד כאב ראש לבין חברה אחרת שמציגה דוגמנית או דוגמן שלוקחים את התרופה, בטלוויזיה או בפרסומת בעיתון, והתחרות היא בעצם תחרות חופשית על שיווק מוצר צריכה, שאינני בטוח שהיה צריך להתייחס אליו על-פי אותם פרמטרים כמו שמתייחסים לאפיפית מצופה או לשוקולד או לדבר מהסוג הזה.

נקודה שנייה שמטרידה אותי היא, שבהצעת החוק הזו אין לנו בעצם ביקורת או בקרה על כמות התרופות שאינן טעונות מרשם רופא, שהאנשים יכולים לרכוש. יבואו לבית-מרקחת אחד ויקנו כמות גדולה. ילכו אחרי זה לבית-מרקחת שני ויקנו כמות גדולה נוספת. אנחנו יודעים שיש תרופות, גם כאשר הן אינן טעונות מרשם רופא, שצריכה מוגברת שלהן עלולה לגרום נזק לציבור או למי שצורך אותן. אני חושב שבעניין הזה צריכה להיעשות הסברה על-ידי משרד הבריאות, כדי שהציבור לא ייגרר למצב שבו צריכת התרופות תהיה בלתי מבוקרת, גם אותן תרופות שאנחנו יודעים עליהן שהן לא טעונות מרשם רופא. כשבכל יום מוזכרת בעיתון תרופה מסוימת, שיום אחד היא טובה נגד התקפי לב, וביום השני אומרים עליה שהיא טובה נגד סרטן, וביום השלישי אומרים שהיא גם יכולה לגרום לשטפי דם בקיבה – אני מתייחס לתרופה מסוימת – אני חושב שהדרכה לציבור, נוכח הפרסומים הרבים והסותרים, חייבת להיות יותר מסודרת ויותר שיטתית. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מזמינה את חבר הכנסת גונן שגב, אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

גונן שגב (יעוד):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, נושא פקודת הרוקחים הוא נושא מאוד בעייתי, כיוון שנגרם באמת עוול לאזרחים בכך שהיו צריכים לעבור ביורוקרטיה כבדה מאוד כדי להגיע לתרופות, שהן בעצם תרופות שכבר שנים ניתן לקנות אותן בדראגסטור או בכל חנות אחרת בארצות מתקדמות – בארצות-הברית ובאירופה.

אני מאוד שמח על החוק הזה, אבל חייבים גם לתת את הדעת על הבעייתיות שבעניין הזה. כיוון שמתפתח היום, לצערי, שוק רחב מאוד של תרופות הומיאופתיות כאלה ואחרות אשר לא כל כך מוגדרות בחוק. חלקן אינן מוגדר בחוק כלל, לא ברור איך ניתן לקנות אותן, איך ניתן למכור אותן, מי רשם אותן ובאיזה מצב אסור למכור אותן. אני מאוד פוחד שהנזקים שנגרמים, וייתכן שהנזקים אינם נזקים מיידיים כיוון שהחומרים אינם רעילים, אך ייתכן שאנחנו הולכים על חבל מאוד מאוד דק של תרופות מסוימות, ואני לא רוצה להכליל, כי גם שם יש תרופות מאוד טובות, אבל הדברים לא מעוגנים בחוק.

בזמני דיברתי על כך שחשוב מאוד להכניס תחת פקודת הרוקחים גם את כל נושא התרופות של הרפואה האלטרנטיבית. כיוון שהיום אין חוק לגביהן, כיוון שהיום השוק הזה פרוץ מאוד, וזה עובד לרעה בשני הכיוונים: גם כיוון שהנושא הזה לא יכול להתפתח בצורה מדעית ובצורה תקינה, וגם כיוון שהצרכן עלול להיפגע.

עקרונית אני מברך על החוק, אבל הייתי מאוד מצפה שהוא יורחב, בדומה לחוק הבריטי, שכולל את התרופות ההומיאופתיות וכו' בתוך החוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גונן שגב. אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מחייב את החוק ואומר מדוע. החוק הזה אומר למעשה שרק רוקח חייב לנפק, ובבית-מרקחת, תרופות ללא מרשם רופא, שהשיווק לא הותנה במרשם רופא. למעשה יש כאן זיקה בין תרופה, רוקח ובית-מרקחת. חשוב הדבר, משום שאנחנו יודעים שיש כיום במדינה ניסיונות מצד "חאפרים" לקיים מעין פינות מרקחת בבתי כל-בו או במקומות אחרים. משווקים מוצרים שאינם תרופות ובין המוצרים האלה מגניבים גם תרופות ומשווקים אותן.

הצעת החוק הזאת, שקובעת זיקה בין בית-מרקחת, רוקח ותרופה היא חשובה מאוד, כדי לגרום לכך שתרופות תשווקנה רק בבית-מרקחת.

אבל שלא יראה מדברי כאילו אני אינני מחייב תחרות בין בתי-המרקחת. אני חושב שכתוצאה מכך שהיום יש הכרח, לפי החוק, שיהיו מרחקים בין בתי-מרקחת, יש פערים גדולים במחירים, אדוני סגן השר. אתה יכול לעבור ולקנות מוצרים שנמכרים בבתי-מרקחת, ואתה רואה לפעמים הפרשי מחיר של עשרות אחוזים. לכן, יש לחייב את התחרות שתאפשר לרוקחים לפתוח בתי-מרקחת בכל מקום שהם רואים אפשרות להתחרות. על סיכונם האישי, על סיכונם הכספי הם יפתחו בתי-מרקחת ויתחרו עם האחרים. כשיש מרחק גדול בין בתי-מרקחת זה לא תורם מבחינת הצרכנים להשגת התרופה או המוצר שנמכר בבית-המרקחת במחיר הטוב ביותר.

אני חושב שמעל במה זו כדאי היה, על כל פנים אני פונה לצרכנים לשים לב למחירים. אני בניסיוני נתקלתי בפערי מחירים בלתי נסבלים. משום שאם אותו מוצר נמכר בהפרשים של עשרות אחוזים בין בתי-המרקחת, משמעות הדבר שבית-המרקחת שמוכר את המוצר במחיר זול ומרוויח, האחר מרוויח כפל כפליים או מעל לזה.

בהצעת החוק יש התקדמות מהבחינה של זיקה, ואני מציע לסגן השר ולמשרד הבריאות ללכת כברת דרך קדימה לתחרות חופשית מלאה בתחום הזה של השיווק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה איננו. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שאול עמור. אחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הצעת משרד הבינוי והשיכון באה לעגן בחקיקה נוהג שקיים שנים רבות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

משרד הבריאות.

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, משרד הבריאות.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

דוד מגן (הליכוד):

זו הצעת החוק הבאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

גם לכם יש תרופות: תרופות בשל הפרת חוזה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ברשותך, צריך להסביר לשר הבינוי והשיכון, אנחנו כבר לא רגילים לנוכחות חברי הממשלה במליאה. אם פעם אחת רואים שר, זה גורם בלבול בין התיקים.

היו"ר א' סלמוביץ:

מבולבלים לגמרי.

דוד מגן (הליכוד):

הצעת משרד הבריאות באה לעגן בחקיקה נוהג שקיים. אני מניח, גם אם ברוך השם איני מבקר בבתי-המרקחת, שמי שצריך אופטלגין או טבלייה אחרת נגד כאבי ראש חולפים או מיחושים קלים, נכנס לרוקח, וגם אם כתוב בפקודת הרוקחים שצריך להציג מרשם, הוא לא מציג מרשם, הוא נוקב בשם התרופה, התרופה היא למיחושים קלים, הוא מקבל את התרופה ושלום על ישראל. כאשר סגן שר הבריאות מציע לנו לעגן את הנוהג במסגרת של חקיקה, אנחנו כמוכן נתמוך, ואני מעריך שהכנסת תאשר את התיקון.

אבל אי-אפשר לאשר את התיקון הזה בלי שנשאל כמה שאלות, חלקן הועלו על-ידי עמיתי כאן. נכבדי סגן השר, פניתי אליך בשאילתא על רקע דיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה בנושא פער המחירים בתרופות. אנו מצביעים על עשרות ואולי מאות תרופות שהפער בהן בין המחיר ליצרן לבין המחיר לצרכן עולה על אלף אחוזים. אם כבר אנו ניגשים ונדרשים לעניין פקודת הרוקחים ומתייחסים לתרופות, עלינו לתת את הדעת על פער המחירים הבלתי-מוסבר הזה ולתקן אותו בחקיקה.

עניין שני. אם כבר אנחנו ממליצים להשתוות למדינות נאורות ולאפשר רכישת תרופות או תכשירים המופיעים בפנקס התכשירים הרשומים, הפנקס הזה מתנהל לפי הפקודה, ושיווקם מורשה שלא על-פי מרשם רופא, אני חושב שאין להגביל את השיווק הזה דווקא לבתי-המרקחת ואפשר להתיר את השיווק גם למקומות אחרים.

אבל אני מודע לבעיה, שהצעת החוק לא מתייחסת אליה. הבעיה אינה סוגי התרופות והתכשירים אלא הצורך בשימוש מושכל, בידיעת המינון הנכון. אם אנחנו נאשר את ההצעה ועל רקע אישור הצעת החוק האוכלוסייה או חלקים באוכלוסייה יחשבו שאפשר לרכוש תרופות ללא הגבלה ואפשר חלילה להשתמש בהן ללא מינון ברור, אנחנו עלולים להביא לטעויות שעלולות להסתיים באסונות.

אני מציע ופונה כי במקביל לחקיקה, אמרתי מראש שאני תומך בהצעת החוק, תיעשנה פעולות הסברה מסיביות ונרחבות של משרד הבריאות, כדי שהאזרח ידע שגם למינון יש משקל רציני וגם שאסור לערב תרופות בתרופות, עם כל האזהרות שאני מניח, מאמין ומקווה שמשרד הבריאות יזהיר את הציבור בכלי התקשורת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי, אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ, אחריו – חבר הכנסת אברהם בורג, אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. נקווה שיגיעו.

אלכס גולדפרב (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, יש לברך על הרעיון בחוק הזה. היום יש בשוק מגוון של תרופות אשר יש לאפשר את קנייתן ללא מרשם רופא. לא בכל מקרה יש ללכת לרופא. האמהות יודעות בעצמן מתי לילדן כואב הגרון או כואבת האוזן, ואין טעם לבזבז יום עבודה והמתנה מורטת עצבים בקופות-החולים רק כדי שהאינסטינקט האימהי והניסיון יקבלו לגיטימציה.

אותן תרופות אשר ברחבי העולם נמכרות ללא מרשם רופא אבל בפיקוח של רוקחים ועלוני הסברה, יש לאפשר למכור אותן גם בארצנו בדרך זו. לרוקח השכונתי שלנו יש ידע והבנה במחלות הפשוטות והנפוצות, ידע רב שנרכש מתוך ניסיון ושנים של מגע עם המטופלים, נוסף על כל אותן שנות לימודים אקדמיים שהשקיע לקבלת התואר. יש לאפשר לאנשים מקצועיים להשתמש בידע שלהם, ובכך נקל על חיינו. בכך גם נקצר כמובן את התורים בקופות-החולים השונות.

אני חוזר ואומר, ההורה, החולה עצמו והרוקח המקצועי, שילוב ניסיונם של כל אלה, נוסף על ההגבלות וההסברים שניתנים על גבי התרופות הבלתי-מסוכנות – יש להסתפק בכך לגבי התרופות הללו.

אני מברך את סגן שר הבריאות, שבעצם הוא שר הבריאות, על היוזמה בחוק זה, שתקל על האזרחים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב.

חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו; חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו; חבר הכנסת אברהם בורג איננו; חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – איננה; חברת הכנסת דליה איציק – איננה; חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו; חבר הכנסת יעקב שמאי – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, ואחריו – חבר הכנסת דוד מנע, אחרון הדוברים.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ההצעה הזו לתיקון פקודת הרוקחים, שהובאה על-ידי סגן השר, היא הצעת חוק במקומה, שמתאימה לזמן שאנחנו חיים בו, לשנות ה-90, ולפיה לא יצטרך אדם לרוץ השכם והערב לרופא בקופת-חולים כדי לעמוד שלוש שעות בתור ולקבל מרשם לתרופה שבעצם לא מצריכה מרשם רופא. לפי סעיף 26(א) לחוק הקיים היום, כל תרופה צריכה מרשם. יש הרבה דברים

שבית-המרקחת נותן ללא מרשם, אבל לפי החוק אסור היה לו לעשות זאת. צריך אישור של רופא, או רופא וטרינר וכן הלאה. הצעת החוק שמובאת בפנינו פותרת את העניין. זה גם יוריד תורים ארוכים בקופת-חולים, אנשים לא יצטרכו לעמוד שעות בתור בקופת-חולים בסך הכול כדי להיכנס לרופא ולומר לו שרוצים תרופה זו או זו, והרופא רושם את התרופה והחולה הולך. בעצם אין בזה צורך כלל.

לכן, טוב עושה משרד הבריאות, אדוני סגן השר, בהביאו תיקון חשוב מאוד לעניין הזה. זה גם חלק מתיקון ההליכים הביורוקרטיים, שהם כל כך ארוכים וקשים. על-ידי תיקון כל כך קטן, בסעיף אחד, אתה חוסך שעות עבודה למשק, מקצר תורים, עושה כל כך הרבה דברים. תרופות מסוימות ותכשירים אפשר יהיה לקבל בבית-מרקחת ללא אישור רופא. זה אולי יביא גם לחיסכון רב בעלויות. בסופו של דבר, אם רופא צריך לתת אישור – ויש רבים שלא הולכים לרופא קופת-חולים, יש כאלה שהולכים לרופא הפרטי שלהם – גם על זה הוא גובה כסף. הדבר יביא לחיסכון במשקי בית. בסופו של דבר, הדבר הזה הוא טוב.

מעבר לכך, צריכה ללא מרשם של רופא תביא להגברת הצריכה של אותה תרופה. זה יביא הכנסה גבוהה יותר לבית-המרקחת ואולי גם לאיזו תחרותיות בין בתי-המרקחת.

כל עניין בתי-המרקחת מצריך טיפול אמיתי, עד שנהיה עדים למהפכה, שכבר קיימת למען האמת. כל רשתות ה"סופר-פארם" וה"כלל-פארם" וכל הסופרמרקטים הגדולים שאמורים לעסוק בענייני בריאות, הם חידוש מרענן של עשר השנים האחרונות, דבר שצריך להתרחב.

אני יודע שבתי-המרקחת, כמו כל גוף אחר, אולי לא ירצו תחרות. אבל אני מכיר חלק מבתי-מרקחת שרוצים תחרות. יושב-ראש הסתדרות הרוקחים בירושלים אבי רז, שאותו אני מכיר, מצדד בתחרות מסוימת שיכולה להועיל גם לבתי-המרקחת, יכולה להועיל גם לצרכנים. כמובן, תוך שמירה על האינטרסים, וזה דבר לגיטימי.

טוב יעשה משרד הבריאות, אדוני סגן השר, בעיקר כשהיום אתה מוביל את המשרד, והדבר הזמני הוא בדרך כלל הקבוע ביותר, ויכול גם להיות שתהיה סגן שר ללא שר עד סוף הקדנציה, לכן הדבר הזה יכול אולי להיות מופנה לאוזניים של האדם שיישא באחריות מלאה – לעשות את מה שצריך לעשות: רפורמה בכל הענף של בתי-המרקחת, דבר שיהיה לתועלת כולם.

גברתי היושבת-ראש, ההצעה הזאת היא כל כך טובה שצריך לברך עליה את סגן שר הבריאות ואת משרד הבריאות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בוחבוט – הוא איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מנע – הוא איננו. אני מזמינה את סגן השר להתייחס לדוברים.

דן תיכון (הליכוד):

מה אתי?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא רשום.

דן תיכון (הליכוד):

מה לא רשום?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא רשום.

דן תיכון (הליכוד):

ודאי שאני רשום.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אדוני סגן השר, אני מזמינה את חבר הכנסת דן תיכון. הרשימה לא היתה מעודכנת.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, אני מדבר אליך. לו היו מספרים לי שכזה הוא המצב בבתי-המרקחת בישראל, שאי-אפשר לקנות תרופה פשוטה כמו תרופה נגד כאב ראש ללא מרשם של רופא, לא הייתי מאמין שבמדינה מתקדמת עדיין קיים נוהג כזה. לכן, ולו רק משום הסיבה הזאת, טוב עושה משרד הבריאות שהוא מציע לשנות. אני מבין שתמיד קשה לנו לעסוק בענייני פקודת הרוקחים, שהרי מדובר בגילדה חזקה ביותר, וכולנו זוכרים את התיקון האחרון לפקודת הרוקחים, שהיה צריך ליצור ברית בין הקואליציה ובין האופוזיציה כדי לאפשר פתיחת בתי-מרקחת בטווח שנפל מ-500 מטרים. סירבנו להאמין עד כמה קשה היה להעביר בכנסת חקיקה מן הסוג הזה.

הנושא החשוב ביותר במדינת ישראל בתחום הרוקחות והתרופות הוא מחירי התרופות. התרופות הן מוצר מפקח. המחיר נקבע על-ידי משרד הבריאות, והמחיר גבוה גבוה. אזרחי מדינת ישראל

נאלצים, כשהם אינם מבוטחים בקופות-החולים, לשלם מחירים גבוהים. בשל הקרטל של יצרני התרופות, יכול להיות שמשרד הבריאות נכנע ללחצים של יצרני התרופות במדינת ישראל, שהם, כאמור, קבוצה חזקה ביותר, בעלי השפעה וכישורים, ולו רק בתחום התעשייה במדינת ישראל.

דבר אחד אינך יכול להסביר, מדוע המחירים עדיין מפוקחים, מדוע אין מסירים את הפיקוח על מחירי התרופות במדינת ישראל. נכון שבמסגרת משרד הבריאות אתה צריך לאשר את התרופות. בכל מקום בעולם יש רשות בריאות שמאשרת את סוגי התרופות, שהרי בכל חולי אפשר לטפל בעשר תרופות, שחלקן מיובאות לארץ.

אני שואל אותך, בעקבות דוח מבקר המדינה מן השנה האחרונה, מדוע לא יבוטל הפיקוח על מחירי התרופות במדינת ישראל? מדוע אנחנו האזרחים צריכים לשלם הרבה, ואולי הרבה יותר מאשר כל אזרח שחי במדינה מערבית מפותחת? זו השאלה הבוטרת בתחום התרופות במדינת ישראל.

כאמור, אנחנו מצפים לתשובה, אולי לא ממך, אולי מן השר שיתמנה בעתיד הקרוב, ואולי אתה יכול להאיר את עינינו בעקבות דוח מבקר המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אדוני סגן השר, ברשותך, אני רוצה לבקש ממך, מכיוון שנהגנו עד כה בדרך בית-הלל ואפשרנו עד כה למי שאיחר לדבר – נכנס חבר הכנסת בוחבוט. רק ברשותך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אומנם אני תומך בהצעת החוק, אך אני חייב לומר לאדוני סגן השר דברים מספר. כשאנחנו דנים בחוקים בכנסת, חשוב גם לחשוב על הפריפריות הרחוקות ולא רק על מרכז הארץ. החוק הזה בא לעודד פתיחתם והגדלתם של עסקים דווקא במרכז הארץ. אותם בתי-מרקחת גדולים, סניפי ה"סופר-פארם" שנפתחים במרכזי הקניות, לא נפתחים לא בגליל ולא בנגב. אני קורא לך, אדוני סגן השר – אני מקווה שיהיה שר בהקדם – שנוסף על חוקים אלה תנסו לשפר את שירותי מגן-דוד-אדום. מה קורה במרכזים האלה? איפה מוקדי הלילה? זה חשוב לא פחות מלחוקק היום חוקים בנושא רכישת תרופות.

צריך להילחם בקרטל המחירים. אני מצטרף לחבר הכנסת דן תיכון. המחירים מורגשים בעיקר באותם יישובים, שאנחנו יודעים היטב שהאוכלוסייה בהם היא אוכלוסייה חלשה ולא חזקה. לפעמים היא נמנעת מללכת לבית-מרקחת, בגלל המחירים הגבוהים. תילחמו גם בדברים האלה. לפני שהחוק הזה יעבור בכנסת, חייבים לבוא בדברים עם אותו קרטל, שאני רוצה שתבטלו אותו ותדאגו להוריד את המחירים.

כשאנחנו מסתובבים בחוץ-לארץ אנחנו רואים שהמחירים בבתי-המרקחת הם זולים מאלה שבמדינת ישראל.

לכן, אדוני סגן השר, אני באמת קורא לך, בהמשך להצעת החוק הזאת: קח לתשומת לבך את הנושאים. אני בטוח שבהרבה מאוד כפרים בגליל אין בתי-מרקחת. מדוע? – כי אותן רשויות לא פותחות שם בתי-מרקחת, משום שזה לא כדאי להן.

בהצעת החוק הזאת אתה הולך היום להגדיל באופן משמעותי את הרכישות והקניות בבית-מרקחת. אם כך, בבקשה, שיפתחו בתי-מרקחת בפריפריה, גם בגליל וגם בנגב. תודה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט.

אדוני, סגן שר הבריאות, התייחסותך בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מציע לך: תעשה גיוס ואז תישען עלינו.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

בסדר.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אענה בקיצור נמרץ לכל הדוברים. פרופסור יורם לס, חבר הכנסת יורם לס, דיבר על כך שבמשך עשר שנים היו חמישה שרים והשישי בדרך. אני מסכים שזה לא בריא למשרד הבריאות. דיברתי עם ראש הממשלה רק ביום שלישי האחרון, ואני גם תבעתי שיהיה שר בריאות במשרה מלאה. זה לא פוגע במעמדי, זה לא פוגע בתפקודי. בוודאי, יש הרבה דברים, בעיקר במשרד הבריאות, שבהם שר צריך לתפקד ושר צריך גם לחתום ולקבוע מדיניות.

דן תיכון (הליכוד):

מה המצב של קופת-חולים? הם מחזיקים מעמד?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

הם מחזיקים מעמד.

דן תיכון (הליכוד):

בשיניים?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

בסדר. אבל אני מאמין, כמו שאתה מאמין, שבעזרת השם ובעזרת חברי הכנסת בשבוע הבא יש סיכוי שחוק ביטוח בריאות ממלכתי יחוקק. זה אולי ירגיע קצת את קופת-חולים והיא תגיע להתחלת הבראה.

היה כאן חבר הכנסת בא-גד; הוא איננו. הוא דיבר על כל מיני תרופות. ידוע שכל תרופה נרשמת לפי פקודת הרוקחים, אם היא עומדת או ניתנת לבדיקה מבחינה מדעית. אם היא לא עומדת בכך – היא לא נרשמת.

חבר הכנסת אלי דיין שאל האם הרפורמה של בתי-המרקחת הוכיחה את עצמה. לדעתי, הרפורמה היא לא רעה והיא גרמה לתחרות הוגנת גם כן.

חבר הכנסת רפי אלול שאל למה יש מקומות שבהם אין בתי-מרקחת. הוא הזכיר את הקיבוצים ואת המושבים. אני מזכיר ומוסיף את הכפרים הערביים. יש קופת-חולים ויש קופות-חולים. יכול להיות שבאופן פרטי לא כדאי לאנשים, מבחינת הרווח, להקים שם בתי-מרקחת. אבל יש קופות-חולים ויש חדרי תרופות. אנחנו, משרד הבריאות לפחות, נותנים אישורים מיוחדים, חד-פעמיים, שהם מתמשכים. זאת או מפני שאין רוקחים, או שאין תקן של רוקחים.

חבר הכנסת גונן שגב שאל על ההסברה. אנחנו נעשה הסברה, כדי שאת התרופות האלה לא יצרכו אנשים בלי מינון מתאים.

חבר הכנסת ויינשטיין – ואני מודה לו – מחייב את החוק. הוא גם חשב שיש זיקה בין תרופה, רוקח ובית-מרקחת. הוא התייחס לחשיבות הנושא הזה. יש גם דעות אחרות, ששמעתי אותן מחבר הכנסת דוד מגן ומאחרים, אלה שמחייבות דרגסטור שבו יימכרו תרופות לא רק על-ידי רוקח או בבתי-מרקחת. אני חושב שבינתיים מתחילים בכך שרוקח הוא המוכר תרופות בלי מרשם רפואי. זה טוב לבקרה וזה טוב לניסיון. אחר כך נראה. כשנתקדם – נלך בעקבות העולם, או בעקבות הארצות המפותחות בעולם.

יש דבר אחד שחבר הכנסת ויינשטיין אמר אותו. תאמין לי, אני הולך לבדוק זאת. יושב כאן היועץ המשפטי של משרד הבריאות, עורך-הדין לוין, והוא שומע אותנו. אנחנו נבדוק את הנושא וניתן תשובה. אתם מדברים על פער של עשרות אחוזים. פער של עשרות אחוזים הוא דבר מדהים. אני מקווה שנוכל לבדוק את הנושא.

גם חבר הכנסת דוד מגן דיבר על הפער במחירים; אני חייב לך תשובה. אני שוב אומר, שיושב כאן היועץ המשפטי ואני חייב לתת לך תשובה בכתב. אתן לך את התשובה ממש בקרוב. אבדוק, ולא אני לבד, את הנושא בדגימה מקרית, בכמה מקומות, בכמה בתי-מרקחת. אגב, כשיש בית-מרקחת אחד בעיר או בעיירה – זה כמו מונופול. אם אדם צריך את התרופה בשעה 21:00 או ב-22:00 – הוא קובע זאת. אבל משרד הבריאות – ובזה אני עונה גם לחבר הכנסת תיכון – קבע בתיקון האחרון את המקסימום, או את המחירים המרביים. יכול להיות שיש ויכוח על כך שהמחיר יקר. צריך לבדוק זאת.

הזכרת את הקרטל של התרופות.

דן תיכון (הליכוד):

זה כמו בתחנות דלק. ברגע שיש מחיר מרבי, כולם מתיישרים לפי המחיר המרבי. לא תמצא בית-מרקחת אחד שמוכר מתחת למחיר המרבי, כי אז יוציאו אותו מהסתדרות הרוקחים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דן תיכון, אני חושב שהתמיכה שלך בחוק חשובה מאוד. אני יכול להגיד לך שאני אתחיל ממש בקרוב, כסגן שר – ובוודאי המנכ"ל התחיל בזה – להתעדכן בנושא דוח מבקר המדינה. אני מבטיח לך גם להביא את הדברים האלה לשר המיועד. אבל כל עוד אין שר, אפילו מיועד, אני, המנכ"ל והצוות של משרד הבריאות, אנחנו בוודאי נדבר על יישום אותן נקודות מדוח מבקר המדינה, המתייחסות לביקורת. לך, כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, בוודאי הדברים שהעלית נהירים לך וידועים לך. אני בטוח שניישם את הדברים, או השר שיתמנה, או אנחנו, משרד הבריאות.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים ולהגיד שחשוב מאוד שנקבל את החוק הזה. חברים רבים אמרו שהחוק בא להקל על האנשים. הוא יכול להקל גם על אנשים שלא הולכים לרופא ולא משלמים לרופא. חשוב מאוד שנקבל את החוק הזה ונעביר אותו אחרי הקריאה הראשונה לוועדת העבודה והרווחה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבריאות נואף מסאלחה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ד-1994, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה, להכנתה לקריאה שנייה ושלישית. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4), התשנ"ד–1994,
לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 4),
התשנ"ד–1994, עברה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה
שנייה ושלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכספים: הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מס' 9),
התשנ"ד–1994; והצעת חוק קרנות פנסיה (קרנות חדשות) (הוראת שעה), התשנ"ד–1994. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות.

אני מזמינה את כבוד שר הבינוי והשיכון להשיב על שאלות רגילות. כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 2220, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו; לפרוטוקול.

עמותות המתנחלים "עטרת כוהנים" ואלע"ד

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

מדוח מבקר "עמידר", מפרסומים ב"העולם הזה" וממסמכים אחרים שהגיעו לידי עולה, כי כספים של משרד השיכון שנמסרו בנאמנות לעמותות המתנחלים "עטרת כוהנים" ואלע"ד – אל עיר דוד – בתקופת כהונתו של חבר הכנסת אריאל שרון כשר הבינוי והשיכון, לא הוחזרו למשרד ומצויים בידי עורכי-דין של העמותות.

בחלק מהנכסים שרכש משרד השיכון בתקופת שרון עבור העמותות הנ"ל במזרח-ירושלים נהנים המתנחלים ממעמד של דיירים מוגנים, אף שלא שילמו שכר דירה בסדירות ואף שלא שילמו את חלקם בנכס אלא זכו לכיסוי חלקם מכספי ציבור. על-פי חוות דעת משפטית והערה בדוח-קלוגמן, מעמדם כדיירים מוגנים אינו מוצדק.

ברצוני לשאול:

באילו סכומים מדובר, והאם נתבעו העמותות להחזירם?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מייד עם היכנסו לתפקידו הורה חשב המשרד, בתיאום עם הנהלת המשרד, לעצור לאלתר את כל פעילות המשרד ביחס לנושא הנדון.

הוראה זו בוצעה כלשונה באמצעות חברת "עמידר", המשמשת כנאמן המשרד למטרות רבות, לרבות הנושא הנ"ל.

לשאלה הדנה בעמותת המתנחלים, על-פי הוראת החשב, הוקפאו שני חוזי רכישה במזרח העיר. בשני החוזים הנ"ל הופקדו מקדמות על חשבון הרכישה, לפי הפירוט דלהלן: האחד בסך 44,000 דולר, והשני בסך 100,000 דולר. המקדמות הופקדו בנאמנות על-ידי חברת "עמידר".

הנהלת המשרד העבירה את כל ההנחיות הדרושות להחזר הכספים הנ"ל.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 2354, של חבר הכנסת טלב אלסאנע – איגנו; לפרוטוקול.

הסדר זכויות מקרקעין במגזר הבדואי בנגב

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

לאחרונה נמסר לי, כי הממשלה אימצה את הוראות חוק רכישת מקרקעין לצורכי ציבור (חוק הסכם השלום עם מצרים), כמדיניות לפתרון בעיות הקרקעות והפינויים במגזר הבדואי בנגב.

ברצוני לשאול:

1. מה היא בדיוק המדיניות הממשלתית בעניין הסדר זכויות מקרקעין בנגב במגזר הבדואי?
2. מדוע לא משלמים למפונים מענקי פינוי, ומדוע לא מקצים לכל אב משפחה מגרש חינוך, בהתאם להוראות החוק דלעיל?
3. מדוע לא מקצים מגרש בנייה חינוך למשפחות חד-הוריות או למשפחות נתמכות סעד?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המדיניות הממשלתית בנושא הסדר זכויות המקרקעין בנגב במגזר הבדואי מתבססת על התנאים שנקבעו בחוק רכישת מקרקעין בנגב (חוקה השלום עם מצרים), התש"ם-1980.

2. א. החוק אינו מורה על הקצאת מגרש חנם. למרות זאת הוקצו מגרשים של דונם, או 2 דונמים, חנם, וכן ניתנו מענקי פינוי לבדואים שנתבקשו לפנות את השטח שיועד לשדה התעופה נבטים, וזאת נוכח העובדה שנדרשו לפנות את השטחים בתוך זמן קצר ביותר; ב. בדרך כלל, המגרשים נמסרים לבדואים בנגב במחיר של 5%-10% מערכם הריאלי. כיום, במרבית העיירות, מחירו של מגרש ששטחו דונם אחד נע בין 5,259 ל-10,203 שקל, כולל פיתוח.

3. כפי שצוין לעיל, מחירי המגרשים נמוכים במיוחד.

כמו-כן קיימת הטבה נוספת ולפיה קבוצה מאורגנת, הכוללת 30 משפחות, זכאית ל-10% מגרשים חנם. המינהלה מקבלת תשלום עבור 27 מגרשים ומקצה מגרשים ל-30 משפחות.

במסגרת זו ניתן אף להקצות מגרשים חנם לקבוצות חלשות במיוחד, כגון משפחות חד-הוריות או משפחות נתמכות סעד.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 2435, של חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו; לפרוטוקול.

העמדת דירות ביש"ע למכירה

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

בפגישה שנערכה לפני שנה ורבע בין חברי הנהלת מועצת יש"ע ובין ראש הממשלה הובטח שכל הדירות הנבנות ביש"ע יועמדו למכירה. בכמה פגישות נוספות עם שר השיכון והבינוי ניתנה שוב ההבטחה שכל הדירות יועמדו למכירה. בפועל, חלק גדול מהדירות אינו עומד למכירה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מדוע ניתנות הבטחות ללא כוונה לקיימן?

3. מה היא מדיניות הממשלה לגבי דירות אלה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין כיום שום מניעה לרכישת דירות ביש"ע.

כל אזרח המבקש לרכוש דירה יכול לפנות לסניף "שיכון ופיתוח" במקום מגוריו ולקבל מידע בנושא.

מובהר שהדירות תימכרנה במחירי העלות, ללא מתן הלוואות ומענקי מקום.

הגורמים המופקדים על הנושא במשרד הבינוי והשיכון ובחברת "שיכון ופיתוח" הונחו לפעול בהתאם.

היו"ר א' סלמוביץ:

שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא מס' 2437, של חבר הכנסת בוחבוט.

חבר הכנסת בוחבוט, אתה מוכן לשבת במקומך? כבוד השר משיב על שאלתא שלך. בבקשה, אדוני השר.

פינוי אתר הקרוונים חצרות-יסף

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

מצבם הקשה מנשוא של העולים מאתיופיה ומברית-המועצות המתגוררים באתר הקרוונים חצרות-יסף, הביא למצב המעמיד את מדינת ישראל בפני דילמה מוסרית.

נוכח מצבם האישי ומצב הדיור עצמו שאינו הולם מגורי אנוש, יחד עם התנאים הסניטריים הקשים – ברצוני לשאול:

מתי יתבצע פינוי האתר?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מתכבד, גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, להשיב על שאילתא מס' 2437 בנושא: לוח זמנים לפינוי אתר הקרוונים.

אתר הקרוונים חצרות-יסף אוכלס בעולים חדשים יוצאי חבר העמים ואתיופים.

נכון למאי 1993 התגוררו באתר 800 משפחות, מהן 500 משפחות יוצאי אתיופיה המטופלות על-ידי משרד הקליטה ו-300 משפחות יוצאי חבר העמים.

משרד הבינוי והשיכון, באמצעות מינהלת "עתיד ובית", שהוקמה לצורך טיפול במציאת פתרונות דיור קבע לעולים המתגוררים באתרי הקרוונים, בשיתוף פעולה עם משרד הקליטה, פועלים במסירות למצוא פתרונות קבע לדיירים אלה.

נכון לפברואר 1994 נמצאו פתרונות כדלקמן: 115 משפחות מחבר העמים רכשו דירות. 190 משפחות אתיופיות רכשו דירות. 50 משפחות מחבר העמים זכו לפתרונות של דיור סוציאלי.

לפי הערכתנו, יישארו באתר חצרות-יסף עד חודש אוגוסט 1994 כ-450 משפחות.

אנחנו פועלים בשיתוף פעולה עם כל הגורמים הנוגעים בדבר לצורך מציאת פתרונות במסגרת האפשרויות שהמשרד מפעיל בתוכנית העבודה לשנת 1994, לרבות: רכישת דירה יד שנייה; בניית הוסטלים; תוכנית "בנה דירתך" לזכאי משרד הבינוי והשיכון; הגדלה בתנאי הסיוע, הלוואות ומענקים.

היעד של המשרד להגיע לפינוי כולל עד סוף שנת 1995; ככל שזה יהיה מוקדם יותר, כן ייטב לכולנו.

חצרות-יסף כמועצה מקומית מטפלת ברמה גבוהה בכל הקשור לרווחתם של הדיירים במקום עד כדי כך שיש טענות שלחלק מהדיירים הישיבה במקום נוחה והפיתוי לצאת לא קיים כמעט.

נוכח כל אלה, בטוחני שאנו נמצאים על דרך המלך בפינוי האתר, בהתאם ללוח הזמנים שנקבע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

קודם כול, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לברך את השר על הפעילות בחצרות-יסף. אתמול שוחחתי עם המנהלים שם ואני חושב שהם כבר מקדימים, כבר הגיעו למצב שיש בסך הכול כ-420 משפחות. אני מברך.

אני רק רוצה באמת לשאול את השר: איך מתקדם נושא הבינוי בערי הפיתוח?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אתה מדבר אתי על השיכון הציבורי, או על "בנה דירתך"?

שלמה בוחבוט (העבודה):

על שיכון ציבורי.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לגבי שיכון ציבורי, אני יכול לומר, שכרגע אנחנו יוצאים בעצם עם תוכנית רחבה קודם כול לשיקום כל דירות "עמידר" הקיימות. יש מכלול גדול מאוד של דירות, גם אצלך במעלות, שאפשר להגדיר אותן כלא-ראויות למגורים. אתה זוכר שהסתובבנו גם אצלך. אנחנו הולכים להשקיע השנה השקעה גדולה מאוד כדי להעמיד את הדירות האלה לרשות הערים והמועצות בכל מקום ומקום.

יתירה מזו, אני בהחלט מתכוון השנה להשקיע השקעה מיוחדת בכל מה שקשור ב"בנה דירתך" גם בערים אלה. כלומר, אם יתברר לי שיש לך גם צורך בתוכנית "בנה דירתך", מה שנקרא דיור זול, גם לעולים חדשים, לקנייה הפעם, וגם לצעירים מבני המקום. אני מתכוון להיכנס לנושא הזה, כאשר ההנחה היא, שאתה מכיר את העיקרון של הפרדה בין קרקע לבין דירה. אני מקווה להגיע שמה למחירי דירות סבירים, כדי שיהיו דירות לכל דורש.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 2535. לפרוטוקול.

רישום שטחי דירות על-ידי קבלנים

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

בעקבות המקרה של גברת י"ש מראשון-לציון (שמה המלא מופיע במקור), ובעקבות מקרים אחרים שבהם קבלנים אינם מציינים את שטח הדירה במלואו במינהל מקרקעי ישראל – ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הבינוי והשיכון על מקרים שבהם קבלנים רושמים במינהל מקרקעי ישראל רק חלק משטח הדירה, כאשר חוזה הרכישה מציין שטח שונה?

2. מה יעשה המשרד כדי למנוע תופעות אלו?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. א. לא ידועים לנו מקרים שבהם קבלנים רושמים במינהל מקרקעי ישראל רק חלק משטח הדירה.

ב. הטיפול ברישום שטח הבנייה למגורים במינהל מקרקעי ישראל מתנהל באופן הבא: 1. קבלן המבצע בנייה למגורים מגיש לאישור למינהל תוכנית בנייה שבה מפורטים השטחים של כל דירה ודירה. המינהל והקבלן חותמים על חוזה פיתוח; 2. לאחר חתימת המינהל, מוגשת התוכנית לאישור הוועדה המקומית לתכנון ובנייה אשר מנפיקה רשיון בנייה בהתאם; 3. עם סיום הבנייה, מפנה הקבלן את רוכשי הדירות למינהל לשם חתימת חוזה חכירה בין המינהל לרוכש; 4. בטופס ההפניה הנמסר לרוכש, ממלא הקבלן פרטים מזהים של הדירה. שטח הדירה בחוזה החכירה זהה לשטח המופיע בחוזה הפיתוח.

ג. לחוזה רכישת הדירה בין הקבלן ובין רוכש הדירה, אין כל נגיעה וקשר למינהל מקרקעי ישראל. זו עסקה פרטית המתנהלת בין שני צדדים אלה בלבד.

2. לנוכח זאת איננו רואים אפוא כל בעיה ברישום השטח של הדירות הנבנות במינהל מקרקעי ישראל.

פינוי אתר הקרוונים בפתח-תקווה

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

בגל העלייה הגדול לא נפקד מקומה של פתח-תקווה ועולים רבים שוכנו בעיר, חלקם בקרוונים באזור כפר-סירקין.

מאז דובר רבות על פינויים מהמקום, אך למעשה אין התקדמות משמעותית.

ברצוני לשאול:

1. האם יעביר משרד השיכון את העולים לדירות קבע ומתי?

2. אם לא – מה יעשה משרד השיכון בנדון?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהתאם להנחיות שר הבינוי והשיכון לחיסול אתרי הדיור הזמני, הוקמה מינהלת אשר מתפקדה לסייע במציאת פתרונות דיור לתושבים. מיום הקמת המינהלת רכשו למעלה מ-1,300 משקי בית מקרב תושבי אתרי הקרוונים דירות, זאת נוסף על 1,000 משקי בית מקרב עולי אתיופיה המתגוררים אף הם באותם אתרים.

2. במסגרת החלטת הממשלה למתן כ-8,000 פתרונות דיור סוציאלי לתושבי אתרי הדיור הזמני, הקשישים הנכים והמשפחות החד-הוריות, יוחל בימים הקרובים בשיכון עשרות המשפחות הראשונות שדירותיהן מוכנות לאכלוס.

3. באתר הקרוונים בסירקין מתגוררים 321 משקי בית. עד כה רכשו דירות 50 משפחות מתושבי האתר. כן אישר המשרד דירות בשכירות סוציאלית ל-65 משפחות זכאיות, לדיור זה. נתונים אלה מצביעים, נכון להיום, על פינוי כשליש מהאתר בפרק זמן קצר יחסית.

בתוכנית העבודה לשנת 1994 הונחתה המינהלת להגיש את כל הסיוע הדרוש כדי להגביר את אחוז המתפנים מהאתר. תוכניות סיוע ייחודיות על-ידי הגדלת המשכנתאות מחד גיסא ותוכנית "בנה דירתך" מאידך גיסא יגדילו את הפתרונות המוצעים, דבר שיגדיל את אחוז המתפנים במרוצת 1995-1994.

דיירים מוגנים

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

לאחרונה מתרבות השמועות על כוונותיו של משרד השיכון בכל הקשור לדיור המוגן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע קיימת כוונה לפנות את כל דיירי הדיור המוגן בתוך 15 שנה? האם פינוי אפשרי של דיירים אלה לא יגדיל את מעגל מחוסרי הדיור?

2. מה עושה המשרד כדי להקטין את המסחר בדירות מוגנות, המעלה את מחיר הדיור?

3. האם בוחן משרד השיכון את מצבן של "הדירות המוגנות", אשר חלקן במצב תחזוקתי חמור?

4. האם אין אפשרות לתת לאותם דיירים מוגנים משכנתאות מועדפות, כמו של עולים חדשים?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

במשרד הבינוי והשיכון הושלם לאחרונה מחקר מקיף ויסודי בנושא הדיור המוגן – על-פי חוק הגנת הדייר.

מטרת המחקר היתה כפולה: א. לאמוד את היקף התופעה – דיירים\עלי בתים פרטיים\of2קיים – והשתנותה על פני השנים, לרבות חקר מצבן הסוציו-כלכלי של הקבוצות השונות; ב. ניתוח אספקטים כלכליים\7ברטיים\0ורבניים\שפטטים של חלופות שונות בנושא – השארת המצב הקיים לעומת חלופות שונות לשינוי. אספקטים אלו נותחו על-ידי צוות חוקרים רב-תחומי, הן מבחינת ההשפעה על הפרט והן מבחינת ההשפעה על המשק.

הממצא העיקרי שהתקבל הינו, שהשארת המצב הנוכחי גורמת נזק לשני הצדדים, הן לדיירים והן לבעלי בתים, מחד גיסא ולבזבוז משאבי קרקע יקרים למשק ולרשויות המקומיות מאידך גיסא.

כמו-כן נמצאה, להערכתנו, שיטה לשינוי החוק באופן כזה שכל השותפים לנושא ירוויחו.

שיטה זו נבחנת כעת ביסודיות על-ידי הגורמים המקצועיים במשרדנו ונמצאת בשלבי גיבוש מתקדמים.

1. אין בכוונת ההצעה לשינוי החוק, המתגבשת כעת במשרדנו, לפנות את דיירי הדיור המוגן.

בדעתנו להציע סדרה נרחבת של הטבות ופטורים ממסוי ומאגרות, הן בתחום השלטון המרכזי והן בתחום השלטון המקומי, במטרה לעודד את הצדדים לפרק את "השותפות" ולהגיע ביניהם להסדר, עם מתן פיצוי נאות.

ההסדר שאליו יגיעו תלוי בצדדים השונים, כאשר לכל צד קיימת האופציה לרכוש את זכויות הצד השני.

מלבד ההקלות וההטבות שצוינו לעיל תינתנה לדיירים משכנתאות מוגדלות בדומה להלוואות המסובסדות הניתנות כיום לחסרי דירה.

פרט לכך, דיירים אשר יבחרו להמשיך ולהתגורר גם בעתיד בדירותיהם הנוכחיות בתנאי שכירות, יוכלו ליהנות ממענקי השתתפות בשכר דירה.

יש לציין כי כיום קבוצות אוכלוסייה אלה אינן זכאיות לסובסידיות בדיור המצוינות לעיל.

2. פירוק השותפות בדיור המוגן יביא להערכתנו לפיתוח האזורים המבוקשים והיקרים ביותר בארץ – מרכזי שלוש הערים הגדולות. 80% מהדירות המוגנות נמצאות במרכזי שלוש ערים אלה.

"פיתוח" פירושו ניצול הזכויות הקיימות כיום לפי חוק התכנון והבנייה, דהיינו הרחבת דירות, שיפוצים, הוספת קומות למבנים קיימים, הריסת מבנים קיימים והקמת טיפוס בנייה כדאיים יותר וכו'.

תהליכים אלו יביאו ללא ספק להגדלת היצע הדירות באזורי הביקוש, ולפיכך יתרמו לעצירת העלייה במחירי הדירות אם לא להוזלתן.

3. אחת הסיבות לשיקולנו לשנות את חוק הגנת הדייר היא העובדה שבמחקר נמצא כי מצב התחזוקה של דירות מוגנות ירוד במיוחד ומקרין על הדירות האחרות בסביבה הקרובה ועל ערכן הכלכלי.

הצעתנו, אם וכאשר תאושר, עשויה כאמור להביא לפיתוח מבנים אלה ותתרום בכך אף לשיפור התחזוקה.

4. כאמור, הדיירים המוגנים שיבחרו לרכוש את זכויותיו של בעל הבית בדירה שבה הם מתגוררים או שיבחרו להתפנות ולרכוש דירה אחרת – ייהנו ממשכנתאות מוגדלות ומסובסדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אני מודה לך על שיזמת מחקר כזה. נדמה לי שאין לנו ידיעה או מידע על ממדי התופעה הזאת. אני בתחושה – רק בתחושה – שהתופעה הזאת היא הרבה יותר רחבה ממה שנראה לעין. אשמח מאוד אם תאמר לי מה לוח הזמנים שאתה הקצבת והצבת לפקידים במשרדך, כדי לדעת היכן ומתי אתה תטפל בנושא החשוב הזה.

אני מבקשת לדעת האם אתה יכול להצביע על הטבות מספר שאתה מתכוון לתת כדי לעודד את פירוק השותפות הזאת.

הדבר השלישי שאני רוצה לומר לך, אדוני השר, אני הבנתי מהפקידים במשרדך שהמחקר הזה התחיל כבר מזמן, ואם אתה תאיץ אותו – עוד בקדנציה שלך יהיו לך עוד הישגים ולעם ישראל גם כן, ואז כולנו נהיה מאושרים.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

קודם כול, אני מודה על המחמאות של חברת הכנסת דליה איציק. דרך אגב, אפשר לקבל את המחקר; זאת אומרת, הוא איננו סודי. אני אשמח לשלוח לך את המחקר, וכל מי שמתעניין בו יוכל לקבל אותו. אני גם לא מתכוון לפרט יותר, אני רמזתי כאן הרבה מאוד על נושא הסובסידיות ועל ההטבות ועל ההקלות. אנחנו בהחלט מתכוונים לכך.

היכן הבעיה? הבעיה היא שכאשר מדובר על דיור מוגן יש הרבה מאוד קבוצות שאתה עומד מולן. בהגדרה אפשר להגיד: הדייר והמשכיר, אבל זה לא כך. מסתבר שיש הרבה מאוד ניגודים, הרבה מאוד קבוצות, ואני מנסה כרגע, אגב גיבוש ההצעה, להגיע לאיזה מודוס ולאיזו הסכמה רחבה ככל האפשר. אם לא, אני יכול לומר לך שאחת ההחלטות שמונחת לי כאן בראש, אם אני אראה שאין מוצא מזה, ואני בהחלט בדעתך – אני רוצה להביא לאיזו תוצאה; אני בהחלט מתכוון להקים צוות בראשות שופט שישב וידגור על הבעיה, ילמד אותה ופשוט נקבל את פסיקתו.

תאונות עבודה בענף הבינוי

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

ב-11 בינואר 1994 אירעה מפולת עפר שקברה תחתיה פועל, בזמן שעבד בחפירת תעלות לשם הנחת צנרת ביהוד. מפולת עפר זו היא עוד אחת ממפולות אחרות שאירעו בתקופה האחרונה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים?

2. אם כן – מה הוא היקף התאונות מהסוג המוזכר לעיל ומה הוא מספר הנפגעים?

3. כיצד פועל משרד השיכון והבינוי כדי לצמצם את מספר התאונות?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

3-1. כללית, נושא הבטיחות בביצוע עבודות כלשהן הינו באחריות הקבלן המבצע הן לפי חוק הבטיחות בעבודה, הן לפי החוזים הממשלתיים המחייבים והן לפי המפרטים הבין-משרדיים. בעת ביצוע חפירות, על הקבלן מוטלת האחריות המלאה לדאוג לדיפון ולתימוך הזמני לצורך ההגנה על העובדים.

הטיפול בנושא התאונות בעבודה הינו באחריות משרד העבודה והרווחה, המדווח מיידית בכל מקרה, חס וחלילה, של אסון בעבודה. על כן מוצע להפנות אליו את השאלות המתייחסות להיקף התאונות ואת השאלה כיצד הוא מטפל ומנחה את הקבלנים לצמצם את מספר התאונות. בידיהם מצויים בוודאי המספרים המדויקים.

פיקוח על עמידות בניינים במקרה של רעידת אדמה

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

נמסר לי, כי אף שקיימות הוראות המחייבות חתימה של מהנדס מוסמך על כל תוכנית בנייה, במטרה להבטיח עמידות של בניינים במקרה של רעידת אדמה, אין הקפדה על כך.

ברצוני לשאול:

האם הדברים נכונים? ואם כן – מה ייעשה כדי שתהיה הקפדה בנושא?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. אין ברשותנו פרטים על הבנייה הפרטית.

ב. משרד הבינוי והשיכון מטיל פיקוח על התכנון והבנייה של הדירות הנבנות ביוזמתו ומוודא עמידות המבנים, בין היתר גם בתקנים של תכנון אנטי-סיסמי. אין משרד הבינוי והשיכון מפקח על הבנייה של גופים אחרים.

ביחס לפיקוח על הבנייה הפרטית, האחריות מוטלת על המתכננים, הקבלנים והרשות המקומית, ואילו בנושא אכיפת חוק התכנון והבנייה, לרבות תקנה 413, האחריות היא על משרד הפנים הממונה על החוק.

סלילת "דרך מכבית" – פתח-תקווה-צומת בר-אילן

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

זה כמה שנים מתכננים את סלילת "דרך מכבית" שתקשר בין צומת אוניברסיטת בר-אילן, דרך קריית-אוננו ודרום פתח-תקווה ועד לכביש מס' 6.

היציאה בבוקר ממבואותיה המערביים והדרומיים של פתח-תקווה והחזרה בערבים קשות ביותר.

בזמנו הוקצבו למע"צ כ-40 מיליון שקל לסלילת הכביש, אבל עד היום אין שינוי והתקדמות בנושא.

ברצוני לשאול:

1. מה נעשה בתקציב שיועד לסלילת הדרך?

2. מתי יבצע משרדך את סלילת "דרך מכבית"?

3. האם ניתן לסלול חלקית קטעים מהכביש?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

1. בזמנו לא תוקצבו למע"צ 40 מיליון שקל לסלילת הכביש; מדובר בהצעה שלא קיבלה אישור ותוקף. היום מטפל מע"צ באישור הקצאה של 300,000 שקל לטיפול בשלב ראשון בקידום זמינות – פינוי מטרדים ראשוני.

2. סלילת הכביש תחל לאחר קבלת אישורי הוועדות הסטטוטוריות ולאחר קבלת התקציב הדרוש לכך. אגב, התקציב קיים.

3. לא ניתן לסלול חלקית קטעים מהכביש, אלא רק עם קבלת האישור הסטטוטורי ניתן יהיה לבצע את הכביש בשלמותו.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן, בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

תודה לכבוד השר, אבל אני לא יודע מתי אתה ביקרת באזור, בשעות הבוקר או בשעות הערב – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לפני שבועיים.

חיים קופמן (הליכוד):

לדוגמה, האזור מדרום לפתח-תקווה דרך גני-תקווה – ממש מצוקה אדירה, אלפי כלי רכב, אני לא יודע אם יש לכם נתונים סטטיסטיים על מספר הנתקעים שם. חוץ מזה, כל התשתית של הכפרים והמושבים האלה ממש קורסת כל הזמן, בורות וכל הכרוך בזה. מצד אחד אתם מפתחים את האזור של תל-השומר, שיכול לפתור חלק גדול מהמצוקה – אני יודע שבבר-אילן הדברים לא פשוטים, אבל אולי לפחות חלקים מסוימים, כבישים עוקפים או משהו כזה, כי נראה לי שהנושא הזה לא יפתר בשלוש-ארבע השנים הקרובות.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

מי כמוך, חבר הכנסת קופמן, יודע שחלק מהבעיה היתה ניגודי אינטרסים בין ראשי רשויות, בין היתר. אני מתכוון בשבוע הבא או בשבוע שאחרי כן, בו זמנית עם קבלת האישורים הסטטוטוריים, לקרוא אלי לדין מקיף ומסכם, אני מקווה, את ראש המועצה של גבעת-שמואל, את ראש המועצה של גני-תקווה, את ראש המועצה של קריית-אוננו ואת ראש עיריית פתח-תקווה, ויחד עם מע"צ ועם מינהל מקרקעי ישראל נמצא סוף כל סוף הסכמה רחבה בין כולם כדי שנוכל להתחיל בעבודה. אין בעיה של תקציב. אני התחייבתי על הדבר הזה לכל ראשי הרשויות האלה. אני הייתי שם כבר שלוש פעמים דווקא בחודשים האחרונים. אני מתכוון לבצע זאת.

סיפוח שכונת פסגות-רם לעיריית קריית-אתא

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

שכונת פסגות-רם נבנתה על שטח השייך למועצה האזורית זבולון. לרוכשי הדירות נאמר, שהמועצה אינה יכולה לספק שירותי מים וביוב, ולכן היא מוכנה להעביר את השכונה לידי עיריית קריית-אתא, אולם עיריית קריית-אתא תהיה מוכנה לקבל את השטח רק אם היא תקבל תקציב מיוחד. הדירות עומדות ריקות כבר חצי שנה, והבעיה עדיין לא נפתרה.

ברצוני לשאול:

מה יעשה משרד הבינוי והשיכון כדי שהבעיה תיפתר לאלתר?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנני להודיעך, כי בהתאם להודעת האגף למינהל מוניציפלי לד"ר חיים קופלמן, הממונה על מחוז חיפה במשרד הפנים, ביום 20 בנובמבר 1993, חתם ראש הממשלה ושר הפנים על המפות והצווים המספחים את השטח האמור לתחום השיפוט של קריית-אתא.

הצווים הועברו לפרסום ברשומות.

עם גמר כל ההליך, עיריית קריית-אתא תשלים סוף סוף את חלקה בעבודות הפיתוח ובכך יתאפשר אכלוס השכונה.

עדכון תעריפי המשכנתאות לדיור

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

בתקופה האחרונה עלו מחירי הדירות למגורים בקצב מהיר, דבר שגרם לשחיקה בתעריפי המשכנתאות וההלוואות לדיור.

ברצוני לשאול:

1. האם קיים מנגנון לעדכון תעריפי המשכנתאות, ואם כן – מה הוא?

2. אילו צעדים ינקוט המשרד כדי למנוע את שחיקת המשכנתאות?

3. מדוע לא נמנעת השחיקה על-ידי הצמדת תעריפי המשכנתאות למדד המחירים?

4. מדוע לא מתפרסמים לציבור נוהל העדכון ומועדו?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עדכון המשכנתאות נעשה על-פי קצב ביצוע המשכנתאות של הזכאים, המבטא יותר מכול את יכולת הקנייה שלהם.

העדכון הוא תוצאה של התדיינות בין משרד הבינוי והשיכון לבין משרד האוצר.

2. המשרד נוקט שורה של צעדים שמטרתם הוזלה של מחירי הדירות.

3. מדד המחירים לצרכן הוא מדד משוקלל של מחירי מוצרים שונים במשק ובכללם מחירי דירות. פעמים רבות אין התאמה בין השינוי במדד המחירים הכולל לבין השינוי במדד מחירי הדירות. לפיכך, מדד זה אינו מבטיח יחס קבוע בין המשכנתה לבין מחיר הדירה.

יש לציין שבהצמדה של המשכנתאות למדד מחירי הדירות יש סכנה של סחרור במחירי הדירות, שכן עדכון משכנתאות יגרור בעקבותיו עלייה מיידית במחירי הדירות – לנוכח העובדה שהזכאים מהווים כ-65% מכלל רוכשי הדירות במשק.

4. כאמור, אין נוהל עדכון משכנתאות, כשם שאין נוהל פיחות. עם זאת, המשרד דואג לפרסום העדכון במועד ביצועו.

מחירי הדירות במרכז הארץ

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

זה כשנה עולים מחירי המקרקעין לדיור במרכז בקצב מהיר, ומעלים מצדם את מדד המחירים לצרכן. בחודש האחרון אף התגברו העליות.

ברצוני לשאול:

1. אילו צעדים נעשו לצורך הורדת מחירי הדיור?

2. האם ישונה ייעודן של קרקעות חקלאיות במרכז לבנייה למגורים?

3. האם יועתקו אזורי תעשייה ממוקדי אוכלוסין לפריפריה הקרובה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עליית מחירי הדיור באזורי המרכז נובעת בעיקר מעודפי ביקוש לדירות. מכיוון שהשוק הפרטי לא מעמיד היצעים ברמה השווה לביקושים – עולים המחירים. מכאן שמתבקשת התערבות ממשלתית בענף. מטרת ההתערבות הממשלתית הינה להביא להגדלת היצע הדירות באזורי הביקוש. ההיצע יגדל, עודף הביקוש יקטן – מחירי הדיור ייבלמו. כמו-כן פועלת הממשלה להקטנת ביקושים באזור המרכז על-ידי הגדלת האטרקטיביות של אזורי הפריפריה הקרובה, כלומר משיכת אוכלוסין – ביקושים – מהמרכז החוצה.

1. משרד הבינוי והשיכון פועל בנושא זה בשני אפיקים עיקריים. א. מסלול "בנה דירתך". תוכנית "בנה דירתך" מבוססת על שיווק יחידות דיור באופן שיביא להוזלה של עד 40% במחיר הדירה. עיקרי השיטה – משתכנים שייבחרו על-ידי הרשמה והגרלה, יחתמו על חוזה חכירה ישירות עם מינהל מקרקעי ישראל, בעבור תשלום 91% מערך הקרקע, כפי שייקבע על-ידי שמאי. עד 50% מיחידות הדיור בכל פרויקט יוקצו לאוכלוסיית מצוקה, עבור תשלום של 11% מערך הקרקע, כפי שייקבע על-ידי שמאי. הקבלן המבצע יבחר על-ידי מכרז. התחרות במכרז תהיה על מחיר ביצוע הבנייה. המשתכנים יחתמו על חוזה לבניית דירתם ישירות עם הקבלן המבצע. השילוב של מכרז על עלות הבנייה ומתן הנחה במחיר הקרקע – לאוכלוסייה ספציפית בלבד – הוא אשר יביא להוזלת הדירות שייבנו בשיטה זו. בכוונת המשרד לבנות כ-10,000 יחידות בשנת 1994 בשיטה זו.

ב. תוכנית כוללת – בשיתוף משרד האוצר גיבש משרד הבינוי והשיכון תוכנית כוללת לשכלול שוק הבנייה, במטרה להביא להוזלת מחירי הדירות. להלן עיקרי התוכנית: הגדלת היצע הקרקעות לבנייה תוך הבטחת הבנייה ועקיפת לוחות זמנים לביצועה; דרישת ערבויות ביצוע במכרזים של המדינה להבטחת בנייה בלוח זמנים קבוע מראש; הרחבת מלאי הקרקעות בתכנון ליצירת מלאי זמין לבנייה בהיקפים גדולים; טיפול בחוק התכנון והבנייה להבטחת הליך אישור תכנון מהיר ומבוקר; בדיקת אלטרנטיבות להתחייבות הרכישה שהיתה נהוגה בעבר – הלוואות ומענקי מקום; תוכנית להפחתת הסיכון לקבלנים; במסגרת צוות משותף של משרד הבינוי והשיכון ומשרד האוצר, יבחנו צעדים נוספים ויתבצע מעקב שוטף בנושא.

2. חלק ניכר מפוטנציאל הקרקעות באזורי המרכז הינו קרקע חקלאית. במסגרת החלטה 611 של מועצת מקרקעי ישראל, קיימת אפשרות לשנות את ייעוד הקרקע מחקלאות לבנייה.

3. ביחס לשאלה האם יועתקו אזורי תעשייה ממוקדי אוכלוסין לפריפריה הקרובה, אין כיום תוכנית מוגדרת ומאושרת להעתקת אזורי תעשייה ממוקדי אוכלוסין לפריפריה.

עם זאת, פינוי מפעלי תעשייה נעשה בהתאם לצרכים, לתנאים, לסוג המטרדים וכו'.

כביש דליית-אל-כרמל-חיפה

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

קטע הכביש הקיים מדליית-אל-כרמל לחיפה, העובר בתוך היישוב עספיא, אינו מאפשר עוד תנועה בטוחה בו, בשל מצבו המסוכן.

ברצוני לשאול:

1. האם אישרה בעבר הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה את בנייתו של קטע כביש עוקף עספיא?

2. אם יש אישור שכזה, מדוע לא הוחל עדיין בבניית הכביש?

3. מה היא העלות המשוערת של בניית כביש זה?

4. כמה תאונות התרחשו בכביש זה במהלך השנה החולפת?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. משרד הבינוי והשיכון מודע לבעייתיות התעבורה בכביש הנדון המקשר את צומת אליקים עם אזור חיפה.

אישור התכנון של סלילת כביש עוקף עספיא נמצא כיום בטיפול הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה.

לאחר אישור התוכנית והטיפול בפינוי פלישת בנייה בלתי חוקית בתוואי המתוכנן, תחל העבודה.

הכביש הקיים מתוחזק באופן שוטף על-ידי מע"צ, לרבות מסעה, שוליים, ניקוז ומתקני דרך.

חוק הגנת הדייר

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

הובא לידיעתי, כי בכוננת משרד השיכון ליזום ביטול חוק הגנת הדייר.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלה נכונות?

2. האם ידוע למשרד כי רוב אוכלוסיית הדיירים המוגנים הינה אוכלוסיית מצוקה, שמשמעות ביטול החוק לגביה היא השארתה ללא קורת גג?

3. האם נשקל להעניק לדיירים המוגנים אפשרות לרכוש את הבית, בהתחשב בתשלומי דמי המפתח וההשקעה שכבר השקיעו?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במשרד הבינוי והשיכון מתקיימים דיונים בקשר לכמה נוסחים וחלופות לעניין חוק הגנת הדייר.

המשרד בוחן את כל ההשלכות החברתיות והכלכליות, האורבניות והמשפטיות, הנובעות משינוי חקיקה, אם תיעשה כזו.

2. א. הדיונים במשרד מסתמכים על ממצאי מחקר מקיף ויסודי, שנערך עבור המשרד ונסתיים לאחרונה, על-ידי צוות רב-תחומי, שכלל אנשי מקצוע שונים. במסגרת המחקר התקבלו נתונים כמותיים וסוציו-כלכליים על כל קבוצות האוכלוסייה המעורבות, לרבות דיירים מוגנים. מתברר כי אוכלוסיית הדיירים המוגנים אינה הומוגנית אלא מורכבת מקבוצות מרקע כלכלי וחברתי מגוון: חלקן אכן חלשות – קשישים ויחידים – וחלקן חזקות יותר; ב. בבחינת הנוסחים והחלופות השונות לחוק,

שם המשרד דגש מיוחד באספקטים הסוציאליים, תוך נקיטת משנה זהירות בכל הכרוך בתנאי הדיור של האוכלוסייה החלשה.

3. בין היתר נבחנת על-ידי המשרד הצעה שמטרתה לזרז הגעת הצדדים הנוגעים בדבר להסכמים ביניהם, בדבר פירוק השותפות, הקיימת היום, מתוך רצון ובאופן ששני הצדדים יצאו נשכרים.

עיקרה של ההצעה הוא העמדת משכנתאות גבוהות בתנאים נוחים במיוחד לדיירים שיהיו מעוניינים לרכוש את חלקו של בעל הבית, וזאת נוסף על הטבות שונות במיסוי.

בכוונת הצעה זו לשפר את מצבם הכלכלי והסוציאלי הנוכחי של הדיירים המוגנים ולהביאם לכך שתירשם על שמם דירה בטאבו והם יהיו בעלי נכס שיוכלו להורישו לצאצאיהם.

כביש מס' 554 – צומת בית-ברל-רמת-הכובש

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

בקטע הכביש הנ"ל אירעו בשנים האחרונות תאונות רבות בשל עיקול קשה שגורם לאיבוד שליטה ולראייה מוגבלת. קיים צורך לשפץ את הכביש, להרחיבו ולישרו, כדי למנוע סכנות נוספות לציבור.

ברצוני לשאול:

מה הן תוכניות משרדכם לגבי כביש זה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תוכניות מע"צ ביחס לכביש 554 קטע 444: 1. בשלב זה מבוצעת הסדרת צומת בית-ברל; 2. קטע הכביש בית-ברל-רמת-הכובש נמצא בתכנון להרחבה לכביש דו-מסלולי.

לאחר גמר התכנון וקבלת האישורים המתאימים, לרבות אישור הפקעת קרקעות, יוחל בתהליך ביצוע.

תקופת הזכאות של עולה לרכישת דירה

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

עולה חדש זכאי לרכישת דירה בתנאים מיוחדים עד חמש שנים מאז עלייתו. עולים רבים מסתבכים בחובות, ובלבד שלא לוותר על הזכות הזו.

ברצוני לשאול:

האם נוכח קשיי הקליטה קיימת אפשרות להאריך את תקופת הזכאות לרכישת דירה?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

משרד הבינוי והשיכון מודע לתופעה שבה נתקלים עולים חדשים שלא ניצלו את התנאים המיוחדים שלהם הם זכאים בתקופת חמש שנים מאז עלייתם ארצה. לנוכח זאת, הוחל בבדיקת הנושא עם משרד האוצר ובתיאום עם משרד הקליטה. עם קבלת תוצאות הבדיקה, ואני מניח שתתקבל החלטה בנדון, אני אפרסם את ההחלטה ברבים, וודאי וודאי ובראש ובראשונה היא תובא לידיעת העולים עצמם.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, אני מקווה שבקרוב תשמע על תוצאות הדיונים. אתה היית מעורב בניסיון לפתור את בעיית העולות החדשות החד-הוריות מרוסיה, ששבתו שביתת רעב. הנושא היה מאוד כאוב והובטחו להן כמה הבטחות. חלק קטן מההבטחות נתמלא. הן מקבלות היום שיכון סוציאלי בערים רחוקות, אבל הבטחות להגדלת משכנתאות ולטיפולים אחרים שהובטחו – האם אתה מוכן, זו בקשתי, לעיין שנית באותם סיכומים – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני אומר אותם עכשיו. אני חושב שהסיכום המרכזי שהיה הוא שב-1 באפריל שנה זו תהיה החלטה בדבר הגדלה משמעותית של המשכנתאות למשפחות חד-הוריות. אני אומר גם מעל בימת הכנסת, בלי להיות פופוליסט, אתה יודע שעכשיו הם מקבלים ניקוד שווה ערך ל-2,000, הם מקבלים 139,000 שקל משכנתה. תביעתי היתה בשנה שעברה, ואני כן מתכוון לחדש זאת, שגובה

המשכנתה יהיה 200,000 שקל. אני חושב שזה הדבר המרכזי שבו אפשר לעזור למשפחות אלה כרגע. לגבי היתר, אם אלה דירות בשכירות, אם אלה דירות סוציאליות – עמדנו בכל הסיכומים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ברשות היושבת-ראש, רק משפט אחד. הגדלת המשכנתה איננה פותרת את הבעיה, משום שאם חד-הורית שהגיעה מרוסיה לא יכולה לשלם 1,000, 1,200, 1,300 שקל החזרת משכנתה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מצטער. במשכנתה של 130,000 או 140,000 שקלים, ההחזר הוא 362 שקלים בחודש, אם אינני טועה. כשאני מדבר על 200,000 שקלים או על 195,000 שקלים, אני מתכוון שההחזר לא יחרוג מ-462 שקלים בחודש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מצוין. תודה רבה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הבעיה הזאת קיימת לא רק לגבי משפחות חד-הוריות מרוסיה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

מה שבינתיים עומד על הפרק זה שני דברים: האחד, ב-1 באפריל יהיה הדיון שאתה מודע לו; הדבר השני, ב-1 ביוני או ב-1 ביולי – בעניין שכר הדירה, הגדלה של שכר הדירה. אלה שני הדברים המרכזיים שעומדים על הפרק.

התחייבויות "שיכון ופיתוח" כלפי משתכנים

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

הגיעו תלונות של תושבים חדשים בעפולה המלינים על חברת "שיכון ופיתוח" שאינה ממלאה אחר התחייבויותיה כלפיהם.

ברצוני לשאול:

1. האם מידע זה ידוע לו?

2. מה יעשה משרדך כדי לחייב את החברה למלא אחר כל התחייבויותיה כלפי המשתכנים, ובכלל זה התקנת צנרת הטלפון התת-קרקעית, שבלעדיה לא ניתן לבצע עבודות טלפונים?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מתכבד להשיב על שאלתא מס' 2693, של חבר הכנסת עובדיה עלי, בעניין אי-מימוש חוזים מצד חברת "שיכון ופיתוח".

1. לא ידוע לנו על התחייבויות חברת "שיכון ופיתוח" אשר אינן ממולאות. חברת "שיכון ופיתוח" מוכרת דירות של המשרד כרכוש מינהלי, ומכאן שכל נושא בעייתי הקשור לדירות מגיע למשרדנו.

2. צנרת טלפון. על-פי הכללים של חברת "בזק", על הקבלנים לבצע התקנת צנרת טלפון בבניין עד גבול החצר הפרטית. יתר הצנרת הוא באחריות חברת "בזק", אשר בדרך כלל ממזינה את העבודה או מקבלן הפיתוח שעובד עבור משרדנו או על-ידי הוצאת העבודה במכרז.

בעפולה נרכשו על-ידי משרד הבינוי והשיכון 1,677 יחידות דיור באזורים שונים בעיר – עפולה הצעירה, גבעת-המורה ועפולה העיר – המרוחקים זה מזה.

בשאלתא אין התייחסות ספציפית למקרה זה או אחר. כאמור, למשרד לא ידוע על בעיות מסוג זה בעיר עפולה. אם נקבל נתונים ספציפיים אשמח לבדוק אותם ולטפל בכל נושא לגופו של עניין.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד השר, תודה מקרב לב על התשובה המפורטת ועל הנכונות שלך לסייע בפתרון הבעיות בעפולה. באמת יש מבנים אחדים שבהם חברת "שיכון ופיתוח" לא עמדה בהתחייבויות כלפי הרוכשים. אעביר אליך את הרשימה. אני מודה לך על התשובה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מתחייב לטפל בזה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר הבינוי והשיכון, על תשובותיך היעילות.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הנושא הבא, הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מבקש למסור הודעה בשם ועדת הכנסת. ביום 4 באוגוסט 1993 העבירה מליאת הכנסת לוועדת הכספים את הצעת חוק חובת מכרזים (תיקון) (הפרדת מכרזים בעבודות בנייה ותשתית), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

חבר הכנסת גולדפרב פנה וביקש מוועדת הכנסת להעביר את הצעת החוק הזאת לדיון בוועדת הכלכלה, מאחר שהצעת חוק זו עוסקת בהפרדה במכרזים ושייכת לתחום טיפולה של ועדת הכלכלה.

לאחר הסכמת יושב-ראש ועדת הכספים, ומתוך ראייה שבאמת ועדת הכלכלה עוסקת, בהסכמת ראשי הוועדות, בנושא המכרזים – ועדת הכנסת ממליצה לכנסת לשנות החלטתה ולהעביר את הצעת החוק הנ"ל מוועדת הכספים לדיון בוועדת הכלכלה.

אבקש את אישורה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת. אנו עוברים להצבעה על הצעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת.

הצבעה מס' 4

בעד הצעת ועדת הכנסת – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר את הצעת חוק חובת מכרזים (תיקון) (הפרדת מכרזים בעבודות בנייה ותשתית), התשנ"ג–1993,

מוועדת הכספים לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להוסיף את קולי בעד ההצעה.

דליה איציק (העבודה):

גם אותי.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גם אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – שמונה, פלוס שלושה שביקשו להוסיף את קולותיהם, בסך הכול – 11; נגד – אין; נמנעים – אין. הצעת ועדת הכנסת נתקבלה.

הצעת חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה. אני מבקש מאדוני, שר הבינוי והשיכון, להציג את ההצעה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לפניכם את הצעת חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994.

רבותי חברי הכנסת, לפי הערכה, יש כ-300,000 יחידות דיור שזכויות רוכשיהן, להלן החוכרים, לא רשומות בלשכות רישום המקרקעין, וזה כולל את פיגורי העבר והבנייה החדשה.

בבדיקה שנעשתה התברר, כי הפיגור ברישום זכויות החוכרים בלשכות רישום המקרקעין נובע בעיקרו מאי-הכנה ומאי-רישום של הפרצלציות – פעולות איחוד וחלוקה של המקרקעין – ובחלקו בגין אי-רישום הבתים המשותפים. רישום הפרצלציה הינו שלב מוקדם ובסיסי לרישום הבית המשותף, ורק לאחר רישום שני שלבים אלה ניתן לרשום את זכויות החוכרים והמשכנתאות.

חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, קובע כי עסקה במקרקעין טעונה רישום, ועסקה שלא נרשמה מהווה התחייבות בלבד ואין לה תוקף קנייני. יש לכך השלכות במישורים שונים, וזה עלול לפגוע בזכויות החוכרים ובניהולן התקין של הדירות שנרכשו על-ידם.

ההצעה להארכת תחולת החוק הוגשה על-ידנו, הואיל והתברר כי הבנייה בפועל שבוצעה מטעם המדינה בחלק גדול מאתרי הבנייה בשנים 1981-1993, אינה תואמת את התכנון המפורט המאושר, הואיל ונוצרו חריגות מתחומי המגרשים על-פי התוכנית המאושרת, התב"ע – תוכניות בניין ערים, בגלל אילוצים שונים.

הואיל ויש צורך בתיקון התוכניות ובאישורן, הנעשים על-פי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, והואיל והליכים אלה אורכים זמן רב, ולעתים שנים, נוצרו פיגורים ברישום הפרצלציות.

על-פי חוק רישום שיכונים ציבוריים בנוסחו כיום, הליכי התיקון ואישור התוכניות במקרים של חריגות וסטיות בבנייה לעומת התוכניות המאושרות הינם פשוטים וקצרים, דבר שמביא לזירוז בהכנת הפרצלציות וברישומן, לרישום מזורז של זכויות החוכרים. למשל, על-פי החוק הקיים פועלת ועדה אחת, ועדת תיאום, שבסמכותה לאשר את התוכניות של השיכונים הציבוריים, בעוד על-פי חוק

התכנון והבנייה יש צורך באישורן של שתי ועדות, ועדה מקומית לתכנון ובנייה וועדה מחוזית לתכנון ובנייה.

נוסף על כך, חשוב לציין את ההקלה הרבה על-פי החוק הקיים, המתבטאת בפטור מחובת הוכחת תשלום המסים והארנונות המגיעים למדינה ולרשויות המקומיות, בעת רישום הבית המשותף וזכויות החוכרים הראשונים שנרשמו.

עוד יש לציין, שהרישום המזורז יסיר נטל כלכלי כבד מעל המדינה, הואיל והיא צריכה לממן כיום חלק ניכר מכספי המשכנתאות או לערוב לפירעון כתנאי למתן משכנתאות לזכאים על-ידי הבנקים למשכנתאות, משום שהדירות לא רשומות על שמם בלשכות רישום המקרקעין.

חשיבות הזירוז של רישום זכויות החוכרים באה לידי ביטוי בהחלטות הממשלה והכנסת ובדוחות הביקורת של מבקר המדינה.

בהחלטתה מיום 14 ביולי 1991, מס' 1580, התייחסה הממשלה לרישום זכויות החוכרים בבנייה החדשה ולצורך בתיקוני חקיקה, לרבות בחוק רישום שיכונים ציבוריים.

ליישום החלטה זו מינה שר הבינוי והשיכון דאז, ביום 28 באוקטובר 1991, צוות היגוי בין-משרדי, שהמליץ בפני השר על הארכת תחולתו של החוק. בעקבות כך הוכן והופץ תזכיר הצעת חוק להארכת תחולתו ולתיקונים נוספים בו.

בדוח השנתי האחרון של מבקר המדינה, דוח מס' 43, נקבע כי על מינהל מקרקעי ישראל, יחד עם משרד הבינוי והשיכון והגורמים הנוגעים בדבר, לעשות כל שביכולתם לחיסול הפיגור ברישום זכויות החוכרים וליישום מהיר של החלטת הממשלה בדבר רישום הזכויות בבנייה החדשה.

במגמה לקדם את נושא רישומם של השיכונים הציבוריים מינה גם שר המשפטים, ביום 29 במרס 1993, ועדה בין-משרדית לבדיקת הצעות לזירוז הרישום. ועדת השרים לענייני חקיקה קיבלה את ההמלצות הנ"ל להארכת תחולת החוק והחליטה לכלול בחוק גם שיכונים שבנייתם החלה עד 31 בדצמבר 1993. החוק הקיים חל רק על שיכונים שבנייתם החלה עד 30 בנובמבר 1981.

התיקונים האחרים המוצעים הינם, בעיקר, השוואת המצב בחוק למצב הקיים על-פי חוק התכנון והבנייה. אם החוק לא יתוקן כמבוקש, ובמיוחד לא תתאפשר הארכת תחולתו, יהיה קשה לפעול לזירוז הליכי הרישום וליישום ההמלצות הנ"ל, המלצות שהממשלה החליטה על הקצאת תקציבים ניכרים לביצוען, וכתוצאה מזה הפיגורים ילכו ויגדלו, על כל ההשלכות שיהיו לכך.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר. אני חושב שהצעת החוק הזו היא במקומה והיא היתה נחוצה עוד לפני הרבה זמן. היא בוודאי תקל על עשרות אלפי משפחות את רישום בתיהן, וגם תקל בנושאים שאתה הזכרת בנאומך. גם אני רוצה להצטרף לברכות לך ולמשרד.

דוד מגן (הליכוד):

השאלה היא אם זה כולל גם את הדירות שנבנו על-ידי "שיכון עובדים".

היו"ר ר' אדרי:

אני מניח שגם אותן, אבל זה עשרות אלפים. זו הצעה שהיתה נחוצה לפני הרבה שנים, וטוב שהיא הובאה.

אנחנו עוברים לדיון. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אלי גולדשמידט; בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב; איננו. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן; איננה. אחריה – חבר הכנסת חגי מירום; איננו. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני שר הבינוי והשיכון, הצעת החוק הזאת היא דוגמה קלסית למעשה טוב של הממשלה הנוכחית, שקשה מאוד לעשות לה יחסי ציבור, ראשית משום שאנחנו דנים – – –

דוד מגן (הליכוד):

השר הדגיש שההתחלה היתה באוקטובר 1991. זאת אומרת, גם הממשלה הקודמת עשתה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

את זה אמרתם גם לגבי הכבישים, אבל עובדה שאת הכבישים סוללים עכשיו. אצלכם היו תוכניות.

היו"ר ר' אדרי:

הוא היה הגון והזכיר גם את זה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה שרציתי בכל זאת להגיד, לפני שחברי חבר הכנסת מגן העיר את אשר העיר, הוא שיש פה נושא מסובך ככל שקוראים את החוק, אבל ברגע שהצעת החוק הזאת באה להתיר את הנושא המסובך הזה, באה להתיר את הפקעת הקשה הזאת, היא מקילה בצורה בלתי רגילה על אלפים או אולי עשרות אלפי דיירים בבתים שאותם רכשו במיטב כספם, או בעזרת המדינה באמצעות משכנתאות, שחיים בחוסר ביטחון בסיסי בכל הקשור לביטחון העסקי של מכירת הדירות, של רישום הדירות וכו'.

אני חושב שאנחנו אחת המדינות היחידות בעולם שבהן רישום המקרקעין, רישום הדירות, לא נעשה בצורה סדירה, לפחות ככל שמדובר בחברות משכנות. הדבר הזה גורם, בסופו של דבר, לניהול פנקס מקרקעין אלטרנטיבי בתוך החברות המשכנות, מה שיוצר בעיות של פומביות אותו רישום: אנשים לא יכולים לדעת מה המצב של כל דירה, אילו שעבודים מוטלים עליה, אילו משכנתאות קיימות, אילו הערות אזהרה נרשמו. נעשות עסקות בין אנשים, אבל – כמו שהשר ציטט את חוק המקרקעין – עסקה במקרקעין טעונה רישום, וכל זמן שהיא לא הסתיימה ברישום, היא בסך הכול התחייבות לעשיית עסקה, ואז אם יש שתי התחייבויות סותרות, מגיעים לבתי-המשפט ומתדיינים בבית-המשפט איזו עסקה גוברת על עסקה אחרת, כאשר מי שמכר אולי בכלל כבר לא נמצא בארץ, והבעיה היא בין שני זכאים תמי-לב, אשר אחד עשה את ההתחייבות מוקדם יותר ואחד עשה את ההתחייבות מאוחר יותר.

הצעת החוק הזו היא נדבך חשוב מאוד, ואני רוצה לברך את אדוני שר הבינוי והשיכון על כך שמשרד הבינוי והשיכון מעלה את כל הנושא הזה של הרישום, שהוא לא מוסדר במקרקעין, ומביא לרישום מוסדר. אנחנו יודעים שכמעט בכל חוזה מקרקעין יש התחייבות של הצד המוכר לדאוג לרישום הדירה בזמן, בתוך פרק זמן מסוים, ואפילו יש הוראות של פיצויים במקרה של אי-עמידה בפרק הזמן הזה. במצב הנוכחי במדינת ישראל, ערב תיקונו של החוק הזה, קשה היה מאוד לעמוד באותם סעיפים שנקבעים במרבית חוזי מכירת הדירות, והעובדה שהדבר הזה נעשה היום גם תורמת לביטחון העסקי, גם תורמת לביטחון של הרוכשים, גם מונעת ומפחיתה התדיינויות בבתי-המשפט, ובסופו של דבר, כמו שאמרתי קודם: זו הצעת חוק שאולי קצת מסובכת להבנה, אבל התוצאה שלה היא פישוט ההליכים, יצירת מערכת שכל אזרח במדינת ישראל, שיש ברשותו או בבעלותו זכויות בדירה, יוכל בסופו של דבר למצוא את עצמו כבעל זכויות רישום בדירה והוא יוכל לעשות בה את העסקות ולהיות רגוע – למשכן, לשעבד וכדומה, ככל שיחפוץ.

אני, כמובן, תומך בהצעת החוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת גולדשמידט, גם על היעילות, גם על כך שעמדת בזמן, ואני רוצה לציין את הבקיאיות שלך בתחום הזה, שהיא חשובה. אני פשוט נהניתי לשמוע אותך, מפני שהחברות הציבוריות מנצלות את הנושא הזה לטובתן, וטוב שמפסיקים את זה.

אני מזמין את אדוני, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מחייב את החוק הזה. נקודה.

אני מבקש להקדיש את הדברים, אדוני השר, לנושא שמופיע בחוק בסעיף, שוודאי יידון בוועדה לפרטיו, נושא הקשור להפקעות. הנושא בבג"ץ, דנים אנחנו בו בוועדת הכספים, לכן לא אזכיר את המקום והחברות, אבל יש לנו מצב – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, גם עליך לוחצים בעניין הזה מאז הדיון בוועדת הכספים?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

איש לא לוחץ עלי. לא מצאו אותי, לא לוחצים עלי.

דן תיכון (הליכוד):

עלי – כל הזמן.

היו"ר ר' אדרי:

קיבלת תשובה נכונה, במקומה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא מצאו אותי, אני נמצא כאן כל הזמן.

מה שקורה, אדוני השר: יש 1,800 דונם ששייכים לבעלים פרטיים, ברובם. הבעלים הפרטיים האלה מתכננים זה 20 שנה את בינוי המקום. באה הממשלה ומפקיעה את השטח, משום שבירוקרטים במערכת של עיר מסוימת רוצים להשתלט על הטיפול בקרקע. אני יודע שאתה מפקיע קרקע כשיש לך מאות בעלים בקרקעות מפוצלות ואתה רוצה לשנות ייעוד, לעשות משהו ממלכתי, משהו ציבורי.

כאן קרקע שמיועדת מלכתחילה לבנייה, למגורים, אדוני היושב-ראש. הבעלים הם בעלים, מתכננים את הבנייה, מוציאים מאות אם לא מיליוני שקלים על התכנון במשך 20 שנה. באה הממשלה ומפקיעה מהם את השטח ובאה לוועדת הכספים ומבקשת 20 מיליון שקל כדי לשלם להם על חלק מהשטח, כאשר כל ההוצאה להפקעה תהיה 90 מיליון דולר. הממשלה, האוצר, אמורים להוציא, שמעו, 90 מיליון דולר כדי לפצות בעלי קרקע פרטיים, שיש להם הכוח והיכולת לתכנן את הקרקע ולבנות עליה יחידות דיור. לשם כך יושבת הכנסת הזאת וחושבת איך להשיג עוד 5 מיליוני שקלים למטרות שהשרים הנכבדים רוצים בהן. שר המשטרה רוצה תקציב, והוא זכאי לו. אנחנו זכאים לתקציב שהוא רוצה. וודאי שר השיכון.

אבל באה הממשלה, במודע, ושר האוצר – אני מוכרח לומר שזה לא השר הנוכחי, ומטעמים פוליטיים, אינני רוצה לומר איזה שר אוצר זה – כן חתם על כך. חותמים על צו הפקעה שבו משלם המסים יוציא מכספו 90 מיליון דולר, ובאים עם ההצעה הזאת. האם יש שערורייה גדולה מזאת בתחום הצר הזה של ההפקעות? אני אומר את הדברים האלה משום שאני יודע שהשרים יושבים בוועדות השונות, מביאים להם הצעות להפקעת קרקעות, והם נענים.

צריך לבחון היטב את הדבר. אני מבקש מהממשלה לבחון את הסוגיה הזאת מחדש ולראות האם רצוי הדבר, האם הכרחי לגרום למכשלה כזאת, הייתי אומר מעבר ל"פאשלה", להחלטה שמבחינת ראיית יחסי הגומלין בין משלם המסים לבין היזם לבין הממשלה הייתי אומר שהיא בכייה. זה קיים נגד עינינו. צריך להתמודד עם זה ולעצור את הדבר הזה. אני מצדד בכך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת ויינשטיין.

רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי; בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, טוב עושה הממשלה שבאה לתקן את המצב הפגום שהיה עד עכשיו בקשר לרישום הדירות. במקרים כאלה מוטב מאוחר מאשר לעולם לא. אני מקווה שגם בתחומים אחרים שבהם יש פיגורים, הם יתוקנו.

אדוני השר, רציתי לדבר במיוחד על אלה שעדיין לא הגיעו לבעיה של הרישום, משום שהם עדיין לא השיגו את הדירה.

אני מודעת, אפשר לומר, לפשע הלאומי שנעשה בתקופת הממשלה הקודמת – לבנייה שהיו לה מטרות פוליטיות, שחטאה בגדול למטרות החברתיות והכלכליות.

אנחנו עדיין משלמים את מחיר החטא ההוא של הבנייה בשטחים וכו'. אבל בממשלה הזאת, אדוני השר, עברתם מקיצוניות לקיצוניות, ובעצם היום אין לכם שום הצעות ממשיות של בנייה ציבורית באזורים, אני מדגישה – באזורים שבהם ניתן למצוא עבודה.

הדוחות האחרונים של שירות התעסוקה, של משרד העבודה, כולם מעידים על כך שקיימים פערים גדולים מאוד בסיכויי התעסוקה באזורים שונים של הארץ. זמינות הדירות הפנויות בבנייה הציבורית היא ביחס הפוך לסיכויי התעסוקה: היכן שיש דירות אין עבודה, היכן שיש עבודה – אין דירות, והדבר פוגע במיוחד בעולים חדשים.

אני רוצה להעלות בפניך את מצוקת אותם עולים שנמצאים בארץ כבר שלוש-ארבע שנים. לפי הכללים הנהוגים במשרד השיכון, הם קרובים למצות את תקופת ההקלות המיוחדות או הזכויות המיוחדות לרכישת דור, ובכל זאת, שום אלטרנטיבות ממשיות לא מוצעות להם היום, ומסתפקים בכך ששולחים אותם לשוק הפרטי.

היו תוכניות שונות. נזדמן לנו, בהזדמנויות שונות, להחליף דברים בנושא עמותות ותוכניות אחרות. אני אישית הייתי מעדיפה, אדוני השר, אם הממשלה, במקום להעביר את היוזמה הזאת לקבלנים, שמנצלים הרבה פעמים את ההקלות במחירים, את ההוזלות, כדי להגדיל את הרווחים שלהם, היתה עוסקת בבנייה ציבורית בצורה מתאימה ובפיקוח מתאים.

באזורים שבין, כפי שאנחנו אומרים, גדרה לחדרה, אין בנייה ציבורית ואין לעולים למעשה שום אופציות אמיתיות. החמור ביותר הוא, שהעולים האמינו לממשלה הזאת, האמינו להבטחות שלה, האמינו שהיא עומדת לפתור להם את הבעיות, שתיתן להם הזדמנות לרכוש דירות במחירים זולים יותר. הם לא רכשו דירה לפני שנתיים ושלוש שנים, ובינתיים מחירי הדירות עלו ריאלית ב-20%. ולאחרונה נמסר, שמשום שצופים שמתנחלים יחזרו מהגדה לתחומי מדינת ישראל, קבלנים עוצרים את המכירות ומחכים להעלאות מחירים נוספות.

אני חושבת שהמצב הזה יוצר מצוקה בלתי רגילה אצל רבבות משפחות, במיוחד של עולים אבל גם של זוגות צעירים. לכן אני קוראת לך, אדוני השר, לא להשאיר את הנושא לדיונים ממושכים אלא לעשות מעשה מיידי לפתרון המצוקה החריפה, במיוחד של העולים החדשים והזוגות הצעירים שאינם יכולים לרכוש דירות אלא באמצעות המשכן הציבורי. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

רשות הדיבור לחבר הכנסת סילבן שלום; בבקשה, אדוני. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

קריאה:

ואחריו?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו – אדוני. היתר אינם פה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר השיכון עושה היום, לדעתי, פעולה חיובית שנייה, לאחר שבשעות הצהריים דנו בוועדה לענייני ביקורת המדינה בתוכניתו להפריט את חברת "שיכון ופיתוח" ולהעביר את החברה למצב של חברה, אומנם לא בידיים פרטיות ממש אבל הנפקה בבורסה שתגייס 900 וכמה מיליון שקלים לקופת המדינה. היום אנחנו דנים בחוק חדש.

אני רוצה לומר שההצעה שלו לגבי חברת "שיכון ופיתוח" היא הצעה חיובית ונכונה. בפעם הראשונה אנחנו רואים ששר מוכן להעביר גוף כל כך גדול מחזקתו שלו לחזקת הציבור. טוב היה אילו נעשה דבר כזה על-ידי כל השרים האחרים. כך היתה "כימיקלים לישראל" הופכת להיות חברה לאחר הפרטה, כך "בזק" לאחר הפרטה גדולה יותר וכך הלאה וכך הלאה.

ההצעה שלך, אדוני שר השיכון, כמעט אמרתי לך "שר האוצר" – אני רגיל לדבר אל שר האוצר מעל הבימה הזאת – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מוכן להתחלף אתו.

סילבן שלום (הליכוד):

אתה מוכן להתחלף אתו. אני מאמין.

היו"ר ר' אדרי:

לא כדאי לך.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני שר השיכון, ההצעה שלך להביא לכך שכל אותן דירות – אני לא יודע אם זה מאות אלפי יחידות, אבל ודאי עשרות אלפי יחידות – אשר רשומות היום על שם המדינה וברצונך להעביר אותן בטאבו לרישום על שם הדיירים, היא פעולה מבורכת, פעולה נכונה, פעולה שתאפשר לאנשים שהיום רשומים כחוכרים של אותם בתים להיות רשומים כבעלים של אותם בתים. מדובר באוכלוסייה רחבה ביותר במדינת ישראל, בכל רחבי הארץ.

ואני מבין שאתה גם רוצה לעשות את זה לא רק לפי התאריך הנקוב אלא גם לגבי בנייה שהיתה לפני 1 בינואר 1994, כך שכל אותם אנשים יוכלו להיות בעלים של בתים. אני חושב שהדבר הזה הוא דבר טוב.

אדוני שר השיכון, הייתי רוצה לומר דבר נוסף. אכן טוב שיש מצב של העברת הבעלות מידי המדינה לידי בעלים פרטיים. אין כמעט שום מדינה בעולם שבה היקף הבעלות הפרטית על דירות הוא כמו שקיים במדינת ישראל. ברוב מדינות העולם החופשי והמודרני איש לא חולם לקנות דירה. כל העניין של השיכון נמצא בשכירות. אנשים גרים בשכירות מהיום שהם נולדים ועד היום שהם מתים, והם לא חושבים שזה לא בסדר. הם אפילו לא מעלים בדעתם שיש משהו אחר. הם יודעים שמי שיש לו כסף בונה וילה גדולה. אבל רובם גרים בבתיים תמורת דמי שכירות כל חודש, כאשר יש אנשים שבונים דירות להשכרה.

מדובר על הרעיון הזה שנים ארוכות, שנים רבות. יושב כאן מומחה גדול, אני חושב: הגדול בארץ, יושב-ראש החברה לענייני בנייה, הוא אומנם בנה רק למכירה, אבל הוא יודע כמוני – – –

היו"ר ר' אדרי:

גם להשכרה.

סילבן שלום (הליכוד):

גם להשכרה. הוא מתקן אותי, וטוב שהוא מתקן אותי. גם אדוני השר וגם אדוני היושב-ראש, שניהם יודעים שבנייה להשכרה, לו היתה מתאפשרת ליזמים, זה היה מביא למהפכה בכל ענף השיכון. זה היה מביא לניצול המשאבים שבידי הציבור למטרות אחרות, לאי-שעבודם למשך עשרות שנים על-ידי הבנקים בשל משכנתאות שהם לוקחים ולהפיכת הציבור לבן-חורין.

אני חושב, אדוני השר, אם התחלת במהפכה של מכירת חברת "שיכון ופיתוח", דבר שאני מברך עליו, אתה צריך להגיע לכך שאף שאתה רוצה להפשיר קרקעות – תלך לבנייה להשכרה.

תנסה את המודל הזה לפחות בכמה ערים בארץ, ובטוחני שאם אדם ידע שהוא שוכר דירה לעשרות שנים, ולא הולך היום, לאחר שהוא רואה מודעה בעיתון וחותר על חוזה לשנה, כאשר בסוף השנה הוא לא יודע אם הוא ימשיך לגור בה או לא – הוא יעדיף את ההתחייבות ארוכת הטווח; הדירה הזאת תוכל להיות מוצעת רק להשכרה, ובונה הבניין ידע שהוא יכול רק להשכיר את הדירות, אם לא למשה

אז לחיים, והוא יעדיף להשכיר אותה לחיים לחמש שנים מראש, ואולי לעשר שנים, וכל הדבר הזה יביא למהפכה עצומה בתחום הבנייה במדינת ישראל.

לכן, הכוונות שלך טובות, אבל אני מציע לך לאמץ אולי גם את היוזמה של בנייה להשכרה, כי לדעתי היא חיונית מאוד. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת סילבן שלום, על הצגת העניין בצורה יעילה ומועילה. תודה לך גם על המחמאות.

אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת דן תיכון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מתקרבים לפסח, ואני כמעט שואל מה נשתנה הערב הזה מכל הערבים, וכדי שלא להעלות תהיות רבות התשובה היא, שבדרך כלל אנו רגילים במושב הזה שסגן שר הבינוי והשיכון הוא האיש העונה מטעם המשרד ומטעם השר על שאילתות, הוא האיש שמגיש הצעות תיקון לחוק, במיוחד כשמדובר בהצעות שמהותן תיקון טכני לחוק. היום סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אומנם נכנס לאולם, וברגע כניסתו זינקו לעברו השר המתאם משה שחל ויושב-ראש הסיעה חבר הכנסת אלי דיין – אינני יודע מה הם אמרו לו, אני יושב ממול ורחוק, אבל עובדה היא שכשאתה עולה לדבר, סגן השר בן-מנחם, שרגיל להעלות בשם משרד הבינוי והשיכון הצעות חוק, לא נמצא באולם.

יותר מזאת, אדוני היושב-ראש, שקלתי בדעתי אם לנוכח התבטאויותיו של סגן השר בן-מנחם בשבוע שעבר, כאשר הוא הודיע שהוא שוקל את התפטרותו מהמשרד, יש טעם להגיש הצעה לסדר. לא הגשתי הצעה לסדר-היום, חשבתי כי יש מקום להגיש שאילתא בעל-פה, ואני מתפלא על כך שהאילתא בעל-פה אשר הוגשה הבוקר במסגרת המכסה, כדת וכדין, לא אושרה. יכול להיות שהשאלה היתה קשה, אבל אני מדבר על סדרי מינהל ושלטון תקינים, וכאשר חלק ניכר מחברי הכנסת עסוקים בספקולציות – צומת בקואליציה או יעוד בקואליציה, ש"ס או אגודה. כאן מחרישה הכנסת נוכח תופעה של הפרה בוטה של סדרי מינהל ושלטון תקינים כאשר שר וסגן שר, או ליתר דיוק סגן שר ושר, מתנצחים מעל גבי העיתונות; והכנסת לא מתערבת.

איך אפשר לקרוא הבוקר בעיתון "הארץ", כי בבית מפלגת העבודה ברחוב הירקון בתל-אביב נתכנסו אתמול 300 פעילי מפלגת העבודה תחת הנהגתו של סגן השר אלי בן-מנחם, ובין היתר הוא אמר שם: "שפואד לא יתפלא אם יקבלו אותו בשטח בהפגנות. אני ראיתי מה נעשה בשטח, ואם השר יגיב על דברי אני אחשוף מעל בימת הכנסת את כל מה שנעשה במשרד השיכון. שום דבר לא זז במשרד השיכון. בשנה וחצי האחרונות לא הניחו אף לא לבנה אחת למען זוגות צעירים. הגעתי למצב שאני מתבייש לבקר בשכונות ובאתרי הקרוונים".

לא איש אופוזיציה אומר זאת, לא חבר כנסת מן השורה, סגנו של שר הבינוי והשיכון.

סילבן שלום (הליכוד):

תאמר שבתעמולת הבחירות זה יהיה, כמובן – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני רוצה לציין, שאני שמח שקודמך היללו ושיבחו את שר הבינוי והשיכון, ואני בטוח שגם אתה חושב אחרת. אני לא מתערב, אני רק מציין מה אמרו חברים מהאופוזיציה, לא מהקואליציה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין לי, חלילה, שום עניין אישי עם סגן השר או עם השר. כשיש לנו עניינים רציניים אנחנו בודקים אותם במוסדות הכנסת.

יש כאן תופעה של שר וסגן שר – ותיקנתי קודם: סגן שר ושר, זה היה הסדר הכרונולוגי – שמנהלים יוכו על מחדלים או מעשים במשרדם מעל גבי העיתונות. הוויכוח בלשון המפורטת כאן אינו ויכוח שגרתי, הלשון היא לשון בוטה, התופעה היא תופעה חריגה, ואנחנו לא יכולים לעבור לסדר-היום ולהמשיך לדון בהצעת חוק טכנית בלי לשאול את עצמנו, לשאול את השר וסגנו, לשאול את הממשלה, לשאול את השר המתאם – מה קורה בעניין הזה.

אומר סגן השר בן-מנחם: "הקמנו ועדה לרפורמה בשכונות, ובוועדה השתתפו אנשי שכונות. לפני כחמישה חודשים הוועדה סיימה עבודתה, ואנו מחכים כבר חמישה חודשים לפגישה מסכמת. פואד טוען שאני לא הגעתי לישיבות, והאמת היא שהוא לא שיתף אותי בשום דבר. אני נמצא בלילה וביום בשכונות, ואין לי שום כוונה להגיע לישיבות שלהם, בהן טוחנים וטוחנים מים. משרד השיכון הפך להיות משרד למינויים. מועסקים במשרד יועצים בשכר של 20,000 שקל בחודש, כי הם מקורבים". אני לא אמשיך בציטוט.

תשובת השר בן-אליעזר, כפי שהיא מופיעה בעיתון: "בן-מנחם הוא חולה פרסום, שאינו בוחל באמצעים ומוכן לעשות הכול כדי ששמו יוזכר בעיתון".

אדוני היושב-ראש, אני תומך בהצעת החוק. אני מבקש משר הבינוי והשיכון, הואיל ונמנענו מלהגיש הצעה לסדר-היום והואיל ושאלתא בעל-פה בעניין הזה לא אושרה, שיתייחס בדברי התשובה לעניינים, ואנא יעשה סדר במשרדו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת מגן. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת דן תיכון.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, אנחנו באים להתייחס לעובדות קיימות, למצוקה חברתית של רווקים, נשואים, חסרי יכולת ואמצעים לרכוש דירה, ואתחיל דווקא ברווקים.

לצערי הרב, חיילים שמשתחררים היום אינם מוצאים דיור, אף שיש להם זכאות, ואחת התשובות שהם מקבלים ממשדד השיכון, ברגע שיש להם הורים, ולא משנה מה הן בעיות המצוקה של ההורים, היא שאין ביכולת משרד השיכון לתת דיור מתאים לרווקים.

אנחנו נמצאים במצוקה. אל לנו לשכוח שרק בשבוע שעבר דיברנו על הירידה מן הארץ ועל ההתבוללות, שנובעות מכך שהצעירים לא מוצאים דיור בארץ, ולכן הם עוזבים.

כבר אינני מתייחס לנשואים, כי זו תופעה קשה מאוד, שגם נשואים עם תעודות זכאות לא מקבלים יחידות דיור.

לצערי הרב, בשבוע האחרון טיפלתי בכמה בעיות. אינני בא לתקוף את משרד השיכון, כי יש כמה דברים שעליהם כדאי אולי לשבח אותו, כמו למשל בעניין הסיוע בשכר דירה שהוא נותן לחסרי יכולת. השבוע גם טיפלתי במקרה אחד שבו המשרדים השונים שמחזיקים בדירות "עמיגור" ו"עמידר", בתקופה האחרונה התחילו להוציא הורים מבתיהם תחת צו, גם מפני שאינם מסוגלים לשלם את שכר הדירה, וכדאי לתת על כך את הדעת, כי כשאנחנו מדברים על חוק הגנת הדייר, כדאי להתייחס לחוק הזה בהרחבה, כי אם בן-אדם לוקח משכנתה ואינו מסוגל להחזיר אותה, לא מוציאים אותו מדירתו אלא פועלים בשיטה של הוצאה לפועל. במקרה הזה, מפני שהדירות שייכות למשרד השיכון, מפנים אותם מהדירות בלי לתת להם שום פתרון. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת דיין. רשות הדיבור לאחרון הדוברים, חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, בניגוד למה שאמר חבר הכנסת סילבן שלום – שלא תתפתה בנושא בנייה להשכרה. זה שבר, זה רע, זה גלולות למחלה, ובדרך כלל גלולות שאינן עוזרות רק גורמות לאסון. אבל לא זה המקום להתייחס לנושא הזה.

תקן אותי, חבר הכנסת אדרי, ב-1969 מונה זאב שרף לשר השיכון. הדבר הראשון שהוא אמר – בתוך שנה נרשום את כל הדירות בטאבו ונסדיר את העניין הזה. ואכן הוא סיים את הקדנציה שלו ב-1973. ב-1 בינואר 1974 נבחרה ממשלה חדשה. אברהם עופר, זיכרוננו לברכה, מונה לשר השיכון. גם הוא הבטיח שבתוך שנה-שנתיים הוא ירשום את כל הדירות הללו ויסדיר את בעיית השיכונים הציבוריים ורישום הדירות. אבל הקדנציה שלו חלפה, השלטון התחלף, הופיע השר גדעון פת ב-1977, והוא כבר נתמנה לשר הבינוי והשיכון – אז החליפו את השם – וגם הוא הבטיח שבתוך שנה אחת תוסדר כל הבעיה. לאחר מכן התמנו השרים לוי ושרון, והם כבר לא עסקו בעניין הזה.

זה נכון שהיום הוא יום של עדנה למבקרת המדינה, שהרי גם התיקון בפקודת הרוקחים מסתמך על דוח מבקר המדינה וגם החוק הזה מסתמך על דוח מבקר המדינה. אני מזוהר שלא להשלול אנשים. אי-אפשר לפתור את הבעיה הזאת בתוך פרק זמן קצר. הבעיה הזאת סבוכה, קשה לפתרון, הזנחה של עשרות שנים. אילו פתרו את הבעיה עד 1981 – כי הרי כאן מאריכים את תוקף ההגדרה של שיכון ציבורי מ-1981 עד 1 בינואר 1994 – ניחא, אבל אני יכול להבטיח לך, שב"שיכון ופיתוח" יש כמה עשרות אלפי דירות שנמכרו לפני 1981 ועדיין לא נרשמו.

לכן, נכון שהחוק הזה תורם משהו להקלת המצב, אבל שלא בדומה לחבר הכנסת אדרי שחושב שלאחר חקיקת החוק תיפתר הבעיה, אני חוזר ומזהיר את עצמנו: הבעיה הזאת קשה, סבוכה, ושינוי בחקיקה כשלעצמו לא יפתור אותה. צריך לפתור את הבעיה בדרך שונה לחלוטין, בדרך קלה יותר, פחות מסובכת. איך עושים את זה, כיצד – אני מוכרח לומר שאינני יודע, אם כי הקדשתי לזה הרבה זמן. אבל הדבר הגרוע מכול זה להשלול אנשים ולבוא ולומר להם שנמצא מזור לבעיית הרישום ואפשר לפתור את הבעיה הזאת בתוך פרק זמן קצר.

אגב, אני רוצה להזכיר, אדוני השר, שגם ב"שיכון ופיתוח" וגם ב"שיכון עובדים" אנשים שילמו דמי רישום עבור עשרות אלפי דירות. הכסף הזה איננו בנמצא, להערכתי, על אף העובדה שיש כנראה הפרשה בספרים בלבד, ולכשתמצא את הדרך, ואני מקווה שנמצא את הדרך להקל ולזרז את הרישום, אז תתעורר בעיית הכסף ששולם על-ידי הרוכשים בשעתם ואיננו קיים כאמור.

עוד מקסם שווא: אמרת שבעצם יש בעיות קשות במתן משכנתה, כשהדירות אינן רשומות. אינני חושב שזו הבעיה שלנו, כי המשכנתה ניתנת בשלב הבנייה, ולכן אי-אפשר לרשום בשלב הבנייה אלא רק לאחר שנגמר הכול, לאחר שהושלם הפיתוח והושלם הפיתוח השכונתי.

כאמור, הכרזה על הפיכת בניינים לשיכון ציבורי, ואינני יודע איך תיעשה ההגדרה של השיכון הציבורי, האם זו החלטה גורפת לגבי כל המבנים שנבנו, כפי שמגדירים כאן: "מקרקעין שהוקמו עליהם בניינים בידי המדינה או מטעמה או ביוזמתה, או שהמדינה רכשה בניינים עליהם" – האם זה אוטומטית לגבי כל השיכון הציבורי במדינת ישראל?

זה יכול להיות צעד חשוב קדימה, ללא ספק, אבל מי שמצפה שהבעיה תיפתר אוטומטית, טועה. אסור להשלול אנשים. הטיפול בעניין הזה ימשך שנים, וגם אז לא תוסדר הבעיה בשלמותה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת תיכון, אבל אני חייב להוסיף שזה צעד גדול קדימה.

דן תיכון (הליכוד):

גדול קטן.

היו"ר ר' אדרי:

גדול מאוד. גם אני מבין בעניין, אני גם קצת מבין בנושא הזה, ואני חושב שלפי הצעת החוק אנחנו צועדים לפחות להתחלה של פתרון.

בבקשה, אדוני שר הבינוי והשיכון.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מודה על המחמאות, אדוני היושב-ראש, כבוד חברי הכנסת.

אני מסכים ומזדהה עם מה שאמר חבר הכנסת דן תיכון. ודאי וודאי שאינני כופר ברשימה כפי שהוא הביא אותה, ההבטחות שניתנו. אני לא נתתי שום הבטחה.

דן תיכון (הליכוד):

המנכ"ל שלך.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני הקמתי צוות, והצוות הזה עובד במלוא הקצב. אני לא יכול להתחייב על מספרים. אני יודע שיש הערכה על סדרי גודל של 300,000 יחידות דיור כאלה. זה יהיה מעשה פתי מבחינתי לומר לך שאני מתחייב שבתוך חצי שנה או בתוך שנה העניין יוסדר. אני כן יכול להתחייב, וזה ודאי עומד גם לביקורת, שצוות יתחיל לעבוד, ויתחיל לעבוד בקצב. ככל שנתקדם, נדווח על כך לכנסת.

לגבי שאר הדברים, אני מעריך שבסקירה השנתית אוכל לענות על כל השאלות, מה גם שחלק מהשואלים אינם.

אני כן רוצה לענות לחבר הכנסת דוד מגן. קודם כול, הציטוט מהעיתון הוא מדויק, קראת מהעיתון. מטעמים של שמירה על כבודו של חבר הכנסת וסגן השר אלי בן-מנחם אינני מוכן לענות. אני רוצה לשמור על כבודו. אני לא משחק כאן משחק. אני חושב שהאיש פגע בי, פגע במשפחתי. אני לא רוצה ללכת ולומר מעל במת הכנסת אילו איומים אני מקבל בבית מטעם מי שמייצגים את אלי בן-מנחם. לכן אני מעדיף לשמור על כבודו, להבין את נפשו ולא להגיב.

אגב, לא הגבתי עד היום הזה בשום עיתון. סירבתי סירוב מוחלט להתייחס. הוא, אגב, משקר כאשר הוא טוען שאני תוקף. מעולם לא אמרתי מלה אחת בעיתון עליו, חוץ מאתמול בלילה, כאשר כבר הגדיש את הסאה. לא היתה לי פשוט ברירה אלא רק להגיב במשפט האומלל הזה כפי שאתה אמרת.

אני יכול לומר לך, ואני אומר את זה כאן באחריות, אני לא יודע מה עובר עליו, אני לא יודע למה הוא עושה את זה. אני לא מבין מה קורה.

אני מעריך שחבר הכנסת דוד מגן יודע כמוני, כך גם חברי הכנסת, שהעם הזה שלנו כבר לא מטומטם, הוא כבר עלה כמה כיתות. בסיכומי של עניין, לא צידוקים ולא תגובות נגד יכריעו את הכף לגבי המעשים של הממשלה ושל משרד הבינוי והשיכון. אני חושב שמה שיקרה הוא, בעוד שנתיים ימים, פחות מזה, יותר מזה, הממשלה הזו תעמוד לדין הציבור, והיא תעמוד על מכלול מעשיה. אז ידונו במכלול, ואם יחליטו שאנחנו לא ענינו על הצרכים, אני מעריך שלא ישאלו אף אחד, לא אותך ולא אותי, הם פשוט יעיפו אותנו. אם יחליטו שעשינו עבודה טובה, אני מניח שלמרות הצהרותיו של סגן השר אלי בן-מנחם נקבל מנדט נוסף.

אני מודה לכם, ואני לפחות אמשיך גם מעל במה זו, עד כמה שאתה תופתע מזה, חבר הכנסת מגן, לקרוא לסגן השר אלי בן-מנחם, אף שאין תקדים להכפשות ברמה הזו, שישוב לעבודתו. תודה רבה לכם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר, על תשובתך. אדוני השר, לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק – לוועדת הפנים או לוועדת הכלכלה?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לא משנה לי.

דוד מגן (הליכוד):

יש בזה היבט של תכנון ערים. צריך לדון בהצעת החוק בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאין התנגדות.

אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 3),

התשנ"ד–1993, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – אין, נמנעים – אין.

אדוני השר, ההוכחה הטובה ביותר היא שאין אף לא מתנגד אחד. אני רוצה להודות לך ולחברי הכנסת שתמכו בהצעת החוק, שעוברת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת הפנים של הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות ותשובות לשר החינוך והתרבות. ישיב סגן השר חבר הכנסת מיכה גולדמן. אדוני סגן השר, בבקשה.

פעילות רב רפורמי בבית-ספר

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

חומר שהגיעני מלמד על פעילותו של רב רפורמי בבית-הספר "קדימה" בקריית-ביאליק.

ברצוני לשאול:

1. האם מתקיימת פעילות זו בבית-הספר?
2. מה הוא טיבה של הפעילות ומה הן מטרותיה?
3. האם כל הנעשה עולה בקנה אחד עם החוק ועם הנחיות משרד החינוך?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ראה נא תשובתי מיום י"ב באדר התשנ"ד, 23 בפברואר 1994, על שאילתא זהה של חבר הכנסת אברהם שפירא.

התשובה שניתנה לחבר הכנסת אברהם שפירא – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

מה הקשר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

השאילתא זהה. הוא שאל אותה שאלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

היום?

היו"ר ר' אדרי:

אין שאילתא של חבר הכנסת שפירא.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אמרתי שהשאילתא של חבר הכנסת שפירא היא מיום 23 בפברואר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה הטעם – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני עומד לענות על השאילתא.

בתשובה על השאילתא של חבר הכנסת אברהם שפירא, בתשובה על כל השאלות הזרות – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אולי לחבר הכנסת עובדיה עלי יש שאלה נוספת.

עובדיה עלי (הליכוד):

האינטלקטואל הגדול מיכה גולדמן משיב – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

למה צריך לענות ככה?

התשובה על השאלות של חבר הכנסת אברהם שפירא, על כל השאלות:

החזן הרפורמי הוזמן על דעתם ועל-פי בקשתם של ההורים, אשר ביקשו לחגוג את חגיגת הבר-מצווה, בצירוף מתן שי: פמוטים שנרכשו על-ידי ההורים.

מנהלת בית-הספר טעתה בכך ששלחה חוזר להורים בנדון, במקום ועד ההורים.

המנהלת הועמדה על טעותה ונדרשה שלא להתערב בעתיד בנושאים שהם באחריותם הבלעדית של ההורים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני יכול לשאול שאלה נוספת במקום חבר הכנסת שפירא?

היו"ר ר' אדרי:

הוא לא רשום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא לא ידע. אולי היה בא.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, שמבין את האינטלקטואל הגדול סגן שר החינוך ואת התשובה שלו, התשובה היא לא לעניין.

אני מבקש לדעת אם כל הנעשה עולה בקנה אחד עם הנחיות משרד החינוך. ואם זה לא עולה בקנה אחד עם הנחיות משרד החינוך, האם הונחתה המנהלת לנהוג אחרת? כאן אנחנו רואים תופעה מאוד חמורה ופריצת גדרות שיש לה השלכות גם לעתיד. לכן אני מבקש לדעת ברחל בתך הקטנה, האם נהגה בהתאם לחוק, בהתאם לתקנות, בהתאם למה שמקובל במשרד החינוך? ואם לא עשתה כן – מה עשה משרד החינוך כדי שתופעות כאלה לא יישנו בעתיד? האם העמידו אותה על מקומה?

אני מבקש תשובה ברורה מכבוד סגן השר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני לא אגרר אחרי חבר הכנסת עובדיה עלי.

היו"ר ר' אדרי:

אני בטוח שחבר הכנסת עובדיה עלי, שידוע כאדם תרבותי והוגן, לא התכוון, חלילה, לפגוע בדבריו.

עובדיה עלי (הליכוד):

אינטלקטואל – זו מלה גסה?

היו"ר ר' אדרי:

לא. אני רק השבתי לסגן השר במקומך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני לא רוצה עכשיו להיגרר. אני חושב שגם טון הדברים חשוב. אני לא רוצה להרחיב בעניין זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה אמרתי?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

תלוי גם באיזה טון אומרים את הדברים. לפעמים שתיקה היא התשובה הכי טובה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אינטלקטואלים מתחכמים – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

בתשובה לחבר הכנסת עובדיה עלי, הדגשתי ואמרתי שהמנהלת הועמדה על טעותה, והסברנו בצורה ברורה כדי להבהיר לה לעתיד לנהוג בהתאם.

בחינות בגרות במקצועות היהדות

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

נודע לי, כי בניגוד לרוב המקצועות, את השלמת בחינות הבגרות במקצועות היהדות ניתן לעשות בקיץ בלבד. מצב זה מונע מהנבחנים במקצועות אלה להשלים את התעודה עד תחילת שנת הלימודים וגורם להפסד של שנת לימודים.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. האם יש פתרון אחר המאפשר לבוגרי בתי-ספר דתיים להשלים ולשפר ציונים במקצועות היהדות בלי שייאלצו להפסיד שנת לימודים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מועד החורף מיועד לנבחני משנה בלבד, היינו לאלה שנכשלו בבחינות קודמות. השאלונים זהים לאלו של נבחני המערכת האקסטרנית, שבגלל אופיה השונה מאפשרת בחינות בחלק מהמקצועות במועד החורף. ברוב מקצועות הבחינה אין אפשרות להיבחן במועד החורף – לא רק מקצועות היהדות, אלא גם מקצועות טכנולוגיים ואחרים.

משרדנו בודק אפשרות של הרחבת מספר השאלונים שבהם ניתן יהיה להיבחן במועד החורף, ובמסגרת הבדיקה הכללית ייבחן גם נושא מקצועות היהדות.

מועדי בחינות הבגרות

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

בלשכתי הפרלמנטרית התקבלה פנייתה של מועצת התלמידים בבית-ספר התיכון "אלון" ברמת-השרון, הקובלת על צפיפותן של בחינות הבגרות השנה, וכדוגמה מביאים הפונים שיבוץ מתוכנן של שלוש בחינות בשלושה ימים עוקבים בחודש מאי.

ברצוני לשאול:

1. מה טעם מצאו משבצי הבחינות לקבוע שיבוץ צפוף כנ"ל?

2. האם יישקלו הפחתת העומס והתחשבות בלחצי התלמידים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בניית לוח מועדי הבחינות כרוכה באילוצים, במגבלות ובבקשות מסוגים שונים:

יש לקבוע מועדים לכ-450 שאלונים בתחום זמן מוגבל של כחודשיים. נוסף על כך, יש להתייחס, בין היתר, לבעיות לוגיסטיות של ארגון בחינות גדולות בבת-הספר, להתחשב בבקשות שהן לעתים רבות ונוגדות. כמו-כן יש להתחשב בחגים של המגזרים השונים שנערכים בתקופת הבחינות, וכן בקושי לקיים בחינות למגזר הערבי והדרוזי בימי שישי וראשון.

בעת בניית לוח מועד בחינות לקיץ התשנ"ד ניתנה העדפה לנושא רווחת התלמיד הנבחן, כך שיהיה פיזור רב, ככל האפשר, במועד הבחינות, וזאת בכפוף לאילוצים ולמגבלות.

ואומנם, פניית מועצת התלמידים התייחסה למועדי הבחינות כפי שפורסמו בטיטה ראשונית. בעקבות הפניות, ובהתחשב באילוצים שפירטנו, הצלחנו לדחות כמה בחינות, בכללן אלה שהיו מתוכננות לחודש מאי, וכן לרווח את ימי הבחינה. כן שונו מועדי הבחינות בכימיה, בהיסטוריה ובתנ"ך.

אולם, למרות כל מאמציו, עדיין במשך תקופת הבחינות מתקיימות בחינות מדי יום ביומו.

כ-200,000 תלמידים נבחנים בלמעלה מ-12,000 הרכבי בחינות.

אנו פועלים לצמצום ככל הניתן את מספר התלמידים אשר יאלצו להיבחן ברצף של ימי בחינה.

כל שינוי נוסף שייעשה יקל על קבוצה מצומצמת אך יקשה על קבוצה אחרת.

מינוי מפקחים ללא מכרזים במערכת החינוך הערבית

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

נודע לי כי שני מפקחים מונו לאחרונה ללא מכרזים לפיקוח על השתלמות בית-ספרית במערכת החינוך הערבית במחוז הצפון.

ברצוני לשאול:

1. למה מונו המפקחים הנ"ל ללא מכרזים?

2. איך יפעל משרדכם למנוע ביצוע מינויים ללא מכרזים?

3. מה היא מדיניות משרדכם בנושא המכרזים למינוי מפקחים ופקידים בכירים במערכת החינוך הערבית?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המפקחים מונו לתפקידם באמצעות חוזים, שכן מסגרת העסקתם היא ארעית ולא תקנית.

2. אם יאושרו תקנים, יבוצעו המינויים באמצעות מכרזים.

3. אם יש תקנים – המינויים מבוצעים אך ורק באמצעות מכרזים. בנוגע לתקנים שאושרו למפקחים ולפקידים בכירים, לאלה יוצעו מכרזים בעתיד הקרוב.

ככלל, לפי הוראת השר, מקפיד משרד החינוך על ביצוע מכרזים ומינויים על-פי שיקולים מקצועיים.

סקר עמדות בני נוער

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

הובא לפני שאלון שעניינו סקר עמדות בני הנוער, המופץ על-ידי משרד החינוך. הסקר הנ"ל נערך בשיתוף מכון "כרמל", ובו שאלות על עמדותיו של התלמיד בענייני הסכם השלום ופרטיו (מצ"ב השאלון). השאלון אינו אנונימי.

ברצוני לשאול:

1. לאיזו מטרה עורך המשרד סקר זה?
2. האם זה נערך בידיעת השר ובהסכמתו?
3. האם אין כאן חשיפת עמדותיהם של תלמידים בנושא הנתון במחלוקת בעם?
4. האם אין חשש לשימוש פוליטי בנתוני הסקר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדי פעם עורך משרד החינוך סקרים אשר מטרתם לבחון את עמדותיהם של בני נוער לגבי נושאים שונים, בהם נושאים אקטואליים הקשורים ללאום, למדינה, לשירות בצה"ל. מידע על עמדות הנוער בנושאים אלה משמש את המשרד בקביעת תוכניות חינוכיות שונות, כגון חינוך לדמוקרטיה ולדו-קיום ערבי-יהודי, המכונים הציוניים, הכנה לצה"ל ועוד.

אין זאת הפעם הראשונה שהמשרד מזמין ומממן סקרים בנושאים אלה, וכבר ב-1973 וב-1975 נערכו סקרים על-ידי המכון לחקר חברתי שימושי בקרב הנוער היהודי הלומד, ובעקבותיהם גובשו תוכניות לימודיות וחינוכיות שונות.

גם בשנת הלימודים התשמ"ח-1988 מומן סקר בביצוע צוות חוקרים, בראשות ד"ר ראובן גל, במסגרת המכון למחקרים צבאיים.

2. הסקר הנוכחי הוזמן לפני קרוב לשנה בעקבות החלטה של שרת החינוך דאז, הגברת שולמית אלוני, אשר ביקשה לבדוק בצורה מבוססת ומקיפה את עמדות הנוער לגבי היחסים בין ערבים ליהודים על כל היבטיהם, ובנושאים רלבנטיים קרובים. ההחלטה של הגברת אלוני באה בעקבות אותו סקר טלפוני שהוזמן אז על-ידי יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת, חבר הכנסת אברהם בורג, אשר היה שנוי במחלוקת.

3. הסקר הנערך עתה, אף הוא בביצוע ד"ר ראובן גל וצוות עמיתים, אושר על-ידי ועדת היגוי שחבריה הם: רות אוטולנגי, מתי דגן, דורון שוחט, סאלח אלשיך, עלי חידר, טובה צור, פרופסור יעקב שול, נציג לשכת המדען. לשר החינוך לא היה קשר כלשהו לנושא. הסקר מהווה במידה רבה חזרה על הסקר שנערך ב-1988. המשיבים הם תלמידי כיתות י"א במדגם ארצי מייצג של בתי-ספר יהודיים, ערביים, דרוזיים ובדואיים, סך-הכול כ-200 בתי-ספר שנבחרו באקראי על-פי שיטות דגימה מקובלות.

כל השאלונים הם אנונימיים, שכן התלמידים אינם נדרשים לרשום את שמם. שם בית-הספר הופיע אומנם בשאלונים שהועברו בבדיקה המקדימה (PRE-TEST), אך לא יופיע בשאלונים המועברים במדגם עצמו.

אם כן, אין כל חשש לחשיפת עמדותיהם של תלמידים בודדים או של תלמידים במוסדות ספציפיים. כמו בכל סקר מסוג זה, כוונתם של המשרד ושל החוקרים היא לקבל מידע ברמת ממוצעים אוכלוסייתיים ולא ברמת הפרט או המוסד. לראיה, הבדיקה נערכה במדגם אקראי ולא במסגרת מפקד של כלל בתי-הספר.

4. השאלות האקטואליות שנשאלות הכרחיות, שכן הן קשורות לנושאים האחרים הכלולים בשאלון ומספקות תמונה כוללת ומקיפה.

אין כל כוונה להשתמש במשרד במידע הנגזר משאלות אלה להפעלת תוכניות או התערבויות כלשהן.

הזרמת הון פרטי למערכת החינוך

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

לאחרונה מתרבות הידיעות על-אודות הכוונה להזרים הון פרטי למערכת החינוך. נודע כי הינך תומך בהצעה, ואילו ארגוני ההורים והמורים מתנגדים לה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה למשרדך ההתנגדות הציבורית הרחבה לתוכנית?

2. האם אין בייסוד בתי-ספר מסחריים משום העמקת הפערים בין הקבוצות החלשות לקבוצות החזקות בחברה הישראלית?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרדנו מתנגד לכל מגמה להכנסת פרסומת מסחרית לבתי-הספר.

המשרד פועל זה שנים בנחישות ובהחלטיות שלא לאפשר שלטי פרסומת ולא פרסומת על בגדי תלמידים בגין אירוע ספורט או אחרים.

אנו מודעים לפערים שנוצרו בעשור האחרון בין בתי-הספר בגין תמורות, ומחפשים דרכים להקטנת פערים אלו, תוך מתן העדפה בולטת לבתי-הספר באזורים החלשים והפריפריאליים. המשרד דן בנושא זה, ועם סיום הדיון וקבלת ההחלטות נביאן לידיעת ועדת החינוך והתרבות.

מחסור ביועצים בבתי-ספר יסודיים

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

בטי לזניק, יושבת-ראש אגודת היועצים החינוכיים, טוענת כי מחסור ביועצים בבתי-ספר יסודיים גורם לתופעות חמורות בחטיבות ובתיכונים, כמו אלימות וניסיונות התאבדות. לטענתה, גיל המעורבים באלימות יורד כל הזמן.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות האמורות?

2. אם כן – כיצד ניתן לתקן את הנזק הנגרם לילדים בבתי-הספר היסודיים, הנובע מכך שברוב בתי-הספר היסודיים אין יועצים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תפקידו של המורה היועץ בבית-הספר היסודי, בין היתר, לעזור למורים להפעיל תוכניות ייעוציות בכיתות.

עבודה נכונה, מובנית ומקיפה בגיל הצעיר בוודאי מהווה גורם חשוב במניעת תופעות שליליות בגיל בוגר יותר.

2. שעות הייעוץ בחינוך היסודי באות מסל השעות העומד לרשות מנהל בית-הספר. המנהל מעסיק יועץ, על-פי שיקול דעתו, לפי סדר עדיפויות שהוא קובע.

משרד החינוך פיתח תוכנית "כישורי חיים", המופעלת ברמה ניסיונית ב-80 בתי-ספר, בכל הכיתות, ומועברת על-ידי מחנכי הכיתות. תוכנית זו באה לפתח בילדים, בין השאר, חוסן נפשי, שיסייע להם בהתמודדות בעתיד מול מצבים שליליים.

אין לנו ספק כי העסקת יועצים במערכת החינוך היסודי חיונית ביותר.

היו"ר ר' אדרי:

תם סעיף השאלות והתשובות לשר החינוך.

הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), מאת חברי הכנסת אברהם פורז ואליהו בן-אלישר, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה חבר הכנסת אליהו בן-אלישר. בבקשה, אדוני.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, או מה שנותר כאן מהכנסת, החוק הזה בא לתקן לפחות במידה מסוימת עוול שנגרם לתחיקה הישראלית ולוועדות תכנון ובנייה בשנת 1967, כאשר ראש הממשלה דאז, לוי אשכול, נכנע ללחץ שהופעל עליו על-ידי חברת החשמל, והוא לחץ על הכנסת, לאחר שלחץ על הממשלה, וכולם ביחד החליטו לעקוף את חוק התכנון והבנייה על-ידי החוק המיוחד. נדמה לי שזהו כתם שאנחנו עומדים למחות אותו מספר החוקים הישראלי. אני מצטער על שהכנסת לא תמיד הקפידה שלא לחוקק חוקים מן הסוג הזה, שעוקפים את המינהל הנכון, את השיטה הנכונה, לפעמים גם את ההיגיון.

הלואי שהיינו יכולים היום לסגור את רדינג. זאת כדאי לזכור ולדעת, היום כושר הייצור של תחנת רדינג הוא פחות מ-10% מהייצור של חברת החשמל. ייתכן שב-1967 היה למה שייצרה תחנת הכוח רדינג חשיבות. היום אין לייצור הזה כמעט חשיבות. הציוד מיושן, ואפילו הציוד החדש יחסית שהותקן שם גם הוא כבר מיושן, ובעוד שנים מספר יצטרכו לפרק אותו. בעצם התחנה הולכת והופכת מיותרת.

תחנת רדינג עומדת היום על 400 דונם אדמה. מאחר שבשעה האחרונה עסקה הכנסת לא מעט בענייני שיכון ובענייני משרד הבינוי והשיכון, כל אחד יכול להבין מה ערכם של 400 דונם בצפון תל-אביב היום ומה ניתן היה לעשות בשטח העצום הזה, עד כמה ניתן היה לנצל אותו לצורכי שיכון,

לצורכי תרבות, רוח, מה לא, ובעיקר גם לממן לפחות חלק, ואולי אפילו גדול מהסגירה של תחנת הכוח עצמה.

אבל הממשלה לא נעתרה לבקשתו של חבר הכנסת פורז ולבקשתי שלי לתכנן כבר עתה את סגירתה כליל של תחנת הכוח, כך שלפחות בהצעת החוק הזאת שאנחנו מגישים היום לכנסת, חבר הכנסת פורז ואני, מצוין שהמועצה הארצית לתכנון ולבנייה תורה על הכנת תוכנית מתאר ארצית, כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, בשטח תחנת הכוח, ובתוכנית ייקבעו מועדים לסיום פעילותם של תחנת הכוח ומתקניה.

אני מצוין זאת בהדגשה, על מנת שכל אחד ידע שיומה של תחנת הכוח רדינג ממשמש ובא, גם אם זה ייקח שנים מספר.

חברת החשמל לישראל תהיה חייבת להגיש למועצה הארצית לתכנון ולבנייה, בתוך 12 חודשים מיום פרסומו של חוק זה, מפה מצבית כמשמעותה בחוק התכנון והבנייה, של השטחים והמבנים והמתקנים, וגם לזאת יש חשיבות, כי חברת החשמל בעצם לא תוכל עוד להתחמק מחובתה ולהמשיך לעקוף את החוק.

כאן ירשה לי היושב-ראש לציין את מאמציו הבלתי-נלאים, הממושכים מאוד והעקביים, של מי שהיה חבר הכנסת, אוריאל לין, בכיוון הזה. אנחנו נהנים היום לא מעט מפרי עבודתה של ועדת משנה מיוחדת בראשותו של חבר הכנסת לשעבר לין, שעבדה ועמלה באותו נושא. הוא ודאי ישמח שאנחנו מגישים היום לקריאה ראשונה אותה הצעת חוק.

כאשר יאושר החוק ויפורסם ברשומות, הוא ייטיב עם תושבי תל-אביב-יפו, ייטיב עם כל הסביבה, יסיר מטריד אקולוגי-בריאותי מכל הבחינות מתושבי תל-אביב וסביבתה. חשוב לציין, שקבלת חוק זה לא תחייב, לפחות בשלב זה, כל הוצאה תקציבית.

אני שמח לציין, שהממשלה הלכה לקראתנו בנושא הזה, ובתיקונים מסוימים קיבלה ואימצה את ההחלטה, כאשר חברי ממשלה היום, חברי כנסת בעבר – כמו יצחק רבין, שמעון פרס ויוסי שריד, ואני מצוין רק אותם – חתמו בכנסת הקודמת על הצעת חוק דומה. אני שמח שהכנסת עומדת לקבל את ההצעה הזאת של חבר הכנסת פורז ושלי בקריאה ראשונה, ואני מקווה שאכן כך יהיה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בן-אלישר.

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי, ראשון הדוברים, וכנראה גם האחרון.

עובדיה עלי (הליכוד):

עד כדי כך?

היו"ר ר' אדרי:

כנראה, לפי המצב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

יש הסכמה פה-אחד.

היו"ר ר' אדרי:

אני לא רוצה לקרוא את כל השמות. יש 35 חברי כנסת. אני לא רוצה להלאות ולהעניש אותם חברי כנסת שנמצאים ולקרוא 35 שמות. הרשימה ידועה. אני אתן אותה לפרוטוקול.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מברך על הצעת החוק שהציעו ידידי חברי הכנסת אליהו בן-אלישר ואברהם פורז. הצעת החוק היא במקומה, באה בעיתוי הנכון. צריך לזכור שההצעה המקורית באה לאוויר העולם בשל חוק שהיה די דרקוני, חוק מיוחד שנקבע, נדמה לי, על-ידי לוי אשכול, זיכרוננו לברכה, מתוך מגמה לזרז הקמת – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לעקוף את חוק התכנון והבנייה.

עובדיה עלי (הליכוד):

– תחנת הכוח, באמצעות עקיפה של כל חוקי התכנון והבנייה. כשמדובר בתחנות כוח שהן במרכזי ערים, שיש להן השלכות אקולוגיות חמורות – היום, עם המודעות שיש לנושא איכות הסביבה והאקולוגיה – מן הדין ומן ההיגיון לשים סייגים הרבה יותר כבדים בתחומים האלה, ובצד הדאגה להקמת תחנות כוח, שאיש איננו מזלזל בחשיבותן וודאי צריך לעשות הכול כדי להקים מספיק תחנות כוח ולתת מענים ופתרונות ותשובות לצורכי האוכלוסייה במדינת ישראל ולצורכי התעשייה במדינת

ישראל – בצד הצרכים האלה חשוב מאוד גם להגן על בריאות הציבור ולשמור שאיכות הסביבה לא תיפגע בצורה חמורה; יש לדאוג לכך שהאקולוגיה תישמר בצורה נאותה.

לכן חשוב מאוד לקבל את הצעת החוק הזאת ולדאוג שבמסגרת חוקי התכנון והבנייה, במסגרת התקנות שמתקין שר הפנים, הדברים האלה ימצאו את ביטויים הנאות, כך שגם הכבשה תהיה שלמה וגם הזאב יהיה שבע.

עם כל הרצון והצורך לשמור על איכות הסביבה ולענות על כל השאלות האקולוגיות, חשוב מאוד שלא ייגרם נזק על-ידי מניעה של הקמת תחנות כוח. בסופו של דבר, היום יש צרכים למדינת ישראל, ואי-אפשר להתעלם מהצרכים האלה של תעשייה, של אוכלוסייה גדלה, של מדינה שמתפתחת, צרכים שהולכים ומתרחבים.

יחד עם שמירת איכות הסביבה, חשוב מאוד לתת את הדעת על כך שכל השאלות הביורוקרטיות וכל הנהלים בהקמת תחנות כוח – יישמרו. אנחנו יודעים שהיום יש ארגונים רבים, יש דיירים ושכונות, ואם להתחיל להתחשב בכל התנגדות ובכל טענה של דייר זה או אחר, לעולם לא נוכל לבנות תחנות כוח.

אברהם פורז (מרצ):

זה בתוכנית מתאר ארצית. שם אין התנגדויות.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת פורז, אני בירכתי על העיקרון בהצעת החוק. עם זאת, הדברים יעברו לוועדה מחוזית, יעברו לוועדה מקומית – – –

אברהם פורז (מרצ):

איזו תוכנית מתאר ארצית שתוכן. היתרון שלה, שבתוכנית מתאר ארצית אין התנגדויות. בתוכנית מתאר ארצית הממשלה מאשרת ונגמר סיפור.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם הדברים האלה ימנעו את כל הביורוקרטיה שיכולה להיגרם, ואם נמנע את הסחבת, אני בעד. אני בירכתי על עצם ההצעה ועל הרעיון. ביקשתי להעיר בשולי הדברים, שכאשר נותנים את הדעת על הכנת תקנות או על הכנת תוכנית מתאר ארצית, כדאי שנישמר ולא נתחיל לגרום לסחבת שלא ניתנת לגישור ולפתרון. הדבר הזה לא יעלה על הדעת. ייתכן שכדאי ששני הדברים האלה יישמרו וישמרו על מערכת של איזונים וריסונים מתאימה. זו הערת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני רוצה להודות לחברי הכנסת פורז ובן-אלישר על הצעת החוק, שהיא במקומה, ואני חושב שהיא תזרז את יתר ההליכים.

אני מבין שאנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הפנים?

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת הכלכלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ד–1994, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 6, נגד אין, נמנעים אין. הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ד–1994, עוברת לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

תודה לחברי הכנסת המציעים ותודה גם לחברי הכנסת שנתנו אמון בהצעת החוק.

הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה) (הוראות שעה), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה) (הוראות שעה), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפניכם את הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה) (הוראות שעה), התשנ"ד-1994, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

זוהי הצעת חוק של הממשלה, אשר נדונה במליאת הכנסת בקריאה ראשונה ביום 20 בדצמבר 1993 והועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק זו נועדה לספק למשטרת ישראל כלי עזר נוסף למאבק בטרור, בכך שהיא מוסיפה לחוק הכניסה לישראל איסור להעמיד מקום לינה לרשותו של תושב אזור יהודה ושומרון וחבל-עזה, אשר נכנס לישראל שלא כדין, או שהוא יושב בה שלא כדין, תוך הפרת תנאי הרשיון שניתן לו לצורך הכניסה לישראל.

ההנחה הבסיסית שהניעה את הממשלה להציע הצעת חוק זו היא, שחלק לא מבוטל מפעולות הטרור המתבצעות בישראל נעשות על-ידי תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, אשר נכנסים לישראל בלי שיהיה להם כלל רשיון כניסה, ואולי הרשיון נשלל מהם בשל עברם המפוקפק, או שהרשיון שניתן להם הוגבל לשהייה בשעות היום בלבד, לצורכי עבודה אצל מעביד מסוים, והם מפירים את תנאי הרשיון ונשארים בתחומי ישראל גם בשעות הלילה.

בחוק הכניסה לישראל קיימות אומנם סנקציות של קנס, מאסר וגירוש מהארץ כנגד מי ששוהה בישראל שלא כחוק. אך התברר שסנקציות אלה אינן יעילות כשמדובר בתושבי האזורים, מפני שמדובר בתופעה רחבת ממדים, ואי-אפשר לסתום את בתי-המשפט ולמלא את בתי-הכלא באלפי עבריינים אלה.

ברור גם שלצווי גירוש אין שום משמעות כשמדובר בתושבי האזור שיכולים למחרת גירושם לחזור לתחומי ישראל. לכן נמצא הצורך להטיל איסורים ועונשים גם על אלה שמסייעים לתושבי האזורים לעבור על החוק ולשהות בישראל שלא כדין, בכך שהם מספקים לתושבים אלה מקומות לינה. התופעה הזאת של הספקת מקומות לינה לתושבי האזורים, בניגוד לתנאי רשיון הכניסה שלהם לישראל, אשר מגביל אותם לשהייה בשעות היום בלבד, שכיחה במיוחד בקרב המעבידים של אנשים אלה, אשר מלינים את העובדים שלהם בכל מקום אפשרי, במפעלים, במסעדות ואפילו בפרדסים.

מעבידים אלה נותנים את ידם במעשה זה לסיכון הביטחוני הכרוך בשהייה בלתי חוקית של אנשים אלה בישראל. הם עושים זאת מתוך קלות דעת, כדי להפיק מעובדים אלה את מירב הרווח הכספי האפשרי. לכן מוצדק להטיל עליהם קנסות כספיים כבדים, כדי שיעשו מחדש את חשבון הרווח וההפסד.

הצעת החוק מטילה על מי שמלין בישראל תושב של האזור חובה לבדוק אם יש בידו רשיון כניסה כדין לישראל ואם הוא שווה בה כדין. על המלין מוטלת החובה להוכיח שהוא אכן ערך בדיקה כזו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עלי להודות בגלוי שיש לי ספקות רציניים אם אכן הצעת חוק זו תסייע במידה ניכרת לצמצום הטרור, שכן הטרור של אנשי אש"ף ושל ה"חמאס" וכל הנגרים אחריהם מתבצע לא מעט על-ידי אנשים שנכנסים לישראל שלא כדין, ולא דווקא בשעות הלילה על-ידי אנשים ששוהים כאן מחוץ לשעות שהותרו להם. אדרבה, רוב פעולות הטרור מתבצעות לאור היום, וגם על-ידי אנשים שיש בידם אישור כניסה לישראל. הטרור גם אינו מוגבל, כידוע, לתחומי ישראל. אדרבה, רוב פעולות הטרור מתבצעות בשטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה. למרות ספקות אלה, מאחר ששר המשטרה, המפכ"ל ובכירי המשטרה, שהופיעו בפני ועדת הפנים, טענו שיש בהצעת חוק זו כדי לסייע למשטרה במאבקה בטרור, ראינו חובה לעצמנו לתת להם כלי עזר זה, ואם אכן יסייע חוק זה במשהו, ואפילו במקרים בודדים, יציל נפש אחת וימנע איזו שפיכות דמים על-ידי ארגוני המרצחים, הרי הדבר כדאי.

מאחר שמדובר כאן בהצעת חוק יוצאת דופן ורגישה, הציעה הממשלה שהיא תהיה הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים בלבד. אינני רואה בכך פסול. אדרבה, תבוא אלינו משטרת ישראל בתום ששת החודשים עם נתונים עובדתיים ותראה לנו כיצד ובאיזה היקף הועיל חוק זה לצמצם את הטרור, ואנו נבחן אותו בתום ששת החודשים.

חברי הכנסת, להצעת חוק זו הועלו הסתייגויות מספר, ואתייחס אליהן בשלב מאוחר יותר, כמובן, אדוני היושב-ראש, אם המסתייגים יהיו כאן, והם אינם, ואולי אנחנו נחסוך גם קצת זמן. אני מבקש לדחות את ההסתייגויות שטרם הוגשו, הן רשומות, ולאשר הצעת חוק זו בקריאה שנייה ושלישית.

אדוני, נדמה לי שאנחנו ערוכים להצבעה, כי אני לא רואה כאן את המסתייגים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הנה, אני פה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אנחנו עוברים להסתייגויות. חבר הכנסת בא-גד – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. הסתייגות לפסקה (1). אני מבקש, אם תואילי בטובך להעלות את כל הסתייגויותיך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, הצעת החוק שהונחה לפנינו לקריאה שנייה ושלישית היא בעצם עוד הצעת חוק מהסוג שבא ליצור רושם של פעולה להבטחת ביטחונם של תושבי ישראל. אני אומרת "ליצור רושם", משום שהצעת החוק הזאת בעצם מוסיפה לשורה ארוכה של תקנות והכבדות שכבר ישנן לגבי עבודתם של הפועלים מהגדה ומהרצועה בתחומי מדינת ישראל.

בזמנו דובר על כך שהפתרון יהיה באמצעות שיטת הכרטיסים המגנטיים ושיטת האישורים. אחר כך היו הגבלות על לינה של הפועלים הפלשתינים. עכשיו אנחנו דנים בחוק המנסה להעניש או לאיים בעונש על המעביד המלין פועלים.

אני רוצה לומר לכנסת ולשר, שכל השיטות האלה בסופו של דבר – ודיברנו על כך גם בוועדה – מצמיחות עוד איזו ביורוקרטיה של כל מיני מפקחים, אבל התועלת שבהן היא שולית ביותר. שמעתי שיושב-ראש הוועדה ציין את הספקות שיש לו לגבי החוק הזה ולגבי הקשר בין אישור הלינה לבין המצב הביטחוני ולבין פיגועים כאלה או אחרים.

לכן, אדוני השר והממשלה כולה, כל החוקים האלה הם חוקים שיוצרים רק כאילו ביטחון, ואין ביטחון אלא בפתרון הבעיה וביצירת מצב שבו לא יהיה אינטרס לאנשים, לפועלים הפלשתינים, או לפלשתינים בכלל, לפגוע בישראלים. כל הצעדים האחרים רק זורים אשליה.

קראתי היום שהחלטתם לאשר עוד רשיונות עבודה בישראל ל-4,500 פועלים פלשתינים לצורך עבודה בחקלאות. אתם עושים זאת משום שהצרכים של המשק הם כאלה, משום שהפועלים הפלשתינים הם זולים ומשום שהחקלאים מחפשים פועלים זולים. אני לא מתווכחת כרגע על ההחלטה הזאת. אבל אני שואלת: האם אתם מסוגלים לעמוד ולאכוף את איסור ההלנה? וכמה מפקחי עבודה, או מפקחים אחרים, יתרוצצו, אדוני, בלילות, לחפש את הפועלים הישנים? והרי הפועלים ישנים בארץ, בין היתר, משום שמאלצים אותם ולא מרצונם החופשי, לעבוד יום עבודה ארוך מאוד, ארוך מאוד, משום שיש להם בעיה להגיע ולחזור לבתיהם, ומשום שאין להם דרך אחרת להתפרנס. לכן אני לא מאמינה שהחוק הזה יכול לשנות את המצב כהוא זה.

היה עדיף אילו ניגשתם בצורה רצינית לפתרון הבעיות, אילו האצתם בצורה רצינית את התהליך, אילו הסקתם בצורה רצינית מסקנות הולמות מהטבח הנורא בחברון. הרי שום חוק כזה לא ימנע בעתיד אסונות כאלה שעלולים להתרחש אחרי הטבח בחברון וכאשר אתם משאירים את המתנחלים בחברון. חוק כזה ימנע? חוק כזה, שמאיים על המעביד שהוא ישלם כך וכך קנסות – זה מה שימנע את הטרור? אתם תשאירו את המתנחלים בבית-הדסה, תקבלו חוק כזה ותלכו לישון שקטים, שמנעתם טרור?

לכן, אדוני השר, אני אומרת במלוא הכנות והכאב לממשלה: עשיתם מהלכים מאוד חשובים, עליכם על דרך של הידברות עם אש"ף, הגעתם גם לאי-אלה הסכמות חשובות. עכשיו הזמן להאיץ את התהליך. עכשיו הזמן לגשת בצורה רצינית לפינוי התנחלויות הנמצאות בלב יישובים ערביים.

עכשיו הזמן למנוע את העימותים האפשריים. עכשיו הזמן להציע לכל מתנחל שרוצה לעזוב את הפיצוי הכספי ההולם. זה הזמן. וכשזה ייעשה, אפשר יהיה לבוא ולהגיד: הנה, עשיתם משהו למען הביטחון. אבל כל זמן שאתם לא עושים את הדברים האלה, כל היתר נראה לי ממש רטיות לשיכור כאבים, שרק יוצרות אשליה שמשהו נפתר.

אני גם רוצה לומר, שביחסים העתידיים בין שני העמים – ואני לא יודעת מה בדיוק יוחלט, איך יהיו בדיוק היחסים, אבל נראה שאנחנו הולכים בכיוון של דו-קיום כלכלי וחברתי כזה, שיהיו קשרים, ופועלים פלשתינים יעבדו בישראל לא רק עוד חודשים, או שנים, אלא לטווח ארוך יותר. בתנאים כאלה, כל הכבדה שאתם מציעים היום רק יוצרת עימותים רבים עוד יותר. ואם נגיע שוב למצב, שמעבידים – כדי למנוע את גילוי הפועלים הלנים ללא היתר, אדוני, אני רוצה להזהיר – יעשו את הדבר הנורא שעשו, ששמו את הפועלים במחסן ואחר-כך נעלו מבחוץ את הדלת כדי שלא ישימו לב שיש שם מישהו בפנים, אני חושבת שעלולים לקרות אסונות הרבה יותר חמורים. לכן אני מתכוונת להצביע נגד הצעת החוק. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אדוני יושב-ראש הוועדה, ברצוני להשיב, אני מבין?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כן, אני אשיב בקצרה.

אדוני היושב-ראש, תהום קיימת בין הנימוקים של חברת הכנסת גוז'נסקי לתפיסת העולם שלי, ואינני רוצה להפוך את הוויכוח כרגע לוויכוח פוליטי. התפיסות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בוודאי התפיסות המדיניות-הפוליטיות, לא מקובלות עלי.

כאן יש הצעה של הממשלה בדבר כלי נוסף שהיא מבקשת כדי להציל אולי נפשות בישראל. ואת הכלי הזה חייבים לתת. הספקות שלי לא היו לגבי החוק כפי שהוא מוגש. הספקות היו, האם זה אמצעי חריף מספיק כדי למנוע. אני חושב שהממשלה צריכה להתמודד התמודדות יותר רצינית ויותר קשה על מנת להבטיח את חיי התושבים בארץ הזאת, להבטיח את חיי המתגוררים ביהודה ובשומרון, בדרכים נוספות. ואם הכלי הזה, כפי שאמרת, מוסיף על יכולתה של משטרת ישראל וכוחות הביטחון להתמודד, צריך לברך על כך.

אני מציע לדחות את ההסתייגויות של חברת הכנסת גוז'נסקי ולאשר את הצעת החוק כפי שהיא.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מצא.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת יוסף בא-גד לשם החוק. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לשם החוק – אין

נגד – 9

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – אין, נגד – 9, ההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את שם החוק כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 7

נגד – 2

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 7, נגד – 2, נמנעים אין. שם החוק, כהצעת הוועדה נתקבל.

אנו עוברים להסתייגויות לסעיף 1.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לכותרת השוליים. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לכותרת השוליים בסעיף 1 – אין

נגד – 9

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לכותרת השוליים בסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – אין, נגד – 9, נמנעים – אין. ההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לרישא של סעיף 1.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לרישא של סעיף 1 – אין

נגד – 10

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לרישא של סעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – אין, נגד – 10, נמנעים – אין, ההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לפסקה (1).

הצבעה

בעד התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1(1) – 1

נגד – 9

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1(1) לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 1, נגד – 9, נמנעים – אין. ההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי לפסקה (2) בסעיף 1.

הצבעה

בעד התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1(2) – 1

נגד – 11

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1(2) לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 1, נגד – 9, נמנעים – אין. ההסתייגות לא נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לפסקה (2) בסעיף 1.

הצבעה

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 1(2) – אין

נגד – 11

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 1(2) לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – אין, נגד – 11, נמנעים – אין, ההסתייגות לא נתקבלה.

ואנחנו עוברים להצבעה על סעיף 1 כהצעת הוועדה.

הצבעה

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 10

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – 1, נמנעים – אין. סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על החוק בקריאה שלישית.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, יש הסתייגויות של חבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ר' אדרי:

הוא ביטל אותן. חבר הכנסת דוד מגן ביטל כל הסתייגויותיו.

אנחנו מצביעים על הצעת החוק בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד החוק – 10

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה) (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – 1, נמנעים – אין. הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה) (הוראת שעה) נתקבלה בקריאה שלישית.

ואני מודה ליושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת יהושע מצא, וגם לממשלה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – סייג להגבלת אספקת חשמל, מים וטלפון).

התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ס' טריף)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תרמ"ה, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – סייג להגבלת אספקת חשמל, מים וטלפון), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת סאלח טריף.

אדוני, חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר האנרגיה, למעשה הנחתי את הצעת החוק הזאת עוד ב-15 בפברואר 1993, לאור המצב המיוחד ולאור הבעיות הקיימות בנושא חיבורי בתים לחשמל, הבתים הלא-מורשים, או שאין להם היתרי בנייה כחוק, ובעיקר במגזרים הערבי והדרוזי.

הצעת חוק זו באה לתת מענה למצב אבסורדי שבו יש היום אלפים רבים של בתים, שלמעשה נבנו באיזו צורה שהיא ללא היתרי בנייה. עם השנים הוקמה על-ידי הממשלה – על-ידי משרד הפנים – ועדת-מרקוביץ, אשר בדקה את מצבם של הבתים האלה ואת התכנון הכולל שיש לאותם יישובים, לאותן ערים, ושילובם של הבתים האלה בתוכנית המתאר הכללית, והיא החליטה על הריסה של מבנים רבים ועל מתן הכשר לבתים קיימים אחרים.

נוצר מצב שיש אלפי בתים שאינם מיועדים להריסה ואינם יכולים לקבל היתר בנייה בגלל בעיות מתאר וחוסר תכנון בסיסי מוקדם לאותם בתים, לאותם אזורים. אותם בתים – אף שאינם מיועדים להריסה ולא ניתן להרוס אותם וגרים בהם אנשים, ילדים ומשפחות רבות מאוד, אפשר להגיד עשרות אלפי בני אדם – לא יכולים, על-פי חוק התכנון והבנייה החל מ-1965 וכלה בחוק-קצב, שבא לאחר מכן, שלא להיות מחוברים לחשמל, למים ולטלפון.

המסוכן ביותר במרכיבים האלה של התשתיות הוא נושא החשמל. נוצר מצב שכל בית כזה, כל משפחה כזאת, שבימים האלה אינה יכולה לחיות ללא חשמל, מתחברת, אדוני השר, באופן מאוד פרוביזורי, מאוד מסוכן ומאוד לא תקין למשפחה אחרת שיש לה חשמל. יש כל מיני חוטי חשמל שמסתובבים מעל בתים, מעל רחובות, במקומות כאלה, שזו ממש סכנת נפשות.

אנחנו, כממשלה וככנסת, לא נתנו את הדעת על המקרים הללו, שיש לפתור אותם. לכן הצעת החוק הזאת באה לתת מענה לאותם בתים שהמדינה לא רוצה להרוס, שגרים בהם אנשים, והשר, או חברת החשמל יכולה לחבר אותם לחשמל בצורה תקינה.

בהצעת החוק הזאת, אשר הנחתי בזמני, בחודש פברואר 1993, לא היו מרכיבים אשר הוצעו בהצעת החוק הממשלתית שבאה ביוזמתו המבורכת של השר משה שחל כשר האנרגיה בחודש פברואר 1994. בהצעת החוק הזאת יש למעשה גם פתרונות מאוד מקובלים ומאוד טובים, שיכולים לתת מענה אמיתי לחיבורי חשמל לבתים שאינם מיועדים להריסה, והיא באה לפתור סוף סוף את הבעיה הזאת לפרק זמן של שנתיים.

אני מציע את הצעתי, ואני מאוד מקווה שאדוני השר שחל, שר האנרגיה, ימצא את הסינתזה, את האפשרות למזג את הצעתי עם ההצעה הממשלתית, ובכך יבוא פתרון לבעיה הקשה הזאת שאנחנו נתקלים בה הרבה שנים. רבים, אדוני, צופים כך ברגע זה וצופים בבית הזה ומקווים שאכן תיפתר בעייתם. הייתי ראש רשות והייתי אחראי גם לרשויות מקומיות והייתי מוקד לפניות בעניין הזה של רבים שסובלים – –

עובדיה עלי (הליכוד):

איך הם צופים אם אין להם חשמל?

סאלח טריף (העבודה):

פשוט לא שמעת קטע אחר של דברי, שבו אמרתי שאין דבר כזה שאין להם חשמל; יש להם חשמל, חבר הכנסת עובדיה עלי. הם מחוברים לבתים אחרים, למשפחות סמוכות, בחיבורים זמניים ומסוכנים. כאשר יש עומס, נניח בחורף, נשרף להם מקרר, נשרפת להם מכונה חשמלית אחרת, ויש תקלות, שאלטרים נופלים, וזה יוצר מצב מסוכן מאוד משום שזה יכול לגרום לשרפת בתים, וכבר קרו מקרים כאלה.

לכן, מול המצב הבלתי-אפשרי הזה שבו נמצאות אותן משפחות, יש מקום שאנחנו ניתן מענה ותשובה. אין לי ספק שבתיקון הזה נציל הרבה משפחות מבעיות כאלה.

בהזדמנות הזאת אני גם רוצה לברך את שר האנרגיה, גם על ההצעה שהוא הגיש, כדי לפתור בעיה מאוד קשה וכאובה. אני מודה לך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת סאלח טריף.

ישיב השר משה שחל, שר האנרגיה והתשתית ושר המשטרה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת השרים לחקיקה התלבטה בחוק של חבר הכנסת סאלח טריף משני טעמים. האחד, היא לא רצתה לתקן את חוק התכנון והבנייה, שהמגבלה שבו, בסעיף 157, קבעה שביט שגבנה ללא היתר בנייה לא יחובר למים, לחשמל ולטלפון. התיקון פתח פתח לאפשרויות שהסנקציה הזאת, המניעה הזאת, עלולה למנוע אפשרות של הפסקת בנייה בלתי חוקית.

הסיבה השנייה, בעוד שבדברי ההסבר נאמר שהכוונה היא לדוח ועדת-מרקוביץ – ולמי שאיננו יודע, דוח ועדת-מרקוביץ הגדיר אילו בתים ניתן לתת להם היתר אף שנבנו ללא היתר בנייה, אילו בתים אולי לעתיד לבוא יהיה צורך להרוס אותם אבל בשלב הזה הם מקבלים היתר, ויש מעט מאוד בתים שנבנו על דרכים או על כבישים שלעתיד לבוא צריך לסלול אותם ואין להם היתר.

בוועדת השרים לחקיקה היה ויכוח. אני חייב לומר שאני אישית תמכתי ביוזמה של חבר הכנסת סאלח טריף, מפני שידעתי שהמגמה והכוונה הן טובות וזהות לתביעה שאני תבעתי עוד בממשלת האחדות הראשונה, שצריך לתת לאנשים האלה, שגרים הרבה שנים בבתיים, פתרון הולם ומכובד, וגם צריך למנוע את הסכנה בעיקר במה שנוגע לחיבורי החשמל, שתיאר אותה כאן חבר הכנסת סאלח טריף.

יצא שהיום, בתום הישיבה, נדמה לי הסעיף האחרון בישיבת הערב, אני מתכבד להביא הצעת חוק שבה פתרתי את הבעיה, כיצד לא לתקן את חוק התכנון והבנייה; אני מביא אותה כהצעת תיקון בחוק החשמל – והיא מאוד מוגדרת – לחיבור כ-9,000 בתים לרשת החשמל.

מאחר שאני מעוניין מאוד ורוצה לשמור על זכותו של חבר הכנסת שעבודתו ורצונו יקבלו ביטוי, ומאחר שהמגמה שבהצעה היא בהחלט רצויה, אני רוצה להציע, על אף המלצת ועדת השרים שלא לתמוך בהצעה, להעביר את ההצעה של חבר הכנסת סאלח טריף לאותה ועדה, לוועדת הפנים של הכנסת, ולמצוא לכך ביטוי של מיזוג עם הצעת החוק הממשלתית תוך שמירת הזכויות של חבר הכנסת סאלח טריף והיוזמה שלו.

היו"ר ס' טריף:

תודה לאדוני השר.

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי – קשה לי לומר, אבל חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להתנגד. מתוך הבקשה להתנגד נשמע את נימוקיו בעד. בבקשה, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האנרגיה והתשתית, הצעת החוק המונחת לפנינו היא לדעתי הצעה מסוכנת. החוק המקורי נועד להיות אמצעי הרתעה נגד בנייה לא חוקית, נגד בנייה פראית, נגד ההשתוללות של עברייני בנייה. אנחנו יודעים שהתופעה הזאת הלכה והתרחבה במשך שנים רבות וכל אמצעי האכיפה לא הועילו.

האמצעי הזה שמנע חיבור חשמל, חיבור מים, חיבור טלפון – היווה אמצעי הרתעה די משמעותי ודי רציני. להערכתי, הוא גם היה אמצעי די יעיל לצמצום הבנייה הלא-חוקית וההשתוללות הזאת, שגם גרמה נזקים בלתי רגילים לתקציב המדינה.

אנחנו רואים היום תופעה של בנייה על כל גבעה ובכל בקעה ועל כל הר ללא תכנון. כאשר באות הרשויות ורוצות לחבר תשתיות ל"יישוב" הזה – הדבר בלתי אפשרי מפני שעל שטח של קילומטר רבוע יש ארבעה-חמישה בתים, ולך תחבר תשתית של כביש, של ביוב, של מים, של חשמל, למבנים המפוזרים בצורה לא מאורגנת, לא מתוכננת, בפיזור אדיר שאין לו כל היגיון, אין לו כל היגיון תכנוני.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני כיושב-ראש הישיבה מוכרח להעיר לך, שדברך בעניין זה לא מתייחסים לאותו מצב. אנחנו נמצאים במצב נתון שבו כבר יש בתים ובהם אנשים חיים. תאר לך את הסיטואציה הזאת.

פיני בדש (צומת):

זה מה שנקרא לאכול חזיר ולשים חותמת "כשר".

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תיכף אני אתייחס לנקודה הזאת.

אני דיברתי עד עכשיו, עד לרגע זה, על המישור העקרוני של החקיקה, השינוי בחקיקה באמצעות חוק התכנון והבנייה. לדעתי, השינוי בחוק התכנון והבנייה אינו במקומו.

עם זאת, היתה ועדת-מרקוביץ, וועדת הפנים של הכנסת בזמנה תמכה בכך שהמלצות ועדת-מרקוביץ יתקבלו ויושמו הלכה למעשה. אם רוצים כאן לפתור בעיות נקודתיות, אם רוצים לפתור בעיות של אותם בתים שהותרו על-ידי ועדת-מרקוביץ –

היו"ר ס' טריף:

אכן כן.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — אז בבקשה, בואו נפתור אותן באמצעות חקיקה שתתייחס לאותם בתיים, ולא נשנה את חוק התכנון והבנייה. לדעתי, ההצעה של השר לשנות את החוק בנושא של אספקת חשמל, למשל, הדרך הזאת הרבה יותר טובה, הרבה יותר יעילה. משיגים כאן אותן תוצאות, בלי לפגוע ולבטל אמצעי הרתעה חשוב כל כך שיש בידי המתכנן, שיש בידי הרשויות הסטטוטוריות. לדעתי, אסור לוותר על האמצעי הזה.

היו"ר ס' טריף:

אתה לא מוותר עליו.

עובדיה עלי (הליכוד):

ואם אתה רוצה כאן לפתור את הבעיה, בבקשה, נמצא דרך וניתן פתרון הולם לאותם דיירים, לאותם בתיים שכולנו מסכימים שצריכים לתת להם את הפתרונות הנאותים האלה, אבל נעשה זאת בדרך אחרת, בדרך של חקיקה אחרת, ולא באמצעות שינוי החוק הזה, שלדעתי המניעה שלו וביטולו יסבו נזקים בלתי הפיכים, נזקים שיגרמו להשתוללות חסרת רסן בתחום הזה, שגם היום הוא פרוץ.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני רוצה לומר שהודעתי גם לשר, כי בעניין הצעת החוק העניין כל כך גמיש, שבועדה ניתן בהחלט להציע ולשנות, כאשר הכוונה היא באמת לתת פתרון, כפי שהוצע בוועדת-מרקוביץ, לאותם בתיים. העניין החל ברעיון לפתור בעיה לגבי אותם מקרים אנושיים ביותר, שבהם אין הוראה להרוס את הבתים, שבאותם בתיים שבהם חיות משפחות — —

פיני בדש (צומת):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בדש, אני מסביר. אולי החוק שלי בא שנה לפני גם בשביל שידרבן. ואני מודה ומתוודה שהשר כבר פתר חלק מהבעיות, והיום הוא מביא את זה בהצעת חוק מאוד מאוד מסודרת. ובוועדה, כמציע של החוק, אני בהחלט יכול לקבל את זה שימזגו את ההצעות, כדי לתת פתרונות למצב הקיים ולא לבטל את הוראת החוק שבאה למנוע בניית בתים בלתי חוקית בעתיד, או מיום תחילתו של החוק. זו כוונתי, חבר הכנסת עובדיה עלי, ואת זה רציתי להסביר לך.

ניגש להצבעה על הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – סייג להגבלת אספקת חשמל, מים וטלפון), התשנ"ג-1993.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון סייג להגבלת אספקת חשמל, מים וטלפון), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ארבעה בעד, מתנגד אחד, שני נמנעים. אני קובע שהצעת החוק תעבור לוועדת הפנים להכנה לקריאה ראשונה. אני מודה לחברי הכנסת.

הצעת חוק איסור פגיעה בקווי תשתית, התשנ"ד-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מזמין את חבר הכנסת אלכס גולדפרב לנמק מהמקום הצעת חוק תתתפ"ד, הצעת חוק איסור פגיעה בקווי תשתית, התשנ"ד-1993, של חברי הכנסת אלכס גולדפרב וסילבן שלום. בבקשה, אדוני.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, עד היום טרם הוסדרו הכללים להנחה ולאבטחה של קווי תשתית להובלת דלק וגז. לפי בדיקה של משרד האנרגיה, יש בממוצע כשתי פגיעות בכל שנה בצנרת דלק וגז. פגיעות אלו, נוסף על ההפסד הכלכלי והנזק הביטחוני הנגרם מהן, גורמות גם לפגיעה במקורות המים שארצנו כה ענייה בהם.

הצעת חוק זו באה להסדיר את אחריות הקבלן ואת התיאום בין הרשויות המקומיות שבשטח שלהן עוברת הצנרת לבין מניח הצינור. החוק מסדיר את הפיצוי במקרי פגיעה. החוק גם מסדיר את הסימונים התת-קרקעיים והעל-קרקעיים, ומגדיר מי יבצע את התיקונים במקרה של פגיעה. ונזק הפגיעה יוערך על-ידי שמאי מוסמך, ורק אז ייקבע גובה הפיצויים.

החובות והאחריות על-פי חוק זה יחולו על המזמין והקבלן, כאשר לקבלן אחריות שילוחית למעשה ולמחדלים, וזאת אם לא קיבל אישור בכתב, כנדרש בחוק, מהרשויות המקומיות שדרךן עוברים צינורות התשתית. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר האנרגיה והתשתית, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא הפגיעה בקווי תשתית הוא נושא שיש לו השלכות כלכליות ובטיחותיות חשובות ביותר. לצערי, פעם אחר פעם פוגעים קבלני עפר העוסקים בעבודות חפירה בקווי תשתית המשמשים להובלת דלקים וחומרים מסוכנים אחרים. פגיעות אלה גורמות סיכון בטיחותי לסביבה ונזק כספי לבעלי הקווים שנפגעו ומסכנות את מי התהום של מדינת ישראל.

במשך השנים שחלפו לא טרחו רשויות הממשל לטפל בנושא הצנרת המוליכה חומרים מסוכנים ברצינות הראויה, וכתוצאה מכך קיים סיכון מתמיד לסביבה.

משרד האנרגיה והתשתית הורה לחברת שירותי נפט לבצע מיפוי של כל הצנרת הנמצאת באזור מפרץ-חיפה כדי שניתן יהיה למנוע פגיעה בה בעת ביצוע חפירות.

אדוני היושב-ראש, משרד האנרגיה מברך על ההצעה כבסיס לדיון. במסגרת הצעה בקריאה טרומית ראוי היה להביא את הנושא הזה כדי לבדוק מה ניתן לעשות. אנחנו חושבים שההמלצה צריכה להיות לא רק לגבי סוג אחד של קווי תשתית, לא רק לגבי צנרת להולכת דלקים. אני חושב שהיא צריכה לחול על הצנרת כולה, כי בנושא זה יש צורך מיידי לעשות סדר. הבעיה היא של העלות הכלכלית, שאותה צריך להסדיר.

אני מציע שבהקשר זה נסכים להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה של הכנסת, כדי לברר אם יש מקום להכין אותה לשלבים הבאים של החקיקה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, אדוני השר. חבר הכנסת רענן כהן, אני מבין שאתה מתנגד להצעת החוק. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני ביקשתי להתנגד להצעת החוק מסיבה אחת, שהיא אולי מרכזית. נדמה לי שיש כאן כמה ראשי ערים, ומי שהוא ראש עיר יכול לראות איזו ביורוקרטיה, אילו מדורי גיהנום צריך לעבור היום כדי להעביר אפילו גג רעפים. אינני מדבר על דברים מתחת לאדמה, על צנרת, אלא על דברים פשוטים. האם מישהו עבר את מדורי הגיהנום האלה?

מה מציע לנו פה חבר הכנסת אלכס גולדפרב? הוא מציע תיאום בין המשרדים. האם אפשר לעשות תיאום בין המשרדים? זו אוטופיה. והשר עוד מסכים לרעיון. בואו נראה כמה משרדים יש שאפשר לתאם ביניהם דברים כאלה, ועוד במה שנוגע לצנרת. האם שאלת אם יש מפה של הצנרת של מדינת ישראל? האם מישהו בדק? מישהו ראה?

ואני אף פעם לא מדבר בלי שאני יודע מה מתרחש. כל ההצעה הזאת, ידידי וחברי המציע, היא הצעה טובה, כי אתה רוצה שיהיה סדר, והסדר שאתה רוצה אותו, אני בעדו. אי-אפשר לעשות סדר כשאין בכלל סדר, כשאין בכלל אפשרות להגיע לסדר, כי הבסיס אינו נכון, כי המבנה אינו נכון, כי הביורוקרטיה היא אדירה.

לכן הייתי פונה ומציע: א. להסיר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

השר אמר שאפשר יהיה לדון באי-סדר הזה בוועדה.

רענן כהן (העבודה):

לוועדה אין שום יכולת לדון, כי היא לא מבצעת. היא לא יכולה לבצע, היא לא יכולה להכין מפות, היא לא יכולה להכין תשתית, היא לא יכולה להורות לוועדות המחוזיות, היא לא יכולה להביא לתיאום. על מה אתה מדבר?

רפאל פנחסי (ש"ס):

שכנעת אותנו, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

איך הוא אומר כאן? – "הנחת צנרת דלק וגז תהיה מותנית בתנאים הבאים: (1) סימון קו הצנרת במפות הרלבנטיות – – –

היו"ר ס' טריף:

הוא שכנע אותך להיות בעד.

רענן כהן (העבודה):

כמה עבודה השקעת בזה? תסתכל: "הנחת הצינור בעומק העמוק לפחות מ-2 מטרים – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רענן כהן – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה אתה עצוב כל כך?

רענן כהן (העבודה):

מאחר שהעניין לא רציני, מאחר שלא יכול להיות תיאום, אני מבקש להסיר את זה מסדר-היום.

רפאל פנחסי (ש"ס):

עכשיו הוא ישב ויצביע בעד.

היו"ר ס' טריף:

באווירה פורימית זו אפשר להצביע? בבקשה, חברי הכנסת. ההצבעה החלה. אני מבין שיהיה רוב מוחץ בעד, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

נגד.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור פגיעה בקווי תשתית, התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

הנה התוצאות: בעד – 4, שני מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שהצעת החוק תעבור לוועדת הפנים להכנה לקריאה ראשונה.

קריאה:

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ס' טריף:

ועדת הכלכלה, בבקשה, אני מתקן.

חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה להגיד לך: הייתי ראש עיר, וכשהמועצה פגעה באיזה כבל של "בזק", זה עלה 80,000 שקל. לעבדך הנאמן נפתח תיק פלילי, ואני כל כך שמחתי, כדי לשים לב בפעם הבאה. אני אומר לך שזה נושא חשוב ביותר. יש תכנון ופשוט צריך להקפיד – – –

רענו כהן (העבודה):

אתה מאמין בזה?

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה לקוות שיהיה דיון חשוב בוועדה ויוסקו מסקנות חשובות לטובת העניין. אני מקבל את דעת הממשלה. דעתו של השר מאוד חשובה.

הצעה לסדר-היום

פעילות מיסיונרית בקרב עולי בוכרה

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים – הצעה לסדר-היום מס' 3541: פעילות מיסיונרית בקרב עולי בוכרה. חבר הכנסת רפאל פנחסי, בבקשה. כבוד הרב פנחסי.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת פנחסי.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ידידי שר המשטרה, אומנם אנו עוסקים השבוע בנושאים העומדים לכאורה ברומו של עולם – הרחבת הקואליציה, האירועים המדיניים – אבל, רבותי, בואו לא נתעלם מנושאים הנדחקים לשוליים, אף שלא אחת מדובר בנושאים כבדי משקל, לעתים דברים מהותיים וכבדי משקל מבחינתנו כעם יהודי הדבק במורשתו.

אם יורשה לי, עדיין כהערת אגב, להעיר לגבי פרשת הכותל, שצוברת תאוצה, הרי, ידידי שר המשטרה מר משה שחל, ודאי שאני צריך ורוצה להביע מחאה על כך שנמנע מיהודים להתפלל ליד שריד בית-מקדשנו, אולם אם בכך מנעת פצועים או אף הרוגים, חס ושלום, נכון עשית. עם זאת, ודאי שזה לא יכול להיקבע כמדיניות קבועה ונמשכת, וחייבים למצוא פתרון שימנע כליל מהמתפללים המוסלמים לאיים על המתפללים היהודים.

רבותי חברי הכנסת, אני מגיע לנושא שאני מבקש להעלות, והוא הפעילות המיסיונרית הנעשית בקרב עולי בוכרה. מדובר בעיקר בריכוזי העולים מבוכרה באזור תל-אביב. כל פעילות מיסיונרית כשלעצמה היא פסולה ומקוממת, בבחינת "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית". זהו מעשה נפסד ונפשע לבוא לכאן, למדינת ישראל, ודווקא כאן לבקש לפתות יהודים להמיר דתם ולהצטרף לכתות שונות ומשונות, שבאופיין ובמהותן הן כאמונה הנוצרית. אבל כאשר מדובר בעולים, ועוד זה מקרוב באו, החוצפה גדולה שבעתיים, וכך גם הזעם והעלבון, וכך גם – וזה מבחינתי החמור מכול – הסכנה. שכן, מדובר בעולים תמימים המאמינים שכאן, בארץ-ישראל, ודאי כולם כוונתם לטובה, והם לא מעלים בדעתם שמוליכים אותם שולל.

מורי ורבותי, שיטות הפעולה של המיסיונרים הן מגוונות ומתוחכמות. כדי לשכנע את עולי בוכרה להצטרף אליהם הם שולחים, לא תאמינו, דווקא בוכרים חברי הכת, אנשים שעלו לפני שנים מבוכרה וניצודו בעבר בידי הכת. אני יודע על פעילות ענפה של המיסיונריות הזו בעיקר מכת "עדי השם", ובעיקר בתל-אביב, ובעיקר בשכונת-שפירא ובשכונת יד-אליהו, ואני תובע בכל תוקף לשים לכך קץ. יש כאן ספק עבירה פלילית, ובכל מקרה יש כאן ניצול חמור של מצוקה וחוסר הבנה.

אני מבקש מאדוני השר להעמיד נושא זה של העמדת צידי נפשות לדין בעדיפות שונה מכפי שהוא היום. משום-מה יש תחושה שנושא זה אינו זוכה לתשומת לב מספקת. אבקש לקיים דיון בנושא זה במליאה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לאדוני.

אדוני שר המשטרה, האנרגיה והתשתית, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת רפאל פנחסי, במקום שר הדתות.

למשרד הדתות נמסר, מגורמים הפועלים נגד המיסיון בישראל, כי יש יסוד לידיעה בעיתון "יום השישי" על-אודות פעילות מיסיונרית בקרב עולי חבר העמים, שאחד מיעדיה הוא העלייה מבוכרה.

משרד הפנים העביר את הנושא לבדיקת משטרת ישראל. במשטרה לא נתקבלו תלונות בקשר לפעילות מיסיונרית בקרב עולי בוכרה ובקשר לנטען בהצעה לסדר-היום דגן. למשטרה לא היה מידע בנושא. אם תתקבל תלונה כזו, היא תיבדק על-פי החוק.

יש לציין, שעל-פי חוקי מדינת ישראל, המיסיונריות כשלעצמה איננה נחשבת לעבירה פלילית. הניסיונות בעבר ליזום חקיקה בנושא הניבו סעיפים בחוק העונשין, שעניינם המרת דת תמורת טובות הנאה: הטבות כפיתוי להמרת דת לפי סעיף 174א לחוק העונשין, קבלת הטבות תמורת המרת דת לפי סעיף 174ב לחוק העונשין, וסעיף 368 לחוק העונשין, שעניינו המרת דתו של קטין.

אני רוצה להביא קצת נתונים סטטיסטיים בנוגע למה שנעשה בתחום הזה במשך השנים האחרונות, ואולי הנתונים קצת יפתיעו, כי הם הפתיעו גם אותי: בשנים 1988 ו-1989 לא נפתח שום תיק בגין העבירות הנ"ל; בשנת 1990 נפתחו 51 תיקים – 50 תיקים על-פי סעיף 368, ותיק אחד לפי סעיף 174א; בשנת 1991 נפתחו 63 תיקים – 62 תיקים על-פי סעיף 368, ותיק אחד לפי סעיף 174א; בשנת 1992 נפתחו 68 תיקים, כולם לפי סעיף 368, ולהזכיר – זה פיתוי להמרת דת של קטין; בשנת 1993, עד אוקטובר, נפתחו 114 תיקים, כולם על-פי סעיף 368.

מה היה בתחום ההרשעות? בשנת 1990: ב-15 תיקים נתקבלה הרשעה בבית-המשפט; בתיק אחד נתקבל זיכוי; חמישה תיקים הועברו לפרקליטות; תיק אחד הועבר לתביעה המשטרתית; בתיק אחד טרם נסתיימה החקירה. ב-1991: ב-16 תיקים נתקבלה הרשעה על-ידי בית-המשפט; בתיק אחד נתקבל זיכוי; 12 תיקים הועברו לפרקליטות; שלושה תיקים הועברו לתביעה המשטרתית. בשנת 1992: בחמישה תיקים נתקבלה הרשעה; 17 תיקים הועברו לפרקליטות; עשרה תיקים הועברו לתביעה המשטרתית; בשבעה תיקים טרם נסתיימה החקירה. בשנת 1993: בשלושה תיקים נתקבלה הרשעה; 26 תיקים הועברו לפרקליטות; 21 תיקים הועברו לתביעה המשטרתית; ב-36 תיקים טרם נסתיימה החקירה. כל שאר התיקים נסגרו על-פי עילות הקבועות בחוק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני השר, אלה נתונים של המשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

כן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זה של המשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

כן, כן.

משרד הדתות עוסק בחיפוש דרכים נוספות להתמודדות עם הבעיה.

אף שנושא המיסיונריות הועלה פעמים מספר במליאה, אין פעילות רבה מסוג כזה בישראל. מבחינה ציבורית הנושא ראוי להתייחסות, ואני מציע להעבירו לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי, המבקש להסיר את ההצעה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני, מאוד מודה לך בשם כל חברי הבית הנמצאים כאן.

חבר הכנסת פנחסי, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

כן.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך.

אנחנו מצביעים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מודה לשר על פירוט היתר שהוא נתן. זה היה מאלף.

עובדיה עלי (הליכוד):

השר השיב תשובה – – –

היו"ר ס' טריף:

לא היה טעם אפילו להציע להסירה.

עובדיה עלי (הליכוד):

כל המוסיף גורע.

היו"ר ס' טריף:

בהחלט.

אדוני השר, מכיוון שלא הגעת למקומך כדי להצביע, אנחנו נוסיף את קולך – בעד, כמובן. אם כן, ארבעה בעד העברת הנושא לוועדה, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. תודה רבה.

הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ניגשים לנושא האחרון על סדר-יומנו, הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. אני מזמין את כבוד שר האנרגיה והתשתית להציג את ההצעה. בבקשה, אדוני. יש לך יום רב פעילות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו הצעה דומה להצעה שלך.

היו"ר ס' טריף:

זו הצעה רצינית מאוד של השר, ואנחנו נשמח לשמוע ממנו כמה מלים. זו הצעה שבאה לפתור אותה בעיה, אדוני. אנחנו נשמע את השר בהסברו להצעת החוק הממשלתית.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש מקרים שבהם אדם רודף אחרי נושא, בין שהוא חבר כנסת ובין שהוא שר. ואולי תתפלאו, דווקא בהיותו שר הוא לעתים מוצא את עצמו חסר אונים בטיפול בבעיה שהוא חושב שמן הצדק לטפל בה.

הצעת החוק המונחת לפניכם היא בדיוק הצעת חוק מן הסוג הזה. היא באה לתקן עיוות הקיים במדינת ישראל יותר מעשור שנים.

במדינת ישראל של שנות ה-90 קיימים אלפי בתים אשר אינם מחוברים לרשת החשמל. עובדה זו, פרט לעוול שהיא גורמת לעשרות אלפי אזרחים, מהווה סיכון לחייהם של האזרחים, אשר נאלצים להתחבר לרשת החשמל בצורה פירטית, תוך סיכון חייהם וחיי שכניהם.

מדובר בבתיים במגזר הערבי והדרוזי, באותו מגזר שבו לא היו תוכניות מתאר, ושהקרקע היא קרקע פרטית של המשפחה, שם נהוג לבנות בית כאשר הבן מתחתן ועוד בית כאשר הבת מתחתנת. אגב, בדרך כלל הבנים הם המסתפחים למשפחה.

מאחר שלא היו תוכניות מתאר, נוצרה בעיה של בתים שקיימים הרבה שנים, שאיש איננו מדבר על הריסתם ואיש איננו חושב שהם מיועדים להריסה, אלא צריך להסדיר אותם.

הממשלה החליטה, נדמה לי בשנת 1985, להטיל על אחד מעובדיה, על עובד בכיר, מר מרקוביץ, להתייחס לסוגיה הזאת ולהמליץ המלצות בפני הממשלה. ואכן ועדת-מרקוביץ, שהיתה ועדה בין-משרדית, נדרשה לסוגיה הזאת בשנת 1986 והמליצה כי כל הבתים אשר אינם מיועדים להריסה יחוברו לרשת החשמל. למרות ההמלצה, שלפיה לכאורה היו הייסורים אמורים להסתיים, תופתעו לשמוע שלא נמצאה הדרך לחבר את הבתים לרשת החשמל.

הצעתי אז הצעות. ניסיתי לשכנע. אמרו לי שבתוך חודש ימים יהיה פתרון. מאז 1986 ועד היום עברו קרוב לעשר שנים ופתרון אין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

החוק יפתור את זה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

בהחלט כן.

חבר הכנסת ויינשטיין, בשלב מסוים כל כך רגזתי, ראיתי שאני לא מצליח להעביר פתרון, החלטתי, על-פי חוק החשמל, שהוא חוק בטיחותי, כי יש סכנה אמיתית – מעבירים בגובה של 2 מטרים, 2.5 מטרים, מעבירים על – – –

היו"ר ס' טריף:

מבית לבית.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

מעבירים מבית לבית על איזו צנרת עם מין צורה של V כזה, מעבירים את הטיילינג מבית לבית. אגב, לפעמים מחברים לעמוד החשמל, כאן יש סכנה אמיתית.

עובדיה עלי (הליכוד):

השר לא מתכוון שהחוטא יצא נשכר?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת עובדיה עלי, האמת היא, שהאיש עצמו הוא חסר אונים, אין לו מענה. אילו היו באים ואומרים, צריך להרוס את הבית, אני מבין.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים אתך. אני מדבר על הנימוק שאנשים מתחברים שלא בהתאם לחוק, זה לא נימוק לבוא –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

לא, הבעיה היתה שמהרגע שוועדת-מרקוביץ הגיעה לידיעה שמתוך, אני יודע, 9,000 בתים יש 8,000 ומשהו בתים שאינם מיועדים להריסה, ואמרה, צריך לתת להם לגיטימציה, אז היה צריך לעשות את זה.

אני רוצה לומר לך, אם לא מקיימים את החוק, זה גורם לכך שאנשים מזלזלים ואומרים, גם אני אבנה באופן בלתי חוקי. לכן, צריך להסדיר את הבעיה, ולמי שנתת לו את הסכמתך, תן לו אפשרות לחיות.

מה קורה היום? מים הם מקבלים. הרשות המקומית שולטת על המים, היא לא שואלת אף אחד. כל הבתים מחוברים למים.

היו"ר ס' טריף:

גם לטלפון, אדוני.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הטלפון, מאחר שההוראה בתחום הזה לא כל כך נחרצת וחברת "בזק" רוצה למכור טלפונים, מחברים אותם לטלפון. מה נשאר? האיש נשאר בלי חשמל. הדעת לא סובלת זאת. היו מקרים שבתי-ספר לא חוברו.

אני אומר עוד הפעם, צדק חייב להיעשות, בלי ויכוח. אחרי דין ודברים – גם הפעם הלך לי קשה, גם בתוך הממשלה – ההצעה באה לפתור בעיה. היא איננה בלתי מוגדרת, אלא היא קובעת במפורש שמדובר באותם בתים שוועדת-מרקוביץ נתנה להם היתר. שנית, האישור שניתן על-ידי צו, ניתן לא במסגרת חוק התכנון והבנייה – אני לא נוגע בו – הוא ניתן בחוק החשמל. כאשר אני מעביר למשרד הפנים, לוועדה המקומית, היא רשאית להתנגד. אם היא תמצא שבית איננו כלול במסגרת המקורית, אני נותן את ההודעה, נותן חודש ימים כדי להתייחס אליה. לאחר חודש ימים הצו הופך להיות צו החלטי.

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שעל-ידי החוק הזה נוכל, יחד עם חברת החשמל, לחבר את הבתים האלה בתוך פרק זמן קצר ככל האפשר. אף-על-פי-כן, זה ייקח ללא ספק זמן, זאת אומרת יותר משנה, אולי יותר משנתיים, אבל נתחיל בפתרון הבעיה.

עבורי זו סגירת מעגל. אני התחייבתי למצוא פתרון. אני חושב שהיום, עם העברת החוק לוועדת הפנים של הכנסת, נוכל לסגור את המעגל. לכן אמרתי עוד לפני כן, שהצעת החוק של חבר הכנסת סאלח טריף היא כללית בהיקפה. דברי ההסבר להצעתו אומרים אותם דברים, אבל הניסוח שלה גורף. אני בהחלט אומר ואציין, שחבר הכנסת סאלח טריף סייע בעניין, ואוכל במקרה זה להביא איזה תיקון, שאני מקווה שהוא מסוג התיקונים שאולי אינם מרעישים את הכנסת אבל לדעתי הם העבודה האמיתית והחשובה שהכנסת מוציאה מתחת ידיה מדי פעם.

אני מציע להעביר את החוק להכנתו לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

אני מאוד מודה לאדוני השר על הצעת החוק החשובה, שאמורה לתת פתרון להמון המון משפחות. אנחנו נפתח את הדיון עם מעט חברי הכנסת שנמצאים כאן, אדוני. בכל זאת, רשימת הדוברים סגורה, ומי שלא נמצא מאבד את תורו.

אני אקרא את שמות חברי הכנסת שביקשו את רשות הדיבור עד שאגיע לשמו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. חברי הכנסת אלסאנע, מירום, לס, שטרית, יהלום, יחזקאל, בא-גד, כהן, טמקין, אורון, נחמן, שגב, זיסמן, כהן, איתן, פורז, גור, דיין, הירשזון, זנדברג. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת שעדיין נמצאים באולם, אני מבין את הבעייתיות. יש אלפי משפחות שגרות בדירות, משתמשות בחשמל באופן שאיננו בטיחותי, יש סכנת חיים, וצריך להסדיר את

הבעיה. זו נקודת המוצא של החוק, ואני מבין את השר שמביא את ההצעה, ואת היושב-ראש חבר הכנסת טריף, שהגיש הצעת חוק דומה לחוק הזה.

אבל משהו מפריע לי. אנחנו מביאים חוק ואומרים: נעשתה בנייה ללא היתר. זאת העובדה. מה המשמעות של בנייה ללא רשיון? ראשית, זו העלמת מס, כי מי שבונה ללא רשיון, זה ללא רשיון, אין פיקוח, אין מערכת של בקרה. בנייה ללא רשיון היא בניגוד לתכנון. אתה רוצה להעביר כביש במקום מסוים – – –

היו"ר ס' טריף:

זה תכנון שמעולם לא היה, אדוני. אתה היית ראש עיר, מי אשם בזה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש ערים שבהן צריכים לעבור כבישים, רחובות, ויש עובדות שנבנו בתים על הדרך, על הכביש. יש צפיפות. אתה רוצה לבנות חמש יחידות דיור על דונם, משום שאתה אומר שיש בתי-ספר לכך וכך יחידות דיור, יש חשמל, כבישים וכל הדברים האחרים.

אדוני השר, אנחנו אומרים כאן לאנשים שבנו ללא רשיון, או שגרים במקום כזה: אנחנו מכשירים אתכם. מים כבר יש לכם, ביוב יש לכם, או אין לכם, טלפון התקינו לכם, חסר רק חשמל. זה מסכן אתכם כי בניתם בצורה בלתי חוקית, אנחנו נותנים לכם את זה.

אני מבין שחייבים לפתור את הבעיה הזאת, אבל אני שואל: איפה ההרתעה? אני לא אומר מבחינה כספית. איזו הרתעה תהיה לי לגבי אלה שבנו בצורה לא חוקית, ואנחנו אומרים להם: עשיתם דברים בניגוד לחוק, עכשיו אנחנו מכשירים אתכם. מה אנחנו תובעים מהם? מה המחוקק יתבע מהם? היש אפשרות לתבוע מהם משהו? אני לא יודע. משהו כספי, מעבר לדמי החיבור. אותו עונש, אותה הרתעה, אותו קנס כספי, אותה סנקציה שתאמר לאלה שמקנאים בהם ואומרים: אה, הם בנו, הם מקבלים הכול, גם אני אעשה את זה.

אדוני השר, לא יהיה מצב שאנשים יגידו: מאחר שהכשירו אותם, אני כבר לא אבנה. להיפך, הוא יגיד: הנה אלפים עברו על החוק, גם אני אבנה בנייה לא חוקית, אני מצפצף על המחוקק; בעוד שלוש שנים יבוא חבר כנסת שיכיר את הבעיה שלי, בוודאי תהיינה בחירות אזוריות, הוא ודאי יענה לי. הוא יעשה את זה ויקבל הכשר. אני חושב שמבחינה זאת אנחנו עושים דבר שאיננו מושלם.

אני תומך בהצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה. אינני יודע אם חברי הכנסת בוועדה יציעו הצעה. אני מציע לשר, ואני מדבר אליך כרגע כשר המשטרה. רציתי לשאול את עצמי כשדיברת. שר האנרגיה מציע לנו משהו, מה אומר על זה שר המשטרה? הוא שלטון החוק, הוא זה שצריך מחר לשלוח את השוטרים לעבודה הקשה הזאת – לעצור בנייה.

זו השאלה שאני שואל את כבוד שר המשטרה, שמחר צריך לשלוח אלי שוטרים בגלל בנייה בלתי חוקית שאני אבנה. אני אומר לשוטרים: רבותי, מה אתם מבזבזים את הזמן עלי? הנה על ידי בנו בנייה לא חוקית, הכשירו אותה, העבירו להם חשמל, דאגו להם. מה קורה כאן?

לכן, הייתי מבקש מאוד מהשר שאולי הממשלה שיזמה את החוק הזה, העסיקה את מיטב היועצים הכלכליים והמשפטיים, אנשי החוק, תחשוב על סנקציה, על מחיר, על הרתעה, אחרת אני חושב שבעוד שנים מספר, אלה שיהיו כאן, ודאי יהיה דור אחר, הם יצטרכו להביא אותו חוק, לאחר הקריאה השלישית הזאת. צריך לעצור את זה. לכן המגמה חשובה. אדוני השר, כולנו לעבודה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת דראושה, עמור, גולדפרב, ביבי, פרץ – אינם באולם. חבר הכנסת פניני בדש, בבקשה.

פניני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני מתנגד לצד העקרוני של החוק הזה כי אני חושב שהוא נותן לגיטימציה כל פעם לדבר לא חוקי שנעשה, קובע עובדות בשטח, ואחר כך מחוקקים חוק כדי לפתור בעיה קיימת.

בדברי ההסבר כתוב: אי-חיבור מבנים לרשת החשמל גורם לכך שהמתגוררים במבנים רוכשים חשמל בדרך לא-חוקית. הדבר גורם למפגעי בטיחות קשים, זה לא אסתטי וכו'. נאסר על חברת החשמל לספק חשמל למבנה שלגביו לא ניתן היתר בנייה לפי חוק התכנון והבנייה.

כיושב-ראש רשות, כיושב-ראש ועדת תכנון ובנייה של היישוב שלי, אני חושב, ונכון שהחוק הזה מדבר על מבנים שבנייתם הסתיימה עד לתחילת חוק זה, אבל אני חושב שקבלת החוק הזה היא עידוד בנייה בלתי חוקית. אנשים יבינו שקביעת עובדה בשטח תגרום לכך שבסופו של דבר הבנייה הזאת תקבל לגיטימציה בדרך זו או אחרת.

עד היום הוצאנו טופס 4 תקנה 5 רק לבניין חוקי. היה לנו אמצעי לאכוף את החוק על בנייה בלתי חוקית, ולא נתנו אף פעם להוציא טופס 4 תקנה 5 אם המבנה לא היה חוקי לחלוטין.

אני מוחה על החוק הזה, גם על החוק שהציע קודם לכן אדוני היושב-ראש. לאורך כל הדרך יש פה מעין התאמת חוקים למצבים ונתינת לגיטימציה לעבירות מכל הסוגים. היום זה חוק התכנון והבנייה,

מחר בכל תחום אחר. במשך השנה-וחצי שבה אני חבר כנסת אני רואה איך תמיד מנסים ליישר פינות וליישר דברים בלתי חוקיים.

לכן, אני מוחה על החוק הזה.

אני יודע שתגיד לי, לפי ועדה מסוימת שקבעה ואמרה שנעשה עוול, והבתים האלה לא מיועדים כרגע להריסה.

עובדיה עלי (הליכוד):

הוועדה לא אמרה שנעשה עוול.

פיני בדש (צומת):

כשרוצים להעביר חוק, תמיד מוצאים את הסיבה והתירוץ להצדיק את החוק הזה. לכן אני אצביע נגד החוק.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת גוז'נסקי, בלומנטל, איציק, אלול, שמאי – אינם באולם. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כידוע, לפני דקות אחדות התנגדתי להצעת החוק של היושב-ראש, שדיברה על שינוי בחוק התכנון והבנייה.

פיני בדש (צומת):

התנגדת אבל לא הצבעת נגדו.

עובדיה עלי (הליכוד):

לא הצבעתי נגד, אבל לגופו של עניין דיברתי נגד החוק, משום שחשבתי שהשינוי בחוק התכנון והבנייה הוא מסוכן והוא יפתח פתח לעבירות בנייה, לעברייני בנייה, לבנייה בלתי חוקית שלוחת רסן, להשתוללות פראית בתחום הזה. אני חושב שהחוק עצמו יש בו משום הרתעה ומניעת בנייה בלתי חוקית.

עם זאת צריך לזכור, חבר הכנסת בדש, היתה ועדת-מרקוביץ שהממשלה אימצה את המלצותיה. ועדת הפנים של הכנסת אימצה את המלצות ועדת-מרקוביץ, שעיקריהן היו שמקום שלגביו תוכן תוכנית מתאר, תוכנית מפורטת שתכלול אותם בתים במסגרת התוכנית המפורטת, במקרה כזה מתירים בדיעבד את הבנייה הלא-חוקית. ואם הבנייה הלא-חוקית הותרה בדרך חוקית על-ידי ועדה שהוקמה על-ידי הממשלה, המלצותיה אומצו על-ידי הממשלה, אושרו על-ידי הכנסת, על מה אנחנו מלינים?

על מה אנחנו מלינים? אני לא מבין. על מה אתה מלין? אם הוועדה אישרה את הבנייה הזאת, הפה שאסר הוא הפה שהתיר. הואיל והוועדה אישרה, אני חושב שהדרך הנכונה היא הדרך שמציע השר כאן – לא לשנות את חוק התכנון והבנייה, מפני ששינוי החוק יתיר מכאן ואילך בנייה לא חוקית ויביא לחיבור חשמל גם בבתים שייבנו גם בעתיד בבנייה לא חוקית, ללא היתר. אבל ההצעה כאן, לאשר חוק בהוראת שעה, באמצעות חוק הספקת חשמל, אני סבור שהיא הדרך הנכונה לפתור את הבעיה ההומנית שבכל זאת קיימת.

היושע מצא (הליכוד):

באיזו צורה?

עובדיה עלי (הליכוד):

השר מציע שלא לשנות את חוק התכנון והבנייה ולא לשנות את החוק שקובע שבית שנבנה בבנייה ללא היתר, בבנייה לא חוקית, לא יחובר לחשמל. לא לגעת בחוק הזה, אלא באמצעות חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), לטפל נקודתית באותם בתים שאושרו על-ידי ועדת-מרקוביץ. אני חושב שיש בזה היגיון, ולהערכתי זאת גם הדרך הנכונה לפתור את הבעיה הזאת אם רוצים לפתור אותה.

יש מקום לאשר את הצעת החוק, להעביר אותה לוועדת הפנים של הכנסת, ללמוד שם את פרטי הנושא, ואם אכן הבתים האלה בסופו של דבר אושרו מבחינה חוקית אין שום מניעה לחבר אותם לחשמל. הרי היום אין מחברים אותם לחשמל בגלל בעיה ביורוקרטית; לא נמצא פתרון חוקי לעניין הזה. אני חושב שמן הדין למצוא את הפתרון הזה, והפתרון הוא באמת בדרך הזו של חוק הספקת חשמל, ולא לשנות בשום אופן את חוק התכנון והבנייה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. בכל זאת, אדוני, יושב-ראש ועדת הפנים, חבר הכנסת מצא, רוצה להתייחס? בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על הרשות לעלות ולומר בדקות מספר כמה משפטים.

אני מוצא לנכון לומר, בטרם תעבור הצעת החוק לוועדת הפנים, שאני אמנע בהצבעה שלי, משום שהדיון יהיה בוועדת הפנים, ואני לא יכול לומר שלא קיימת הצדקה לפתור בעיה של מבנים לא חוקיים שנבנו בצורה לא חוקית וועדה ממשלתית ציבורית התייחסה אליהם.

עם זאת, מפריע לי מאוד בצו הזה, כאשר למעשה שר בא, חבר הכנסת עובדיה עלי, ושם עצמו מעל יושב-ראש ועדת תכנון, שם עצמו מעל יושב-ראש ועדה מקומית, והוא לא אומר – באישור שלהם. השר יפרסם צו והוא יעביר את הצו "לידיעת יושב-ראש הוועדה המקומית והמחוזית", כפי שכתוב בחוק. יש פגיעה בחוק התכנון והבנייה. כי סך הכול, בלי לרצות להאשים, זה מין עלייה לרגל, ואני יכול אפילו לומר, פוליטית או חצי פוליטית או פוליטית בשלמות, ובלי להיפגע, הווזיר יקבל את העולים לרגל ויוציא צווים. אומנם לפי רשימה שיש, האחד יראה לו והאחר לא יראה לו, ושיקולים תכנוניים אין בפניו. יש רק שיקולים אחרים. זה מפריע לי מבחינת מערכת חוקי תכנון ובנייה בארץ.

עם זאת, אני יודע שיש בעיה שחייבים להתמודד אתה, ואני לא מניח שאת הבעיה הזאת אפשר לפתור על-ידי כך שבולדוזר יעלה ויהרוס בתים שכבר מתגוררים בהם שנים רבות.

צריך לפתור את הבעיה, נתייחס לזה בוועדת הפנים בכובד ראש, והשיקולים צריכים להיות שיקולים תכנוניים ועם מעורבותם של אותם מוסדות תכנון, במידת הצורך, בלי שזה ימנע מציאת פתרון הולם.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לאדוני. אני מבין שהשר רוצה להתייחס, וכיוון שאני יושב-ראש הישיבה, אני רוצה להביא לידיעת חברי הכנסת בהערות מספר, שבכל זאת מדובר בבעיה אנושית, בבתים שהמדינה אישרה, או כפי שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי, ואני מברך אותך על ההסבר הזה – המדינה אישרה את הדבר הזה, וכן הכנסת, שאימצה את החלטות ועדת-מרקוביץ.

אני רוצה לתת לך דוגמה, חבר הכנסת בדש. חלק גדול מאתנו, ביניהם אתה ואני, יושבים בבתים בלי שום בעיה, בעומר ובג'וליס, עם חשמל, עם כל הכבוד, אבל יש משפחות, אפילו שכולות, בבית-ג'ן, שלא יכולות להתחבר לחשמל, ונשרפו להן כלים חשמליים. אין לך פתרון ואין לך יציאה מהפלונטר הזה ללא הוראת שעה, או ללא הדרך שהביא השר לכאן. אנחנו צריכים להבין, כשאנחנו יושבים במצב כל כך נינוח עם כל האפשרויות, בכל זאת היו בעיות.

צריך לזכור, רבותי, שגם חלק גדול מהבעיות של אי-מתן היתרים או אי-רישוי בתים נובע מכך שלא היו תוכניות מתאר, ומי שהופקדו על תוכניות מתאר היו, בין היתר, ועדות תכנון של בניין ערים – מחוזיות ומקומיות.

פיני בדש (צומת):

היו"ר ס' טריף:

בעיקרון אין העניין הזה בא לבטל את חוק התכנון והבנייה, שלמעשה מבוצע היום בצורה אגרסיבית מאוד, ובצדק, כדי למנוע בנייה עתידית או נוכחית בצורה לא חוקית. כך שהנושא הזה חשוב מאוד, וצריך לברך את השר על שהוא פותר בעיה אנושית פעם אחת ולתמיד.

אדוני שר האנרגיה והתשתית, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להתייחס להערות שהעירו כמה חברי הכנסת. חשבתי בתחילה להסתפק בדבריו של חבר הכנסת עובדיה עלי, שתיאר את המציאות כפי שהיא. אבל אני חושב שיש מקום להשיב, במיוחד אחרי דבריו של חבר הכנסת מצא, שהוא יושב-ראש הוועדה שבחרתי בה שתטפל בחוק, ואני רוצה להבהיר כמה דברים.

חבר הכנסת ויינשטיין, אין כאן שאלה של הרתעה. להיפך, אני חושב שאי-הסדרת העניין מאותתת, שהנה ממילא הבטחה אין מקיימים ולכן אין כל ערך לשום הסדר. אם אתה לא מסדיר את זה, כאשר הממשלה אומרת שהבתים האלה חוקיים, יש בעיה שהאנשים לא מאמינים עוד. שימו לב, ועדת-מרקוביץ סיימה את עבודתה ב-1986, הממשלה אימצה את מסקנותיה במלואן, הכנסת החליטה לקבל את מסקנותיה, עשר שנים עברו, ואין פתרון. יש פלונטר, והפלונטר נובע מכמה סיבות. קודם כול, אין תוכניות מתאר. אולי תסבירו לי, מה יעשה האיש? אין לו תוכניות מתאר, חבר הכנסת פיני בדש. מבטיחים שנים, לא יצא.

פיני בדש (צומת):

תוכנית מתאר אפשר להגיש בחצי שנה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת פיני בדש, האמן לי, הרי אני מכיר את העניין ואני לא אומר לך את זה סתם, עובדה שהעניין פשוט לא מגיע להסדר. עכשיו התחילו בתנופה רבה מאוד כדי להביא לפתרון בעיות תוכניות המתאר. מה אומרת תוכנית המתאר? תוכנית המתאר יש לה הוראה. ועדת-מרקוביץ אומרת

שהבתים האלה מאושרים, הם חוקיים. אבל כל עוד אין תוכנית המתאר, אין לו טופס 4 תקנה 5. חברת החשמל, לולא הקפידה, והיא מקפידה, כמו "בזק", היתה מחברת. היא לא מחברת. נוצר המעגל הזה, ואת הפלונטר הזה צריך להתיר. כשבאתי להתיר אותו, החלטתי שלא לפגוע בעיקרון שבניין בלתי חוקי לא מחובר לחשמל, למים ולטלפון, אלא אמרתי, אני אלך למסגרת הזאת של חוק חשמל, כי יש לי בעיה של בטיחות ואני צריך לחבר.

אומר חבר הכנסת מצא, תשמע, יש לזה השלכה שהנה השר ייתן. השר מוציא צווים והוא מוציא צווים כאלה בעשרות ובמאות, ולא באים אליו, ולא צריך להגיע אליו, מפני שמראש, ברגע שאתה מאשר את החוק אין לי מה לומר עוד. אני חייב לתת לכל בית שנמצא במסגרת ועדת-מרקוביץ חיבור לחשמל.

יהושע מצא (הליכוד):

לא כך כתוב.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

בהחלט כך. כתוב במפורש שמדובר אך ורק בבניינים שהוכרו על-פי החלטת הממשלה מ-1986; שום דבר אחר לא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר, אני קורא בסעיף 2: "השר רשאי לפרסם בצו רשימה של מבנה או מבנים שמוצדק לחברם לרשת החשמל". מי יקבע מה מוצדק? השר.

היו"ר ס' טריף:

קרא את דברי ההסבר.

פיני בדש (צומת):

החוק קובע, לא דברי ההסבר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, הנוסח המקורי שהגשתי כלל במפורש את החלטת הממשלה. כנראה המנסחים במשרד המשפטים הוציאו את זה.

יהושע מצא (הליכוד):

נחזיר את הצעת החוק. יכתבו: השר יוציא צו על כל הבתים שבמסגרת ועדת-מרקוביץ.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, אני מודיע כאן מראש, שאין לי כוונה מעבר לזה, אני מדבר אך ורק על ועדת-מרקוביץ, ורק על הבתים הלבנים והאפורים שוועדת-מרקוביץ החליטה עליהם.

עובדיה עלי (הליכוד):

ההחלטה היתה ב-1987.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

יכול להיות. גם מאז עברו תשע שנים.

חבר הכנסת מצא, אני מציע שלא להבהיל אותי ולא לסרבל את התהליך.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת? מי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד–1994,
לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

והנה התוצאות: בעד – 6, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובע שהצעת חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, תעבור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה לכם.

הישיבה הבאה תהיה מחר, יום שלישי, כ"ה באדר, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה. תודה לכל חברי הכנסת.

הישיבה ננעלה בשעה 21:33.